T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

RUMENCE KAYNAKLAR IŞIĞINDA OSMANLI DEVLETİ'NDE BİR VOYVODA AİLESİ: KALİMAKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL KIR

BALIKESİR, 2026

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

RUMENCE KAYNAKLAR IŞIĞINDA OSMANLI DEVLETİ'NDE BİR VOYVODA AİLESİ: KALİMAKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL KIR

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. NAHİDE ŞİMŞİR

BALIKESİR, 2026

T.C.

BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Tarih Anabilim Dalı'nda 202412517005 numaralı Sibel Kır'ın hazırladığı Rumence Kaynaklar Işığında Osmanlı Devleti'nde Bir Voyvoda Ailesi: Kalimakiler konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 22.09.2026 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Prof. Dr. Vefa KURBAN İmza

Üye (Danışman) Prof. Dr. Nahide ŞİMŞİR İmza

Üye Prof. Dr. Sebahattin ŞİMŞİR İmza

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı ve
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.
- Yükseköğretim Kurulu tarafından 2024 yılında yayınlanan "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zeka Kullanımına Dair Etik Rehber" ve Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Çalışmalarda Üretken Yapay Zeka Kullanımı: Etik İlkeler ve Uygulama Rehberi hakkında bilgi sahibiyim. Üretken yapay zekanın kullanılmasına ilişkin doğabilecek sorumluluklarımı kabul ettiğimi beyan ederim.

…./…./20…

İmza

Sibel Kır

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlık sürecinde, Kalimaki (Callimachi) ailesiyle ve onların içinden geçtikleri dönemle doğrudan bir temas kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Moldavya prensliklerindeki yönetim stratejilerini araştırırken, mesele sadece bir ailenin monografisini çıkarmakla kalmamış; bu sayede Osmanlı merkezî otoritesinin yerel elitlerle kurduğu hassas dengeler, Fenerli sisteminin arka planındaki işleyiş mekanizmaları ve Tuna prensliklerinin kendilerine has siyasi örgütlenme dinamikleri çok daha berrak bir şekilde kavranmıştır.

Araştırma boyunca şahsım adına en öğretici deneyimlerden biri, Romence birincil kaynaklara doğrudan erişmek, bu belgeleri Türkçeye aktarmak ve üzerlerinde tarihsel bir analiz yürütmek oldu. Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisi içindeki tırmanışını ve Moldova'daki yönetim serüvenlerini incelerken, tarihin yalnızca büyük devlet reflekslerinden ya da çatışmalardan ibaret olmadığını; aksine bireylerin, köklü ailelerin ve yerel aktörlerin de tarihsel süreçleri ne denli derinden şekillendirebildiğini açıkça gözlemledim. Bu doğrultuda, Ioan Teodor Kalimaki'nin hem Osmanlı bürokratik mekanizmasındaki yeri hem de Moldavya voyvodalığındaki idari pratiği, Osmanlı taşra yönetim modelini anlamlandırabilmek için oldukça somut bir zemin sunmaktadır.

Romence kronikler, aile arşivleri ve modern el yazmaları üzerine yürütülen akademik incelemeler, çalışmanın hem kuramsal hem de tarihsel altyapısını besleyen ana damarlar olmuştur. Böylece, farklı dillerde kaleme alınmış çeşitli belge türlerini aslından yorumlama ve tarihsel bağlamı çok boyutlu bir perspektifle ele alma fırsatı buldum. Romence kaynakların Türk tarih yazımında hak ettiği ölçüde yer bulmadığı gerçeği göz önüne alındığında, bu materyaller üzerinde çalışmanın araştırmaya özgün bir nitelik kazandırdığına ve konuya daha geniş bir pencereden bakılmasına katkı sağladığına inanıyorum.

Tez çalışmamın başından sonuna kadar kıymetli yönlendirmeleri, derin uzmanlığı ve akademik tecrübesiyle yolumu aydınlatan, bana her aşamada destek olan danışman hocam Prof. Dr. Nahide ŞİMŞİR'e teşekkür etmeyi en başta yerine getirilmesi gereken bir borç bilirim. Bunun yanı sıra, araştırma sürecinde paylaştığı fikirler, yapıcı tavsiyeler ve yardımlarla çalışmanın olgunlaşmasında hayati bir payı

olan Prof. Dr. Sebahattin ŞİMŞİR'e şükranlarımı sunmak benim için bir onurdur. Lisansüstü eğitimim boyunca bilgi ve birikimlerinden istifade ettiğim tüm öğretim üyelerine de ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın ilk gününden bugüne kadar hem maddi hem de manevi desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen aileme yürekten teşekkür ederim. Özellikle, Romanya tarihine, kültürüne ve kaynaklarına karşı içimde bu ilginin uyanmasında en büyük pay sahibi olan anneme; bana her koşulda güvenen ve her daim arkamda duran babama; ihtiyaç duyduğum her an yardımıma koşan kardeşime minnettarlığım sonsuzdur. Tez yazım sürecinde, zaman zaman karşılaştığım tüm zorluklara rağmen ailemin gösterdiği sabır, sevgi ve inanç, bu çalışmayı tamamlamamdaki en büyük motivasyon kaynağım oldu. Ayrıca, yüksek lisans eğitimim süresince yanımda hissettiğim tüm akrabalarıma ve en sıkıştığım anlarda varlıklarıyla bana güç veren arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu yola çıkarken temel gayem; Türk tarih yazımında oldukça sınırlı bir alana sıkışmış olan Kalimaki ailesini Romanya arşiv belgelerinin ışığında masaya yatırmak ve Osmanlı-Tuna Beylikleri ilişkilerine yeni bir soluk getirmekti. Birincil kaynakların taranması ve çeviri emeklerinin bir mahsulü olan bu çalışmanın; Kalimaki ailesi, Fenerli dönemi, Osmanlı İmparatorluğu ya da Tuna Beylikleri üzerine gelecekte kalem oynatacak araştırmacılara mütevazı bir katkı sunmasını temenni ederim.

BALIKESİR, 2026 **SİBEL KIR**

ÖZET

RUMENCE KAYNAKLAR IŞIĞINDA OSMANLI DEVLETİ'NDE BİR VOYVODA AİLESİ: KALİMAKİLER

KIR, Sibel
Yüksek Lisans, Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nahide ŞİMŞİR
2026, 114 Sayfa

Bu çalışmada, Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenleri, Osmanlı Devleti'ndeki gelişimi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Eflak ve Moldavya beyliklerini yönetirken kullandığı idari yöntem doğrultusunda Tuna beyliklerinde gerçekleştirdikleri siyasi faaliyetler analiz edilmiştir. Araştırmanın temel amacı, Kalimaki ailesinin etnik kökenleri hakkındaki tartışmaları Romence kaynaklar temelinde analiz etmek ve Kalimaki ailesinin Osmanlı İmparatorluğu'nun idari yapısındaki konumunu göstermektir.

İşte bu çalışmada geleneksel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan kaynaklar, ağırlıklı olarak A. D. Xenopol, N. Iorga ve diğer yazarların Romence yazdığı tarihsel eserler, Osmanlı-Beylik ilişkileri üzerine birincil ve ikincil kaynaklardır. Bu çalışmada, Romence'den Türkçeye doğrudan erişilen ve çevrilen aile kayıtları ve kronikler dikkate alınmış ve kullanılmıştır.

Araştırma, Kalimaki ailesinin kökenleri hakkında konuşmaların yapıldığını ve bu nedenle soyadının bu tartışmada tek kanıt olmaması gerektiğini göstermektedir. Araştırma ayrıca Kalimaki ailesinin Fenerli topluluğuyla bağlantılı olduğunu, ancak Moldova aristokrasisiyle de önemli bağlantıları olduğunu göstermektedir. Bu ailenin Osmanlı bürokrasisinde yüksek mevkilere yükselmesinin hem de Osmanlı İmparatorluğu'nun Eflak ve Boğdan üzerindeki dolaylı yönetim biçimine hem de Fenerli Sistemine bağlı olduğunu vurgulamak gerekir.

Çalışma, Osmanlı İmparatorluğu ile Tuna beylikleri arasında büyük aracı ve voyvoda sıfatıyla görev yapan Kalimaki ailesinin siyasi çabalarını incelemekte ve

kronolojik olarak kaydetmektedir; bu aile üyeleri arasında Ioan Teodor Kalimaki, Grigore Kalimaki, Alexandru Kalimaki, Scarlat Kalimaki ve diğerleri yer almaktadır.

Bu aileyle ilgili ortaya çıkan diğer hususlar, idari, diplomatik, hukuki ve kültürel alanlarda bölgenin gelişiminde önemli bir yere sahip olduklarını kanıtlamaktadır. Dolayısıyla, Kalimaki ailesi sadece Fenerli ailesi olarak sınıflandırılmakla kalmayıp, Osmanlı Devleti ile Tuna Beylikleri arasındaki ilişkinin gelişiminde de önemli bir siyasi ve idari etkiye sahiptir.

Kalimaki ailesi üzerine yapılan bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetimiyle ilgili süreçlere dair farklı değerlendirmeler sunarak, birincil Rumen kaynaklarını kullanarak mevcut akademik literatüre katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kalimaki (Callimachi) Ailesi, Fenerli Dönemi, Eflak ve Boğdan, Tuna Prenslikleri, Baştercümanlık

ABSTRACT

A VOIVODE FAMILY IN THE OTTOMAN EMPIRE IN THE LIGHT OF ROMANIAN SOURCES: THE CALLIMACHIS

KIR, Sibel
Master Degree, Department of History
Advisor: Prof. Dr. Nahide ŞİMŞİR
2026, 114 pages

The purpose of this research is to analyse the ethnic background of the Callimachi family and establish the family's place in the administrative systems of the Ottoman Empire. The primary sources for this research are Romanian. The research was completed through historical research methods. A.D. Xenopol and N. Iorga provided major primary materials with secondary materials related to the relationship between the Ottoman Empire and the Principalities by way of historical records, family records and chronicles, and translations of documents from the Turkish language to the Romanian language.

The findings show that the Callimachi surname by itself is not enough to determine where their family came from. The research also highlights that the Callimachi family had strong ties to the Phanariot community and were closely connected to the nobility of Moldavia. The family's ascension in Ottoman government was very much connected to the ascension of the Phanariot system of government and the indirect control of the Ottomans over Wallachia and Moldavia. The research evaluates the political actions of the Callimachi family members who acted as the intermediary between the Ottoman Empire and the Danubian Principalities. The members of this family include: Ioan Teodor Callimachi, Grigore Callimachi, Alexandru Callimachi and Scarlat Callimachi, who all served as both Grand Dragomans and Voivodes.

The research additionally demonstrates that the family provided significant assistance to the region's administrative, diplomatic and overall political growth. Because of that, even though the Callimachi family belonged to the Phanariots, they

must be seen as a force or as a key player in the relationship between the Ottoman Empire and the Danubian Principalities. Research in this field has been externally-focused; thus, by using the benefit of access to Romanian primary sources, this research provides additional academic value and creates a perspective on the provincial administration of the Ottoman Empire.

Keywords: Callimachi Family, Phanariot Period, Wallachia and Moldavia, Danubian Principalities, Grand Dragoman.

Değerli Aileme…

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ iii
ÖZET v
ABSTRACT vii
İÇİNDEKİLER x
KISALTMALAR LİSTESİ xiv
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Konusu 3
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi 4
1.4. Araştırmanın Varsayımları 5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 5
1.6. Tanımlar 5
2. İLGİLİ ALAN YAZIN 7
2.1. Kuramsal Çerçeve 7
2.2. İlgili Araştırmalar 8
3. YÖNTEM 10
3.1.Araştırmanın Modeli 10
3.2. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri 10
3.3. Verilerin Toplanma Süresi 11
4. BULGULAR VE YORUMLAR 13
4.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Kökeni 14
4.1.1. Ailenin Ortaya Çıkışı ve İlk Kayıtlar 15
4.1.2. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Etnik Kökenine Dair Tartışmalar 17
4.1.3. Rumence Kaynaklarda Kalimaki Ailesi 18
4.1.4. Ailenin Moldovalı Kökeni Meselesi 19
4.1.5. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Bürokrasisindeki İlk Yükselişi 21
4.1.6. Tercümanlık Kurumu ve Fenerli Aileler 22
4.1.7. Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı Bürokrasisindeki Rolü 24
4.1.8. Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova Voyvodalığı 26

4.1.9. Kalimaki Ailesinin Kökeni ve Osmanlı Bürokrasisine Yükseliş Sürecinin Değerlendirilmesi 27
4.2. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan Yönetimi 28
4.2.1. Eflak ve Boğdan'ın Osmanlı Devleti'ne Bağlanma Süreci 28
4.2.2. Osmanlı'nın Dolaylı Yönetim Anlayışı 30
4.2.3. Fenerli Sisteminin Ortaya Çıkışı 32
4.2.4. Fenerli Aileler Arasındaki Rekabet ve Osmanlı Siyaseti 34
4.2.5. Fenerli Sisteminin Eflak ve Boğdan Toplumu Üzerindeki Etkileri 35
4.2.6. Fenerli Sisteminin Sonu ve Dönüşümü 37
4.2.7. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan Yönetiminin Genel Değerlendirmesi 38
4.3. Ioan Teodor Kalimaki'nin Hayatı, Siyasi Faaliyetleri ve Moldova Voyvodalığı 39
4.3.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Bürokrasisine Girişi 40
4.3.2. Ioan Teodor Kalimaki'nin Yükselişi ve Baştercümanlık Görevi 42
4.3.3. Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova Voyvodalığı 43
4.3.4. Ioan Teodor Kalimaki Döneminde İdari ve Mali Düzenlemeler 45
4.3.5. Ioan Teodor Kalimaki'nin Eğitim ve Kültürel Faaliyetleri 47
4.3.6. Ioan Teodor Kalimaki'nin Diplomatik Faaliyetleri ve Osmanlı Sarayı ile İlişkileri 48
4.3.7. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Fenerli Aileler İçerisindeki Konumu 50
4.3.8. Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı ve Moldova Tarihindeki Yeri 52
4.3.9. Ioan Teodor Kalimaki'nin Siyasi ve İdari Faaliyetlerinin Genel Değerlendirilmesi 53
4.4. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Sonraki Kuşakları ve Siyasi Etkisi 54
4.4.1. Ioan Teodor Kalimaki Sonrası Ailenin Durumu 55
4.4.2. Grigore Kalimaki 56
4.4.2.1. Hayatı ve Aile İçindeki Yeri 56
4.4.2.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi 58
4.4.2.3. Moldova Voyvodalığı Dönemi 60
4.4.2.4. Grigore Kalimaki'nin Tarihi Önemi 62
4.4.3. Alexandru Kalimaki 63
4.4.3.1. Hayatı ve Aile İçindeki Yeri 63
4.4.3.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi ve Voyvodalığı 66

4.4.3.3. Alexandru Kalimaki Döneminde Moldova Yönetimi 68
4.4.3.4. Alexandru Kalimaki'nin Tarihi Önemi 71
4.4.4. Scarlat Kalimaki 72
4.4.4.1. Hayatı ve aile içindeki yeri 72
4.4.4.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi ve Voyvodalığı 74
4.4.4.3. Kalimaki Kanunnamesi ve Hukuk Reformları 75
4.4.4.4. Kalimaki Kanunnamesi'nin Hazırlanış Süreci 76
4.4.4.5. Kalimaki Kanunnamesi'nin İçeriği 76
4.4.4.6. Moldova Hukuk Tarihindeki Önemi 77
4.4.4.7. Fenerli Dönemin Sonunda Scarlat Kalimaki 78
4.4.4.8. Scarlat Kalimaki'nin Tarihi Önemi 79
4.4.5. Gavril Kalimaki 81
4.4.5.1. Gavril Kalimaki'nin Hayatı ve Aile İçindeki Yeri 81
4.4.5.2. Moldova Metropolitliği Dönemi 82
4.4.5.3. Dini ve Toplumsal Faaliyetleri 84
4.4.5.4. Gavril Kalimaki'nin Tarihi Önemi 85
4.4.6. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Sonraki Kuşakları ve Ailenin Devamlılığı 87
4.4.7. Kalimaki Ailesinin XVIII. ve XIX. Yüzyıllardaki Siyasi ve Toplumsal Etkisinin Değerlendirilmesi 88
4.5. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Devleti ve Tuna Prenslikleri'ndeki Yeri 90
4.5.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Yönetim Sistemi İçindeki Konumu 90
4.5.2. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Diplomatik Faaliyetleri ve Baştercümanlık Kurumu 92
4.5.3. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Moldova ve Eflak Yönetimine Etkileri 94
4.5.4. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Dini ve Kültürel Faaliyetleri 96
4.5.5. Rumence Kaynaklarda Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Değerlendirilmesi 97
4.5.6. Kalimaki Ailesinin Tarihsel Rolünün Genel Değerlendirilmesi 99
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 101
5.1. Sonuçlar 101
5.2. Öneriler 103
KAYNAKÇA 105

EKLER **108**

Ek 1: Kalimaki (Callimachi) Ailesi Soy Ağacı 108

Ek 2: Ioan Teodor Kalimaki Portresi 109

Ek 3: Grigore Kalimaki'nin Portresi 110

Ek 4: Alexandru Kalimaki'nin Portresi 111

Ek 5: Scarlat Kalimaki'nin Portresi 112

Ek 6: Gavriil Kalimaki'nin Portresi 113

Ek 7: Ioan Teodor Kalimaki Dönemine Ait Câmpulung Ahşap Kilisesi Kitabesi ve Arması (1758–1761) 114

KISALTMALAR LİSTESİ

c.	: Cilt
Dr.	: Doktor
Ed. (editie)	: Rumence'de Edisyon/Baskı
Ed.	: Editör
No	: Numara
Prof	: Profesör
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
vb.	: Ve benzeri
Vol	: Cilt
yy.	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerinde uyguladığı yönetim anlayışı, farklı coğrafi ve siyasi koşullara uyum sağlayabilecek esnek bir yapıya sahipti. Bu nedenle özellikle Balkanlar ve Doğu Avrupa'da bazı bölgelerde doğrudan yönetim yerine dolaylı idare yöntemleri tercih edilmiştir. Yerel yöneticiler aracılığıyla uygulanan bu sistem sayesinde hem yerel elitlerin varlığı korunmuş hem de Osmanlı merkezi otoritesi bölge üzerindeki hakimiyetini sürdürebilmiştir.

Eflak ve Boğdan prenslikleri, bu yönetim anlayışının en dikkat çekici örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu prenslikler, Osmanlı Devleti'ne bağlı olmakla birlikte doğrudan bir eyalet statüsüne dönüştürülmemiş, bunun yerine yerel yöneticiler aracılığıyla idare edilmiştir. Bu uygulama, Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerde farklı yönetim yöntemleri kullanabildiğini göstermektedir.

XVIII. yüzyılda belirginleşen Fenerli dönemi ile birlikte, Osmanlı Devleti'nin bu bölgelere yönelik yönetim politikası yeni bir boyut kazanmıştır. Bu süreçte özellikle İstanbul merkezli elit ailelerin Osmanlı bürokrasisinde yükselmesi, Eflak ve Boğdan'daki yönetim yapısını doğrudan etkilemiştir. Söz konusu aileler, Osmanlı ile Avrupa devletleri arasındaki diplomatik ilişkilerde aracı rol üstlenmiş ve zamanla bu bölgelerde siyasi güç sahibi haline gelmiştir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan Kalimaki (Callimachi) ailesi, Fenerli dönemi içerisinde öne çıkan önemli hanedanlardan biridir. Ailenin kökenine ilişkin tarih yazımında çeşitli tartışmalar bulunmakla birlikte, özellikle Rumence kaynaklar, ailenin Moldovalı kökenlere sahip olduğunu belirtmektedir. Nitekim Xenopol, ailenin isminin Yunanca görünmesine rağmen gerçekte Romen kökenli olduğunu ifade etmektedir (Xenopol, 1897, s. 1).

Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, özellikle XVIII. yüzyılda belirginleşmiş ve bu süreçte ailenin üyeleri önemli devlet görevlerine

getirilmiştir. Ioan Teodor Kalimaki'nin Baştercümanlık makamına yükselmesi ve ardından Moldova voyvodalığına atanması, bu yükselişin en dikkat çekici örneklerinden biridir (Xenopol, 1897, s. 21). Bu yükseliş, Osmanlı yönetimi ile yerel elitler arasındaki ilişkinin anlaşılması bakımından dikkat çekicidir.

Ioan Teodor Kalimaki'nin siyasi kariyeri yalnızca idari görevlerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda diplomatik faaliyetleri ile de dikkat çekmiştir. Özellikle Osmanlı ile Rusya arasındaki ilişkilerde üstlendiği rol, onun devletler arası diplomasi alanındaki etkinliğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, Moldova'daki yönetimi sırasında gerçekleştirdiği düzenlemeler hem Osmanlı'nın çıkarlarını korumaya hem de yerel düzeni sağlamaya yönelik politikalar içermektedir (Iorga, 1902, s. 317).

Bununla birlikte, Kalimaki'nin siyasi kariyeri yalnızca yükseliş süreci ile değil, aynı zamanda düşüşü bakımından da önem taşımaktadır. Fenerli aileler arasındaki rekabet ve Osmanlı'nın merkezi kontrol politikaları, Kalimaki'nin görevden alınmasında etkili olmuştur. Bu gelişmeler, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki yönetiminde değişen siyasi şartlara göre hareket ettiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 128).

Bu tezde, Kalimaki ailesinin kökeni, Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve voyvodalık sürecindeki rolü, başta Rumence kronikler olmak üzere birincil kaynaklar ışığında incelenecektir. Çalışmanın temel amacı, Kalimaki ailesinin etnik kökenine ilişkin tartışmaları yeniden değerlendirmek ve ailenin Osmanlı idari yapısı içerisindeki konumunu ortaya koymaktır.

Çalışmada yöntem olarak tarihsel analiz yöntemi benimsenmiş olup, özellikle Rumence kaynakların Türkçeye çevrilerek kullanılması esas alınmıştır. Bu sayede Kalimaki ailesine ilişkin birincil veriler doğrudan incelenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın önemli özelliklerinden biri, literatürde sınırlı ölçüde kullanılan Rumence kaynaklardan yararlanılmasıdır.

Bu çerçevede, Kalimaki ailesinin incelenmesi yalnızca bir hanedan tarihinin ortaya konulması anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda bu aile üzerinden Osmanlı Devleti'nin yerel elitlerle kurduğu ilişkinin niteliği ve bu ilişkinin zaman içerisindeki değişimi de incelenebilmektedir. Bu nedenle Kalimaki ailesi, yalnızca bir aile tarihi açısından değil, Osmanlı taşra yönetiminin işleyişini anlamak bakımından da önemli bir örnek oluşturmaktadır.

Sonuç olarak bu tez, Kalimaki ailesi örneği üzerinden Osmanlı Devleti'nin yerel elitlerle kurduğu ilişkileri incelemeyi ve Fenerli dönemine dair daha kapsamlı bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, Kalimaki ailesinin tarihini incelerken Osmanlı taşra yönetimine ilişkin bazı tespitler de sunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prenslikleri üzerindeki hakimiyeti, tarih yazımında çoğu zaman merkezi otoritenin rolü üzerinden ele alınmıştır. Ancak bu yaklaşım, söz konusu bölgelerde yerel elitlerin yönetim sürecindeki etkisini tam olarak açıklayamamaktadır. Özellikle XVIII. yüzyılda belirginleşen Fenerli dönemi, Osmanlı Devleti'nin dolaylı yönetim mekanizmalarının daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede araştırmanın temel problemi, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki hakimiyetini hangi araçlarla sürdürdüğü ve bu süreçte yerel aristokrasi ile Osmanlı bürokrasisi arasındaki ilişkinin nasıl şekillendiğidir. Bu soru, yalnızca bölgesel yönetim açısından değil, Osmanlı taşra yönetiminin işleyişini anlamak bakımından da önem taşımaktadır.

Kalimaki ailesi, bu problemin incelenmesi açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır. Ailenin hem Moldovalı aristokrat çevrelerle olan bağları hem de Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, merkez ile taşra arasındaki ilişkinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyeri, Osmanlı merkezi yönetimi ile yerel elitler arasındaki etkileşimin somut örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanında, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin tartışmalar da araştırma probleminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ailenin Yunan kökenli olduğu yönündeki görüşlere karşılık, Rumence kaynaklar Kalimaki ailesinin Moldovalı kökenlere sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum, Osmanlı yönetiminde görev alan elitlerin kökenleri ile siyasi konumları arasındaki ilişkinin yeniden değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Dolayısıyla bu çalışmanın temel problemi, Kalimaki ailesi örneği üzerinden Osmanlı Devleti'nin yerel elitlerle kurduğu ilişkiyi Fenerli sistemi çerçevesinde incelemek ve bu ilişkinin Osmanlı taşra yönetimindeki yerini ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Kalimaki (Callimachi) ailesinin Osmanlı Devleti içerisindeki konumunu tarihsel bir perspektifle incelemek ve ailenin kökeni, yükselişi ve siyasi rolüne ilişkin tartışmaları yeniden değerlendirmektir. Bu doğrultuda çalışma, Kalimaki ailesini yalnızca bir hanedan olarak ele almakla sınırlı kalmayıp, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki yönetim anlayışını da açıklamayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın bir diğer amacı, Osmanlı Devleti'nin dolaylı yönetim mekanizmalarını yerel elitler ile merkezi otorite arasındaki ilişkiler üzerinden incelemektir. Bu bağlamda Kalimaki ailesi, hem yerel aristokrasi ile olan bağlantıları hem de Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi sayesinde söz konusu ilişkinin anlaşılması açısından uygun bir örnek oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu tez, özellikle Rumence kaynakların doğrudan kullanılması bakımından önem taşımaktadır. Kalimaki ailesi üzerine yapılan çalışmaların önemli bir bölümü sınırlı sayıdaki kaynağa dayanmaktadır ve yerel kroniklerde yer alan bilgiler yeterince değerlendirilmemektedir. Bu çalışmada ise Rumence kronikler doğrudan incelenmiş ve Türkçeye çevrilerek kullanılmıştır. Böylece literatürde sınırlı ölçüde kullanılan bazı kaynaklar araştırmaya dahil edilmiştir.

Çalışmanın önemi yalnızca Kalimaki ailesinin tarihsel gelişimini ortaya koymasıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin taşra yönetiminde yerel elitlerle kurduğu ilişkilerin incelenmesine ve Fenerli döneminin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle tez, Osmanlı tarih yazımında yer alan bazı görüşlerin yeniden değerlendirilmesine imkan sunmaktadır.

Bunun yanı sıra, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin tartışmaların ele alınması, Osmanlı yönetiminde görev yapan elit grupların etnik kökenleri ile siyasi rolleri arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu durum yalnızca Kalimaki ailesi açısından değil, genel olarak Osmanlı yönetim yapısının değerlendirilmesi bakımından da önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Kalimaki (Callimachi) ailesine ilişkin Romence kaynakların güvenilir bilgiler içerdiği varsayılmıştır.

2. Araştırmada kullanılan birincil ve ikincil kaynakların, Kalimaki ailesinin kökeni ve faaliyetlerinin incelenmesi için yeterli verileri sağladığı kabul edilmiştir.

3. Kalimaki ailesine ilişkin tarihi belgelerin, ailenin Osmanlı bürokrasisindeki konumunun değerlendirilmesine imkan verdiği varsayılmıştır.

4. Osmanlı Devleti ile Eflak ve Boğdan prenslikleri arasındaki ilişkilerin döneme ait kaynaklarda genel hatlarıyla doğru şekilde yansıtıldığı kabul edilmiştir.

5. Kalimaki ailesinin siyasi ve idari faaliyetlerinin, Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri üzerindeki yönetim anlayışını değerlendirmek açısından önemli bir örnek oluşturduğu varsayılmıştır.

6. Araştırmada kullanılan Romence kroniklerin ve aile kayıtlarının, Fenerli dönemi ve Kalimaki ailesinin tarihi hakkında güvenilir bilgiler sunduğu kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenlerini ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ortaya çıkışlarını, ayrıca Tuna beyliklerindeki siyasi ve idari faaliyetlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma esas olarak Romence belgeler, Kalimaki aile arşivleri, yıllıklar ve Osmanlı-Tuna ilişkilerine dair büyük ve küçük kaynaklara dayanmaktadır. Çalışma, yalnızca kolayca erişilebilen kaynaklar ve belgelerin kullanılmasıyla sınırlıdır; araştırmacıların erişemediği veya yayınlanmamış arşiv belgeleri kullanılmamıştır. Çalışma ayrıca, Kalimaki ailesinin Osmanlı Hükümeti kontrolü altındaki Eflak ve Boğdan'daki faaliyetlerinin incelenmesiyle de sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Kalimaki (Callimachi) Ailesi: XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti, Eflak ve Boğdan prensliklerinde önemli siyasi ve idari görevlerde bulunan Fenerli ailelerinden biridir.

Fenerliler: İstanbul'un Fener semtinde yaşayan ve Osmanlı Devleti'nin diplomatik ile idari görevlerinde etkin rol oynayan Rum kökenli aristokrat ailelerdir.

Fenerli Dönemi: Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde voyvodalık görevlerine ağırlıklı olarak Fenerli aile mensuplarını atadığı XVIII. ve XIX. yüzyılları kapsayan dönemdir.

Baştercüman (Büyük Dragoman): Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde görev yapan, tercümanlık ve diplomatik aracılık faaliyetlerini yürüten üst düzey devlet görevlisidir.

Voyvoda: Eflak ve Boğdan prensliklerinde Osmanlı Devleti adına yönetim görevini üstlenen yerel hükümdardır.

Eflak: Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak yönetilen ve günümüz Romanya topraklarının güney bölümünde yer alan prensliktir.

Boğdan (Moldavya): Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak yönetilen ve günümüz Romanya ile Moldova topraklarının bir kısmını kapsayan prensliktir.

Dolaylı Yönetim: Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerde doğrudan idare yerine yerel yöneticiler aracılığıyla uyguladığı yönetim anlayışıdır.

Boyar: Eflak ve Boğdan'da siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan nüfuz sahibi olan yerel aristokrat sınıfın üyeleridir.

Tuna Prenslikleri: Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak yönetilen Eflak ve Boğdan prensliklerini ifade etmek için kullanılan tarihi terimdir.

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturan literatür ele alınmıştır. Öncelikle araştırmanın kuramsal çerçevesi açıklanmıştır. Ardından Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan politikası ile Fenerli aileler üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Böylece araştırmanın mevcut literatürdeki yeri ortaya konulmuştur.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu tez, giriş ve sonuç bölümleri dışında beş ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı, önemi, araştırma soruları, yöntemi ve kullanılan kaynaklar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Kalimaki ailesi üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş ve araştırmanın literatürdeki yeri açıklanmıştır.

Birinci bölümde Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökeni ele alınmıştır. Bu kapsamda ailenin ortaya çıkışı, kökenine ilişkin görüşler ve Rumence kaynaklarda aile hakkında yer alan bilgiler incelenmiştir. Ayrıca ailenin Osmanlı bürokrasisindeki ilk görevleri ve yükseliş süreci değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışı ele alınmıştır. Bu bölümde prensliklerin Osmanlı hakimiyetine giriş süreci, Fenerli sisteminin ortaya çıkışı ve Osmanlı Devleti'nin bölgedeki yönetim politikaları üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde Ioan Teodor Kalimaki'nin hayatı ve faaliyetleri incelenmiştir. Bu kapsamda onun Osmanlı bürokrasisindeki görevleri, Baştercümanlık makamına yükselişi ve Moldova voyvodalığı dönemindeki faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde Kalimaki ailesinin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda öne çıkan temsilcileri ele alınmıştır. Bu bölümde Grigore Kalimaki, Alexandru Kalimaki, Scarlat Kalimaki ve Gavril Kalimaki'nin hayatları ile siyasi ve idari faaliyetleri incelenmiştir.

Ayrıca Scarlat Kalimaki döneminde hazırlanan Kalimaki Kanunnamesi ve ailenin sonraki kuşak temsilcileri üzerinde de durulmuştur.

Beşinci bölümde Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti ve Tuna Prensliklerindeki yeri genel olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ailenin Osmanlı bürokrasisindeki konumu, diplomatik faaliyetleri, yerel yöneticilerle ilişkileri ve Fenerli sistemindeki rolü ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise araştırmadan elde edilen bulgular bir araya getirilerek genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti ve Tuna Prenslikleri tarihindeki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Kalimaki (Callimachi) ailesine ilişkin literatür incelendiğinde, konunun özellikle Romanya tarih yazımı içerisinde ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda, ailenin kökeni ve tarihsel gelişimine dair en önemli çalışmaların başında Alexandru D. Xenopol'ün *Istoria şi genealogia Casei Kalimaki* adlı eseri gelmektedir. Xenopol, Kalimaki ailesinin soy ilişkilerini ve tarihsel rolünü ayrıntılı bir şekilde ele almakta ve ailenin etnik kökenine ilişkin tartışmalara açıklık getirmektedir.

Xenopol'ün çalışması, özellikle birincil kaynaklara dayanması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, eserin yazıldığı dönemin tarih anlayışı göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Xenopol'ün sunduğu verilerin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi ve diğer kaynaklar ile karşılaştırılması önem taşımaktadır.

Kalimaki ailesine ilişkin bir diğer önemli kaynak ise Nicolae Iorga'nın çalışmalarıdır. Iorga, Kalimaki ailesine ait çeşitli belgeleri derleyerek, ailenin Osmanlı Devleti içerisindeki siyasi faaliyetleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bu yönüyle Iorga'nın çalışması, özellikle arşiv belgelerine dayanması bakımından, Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki konumunun incelenmesinde temel başvuru kaynaklarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Fenerli dönemi ve Osmanlı-Prenslik ilişkileri üzerine yapılan çalışmalar da Kalimaki ailesinin faaliyet gösterdiği tarihsel ortamın anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmalar, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki dolaylı

yönetim mekanizmalarını, Fenerli ailelerin idari ve siyasi rollerini ve merkez ile taşra arasındaki ilişkileri ele almaktadır. Bu yönüyle söz konusu araştırmalar, Kalimaki ailesinin tarihsel konumunun daha geniş bir çerçevede değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Rumence kaynakların sunduğu veriler, Kalimaki ailesinin yalnızca Osmanlı bürokrasisi içerisinde yükselen bir aile olmadığını, aynı zamanda yerel aristokrasi ile güçlü bağlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, ailenin hem yerel hem de merkezi yapı içerisinde çift yönlü bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, literatürde dikkat çeken önemli bir husus, Kalimaki ailesine ilişkin çalışmaların sınırlı sayıda kaynak üzerine yoğunlaşmış olmasıdır. Özellikle Rumence kroniklerin doğrudan kullanımı, mevcut çalışmalarda yeterince yaygın değildir. Bu durum, konunun farklı kaynaklar ışığında yeniden değerlendirilmesini önemli hale getirmektedir.

Bu tez, Rumence kaynakları doğrudan kullanarak Kalimaki ailesine ilişkin daha kapsamlı bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, mevcut literatürde sınırlı ölçüde kullanılan Rumence kaynakları merkeze alarak Kalimaki ailesine ilişkin değerlendirmelere katkıda bulunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın yöntemsel altyapısı detaylandırılmıştır. Araştırmanın temel aldığı model, verilerin hangi araç ve tekniklerle toplandığı ve elde edilen bulguların nasıl bir değerlendirme sürecinden geçirildiği açıklanmıştır. Bunun yanı sıra, yararlanılan birincil ve ikincil kaynakların belirlenme kriterleri, Rumence metinlerin Türkçeye çeviri aşamaları ve çalışmanın benimsediği bilimsel yaklaşım ortaya konularak yöntemin genel çerçevesi çizilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarihsel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma sürecinde, Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökeni, Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve siyasi faaliyetleri, birincil ve ikincil kaynaklar ışığında analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, tarihsel verilerin değerlendirilmesinde karşılaştırmalı ve yorumlayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Çalışmanın temel kaynaklarını, Kalimaki ailesine ilişkin bilgi sunan Rumence kronikler ve tarihsel eserler oluşturmaktadır. Özellikle Alexandru D. Xenopol ve Nicolae Iorga'nın eserleri, ailenin kökeni, soy ilişkileri ve Osmanlı içerisindeki konumu hakkında doğrudan bilgi sağlaması bakımından araştırmanın ana kaynakları arasında yer almaktadır. Bu kaynaklar, Kalimaki ailesine ilişkin birincil verilerin elde edilmesine imkan tanımaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmada başta Alexandru D. Xenopol'un *Istoria şi genealogia Casei Kalimaki* adlı eseri ile Nicolae Iorga'nın Kalimaki ailesine ilişkin çalışmaları olmak

üzere Rumence tarih yazımının temel eserlerinden yararlanılmıştır. Bunun yanında Fenerli dönemi, Eflak ve Boğdan prensliklerinin idari yapısı ve Osmanlı-Prenslik ilişkileri üzerine kaleme alınan ikincil kaynaklar da değerlendirilmiştir. Böylece aile tarihine ilişkin bilgiler daha geniş bir tarihsel bağlam içerisinde ele alınmıştır.

Bu çalışmada aile tarihi ve biyografik verilerin yanı sıra Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkileri ortaya koyan birincil kaynaklardan da yararlanılmıştır. Bu kapsamda Mustafa A. Mehmed tarafından yayımlanan *Documente Turceşti privind Istoria României* adlı belge koleksiyonunda yer alan Osmanlı belgeleri, Eflak ve Boğdan prensliklerinin Osmanlı Devleti ile olan idari, siyasi ve ekonomik ilişkilerinin değerlendirilmesinde önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu belgeler, özellikle XVIII. yüzyıl sonu ve XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı-Prenslik ilişkilerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın önemli özelliklerinden biri, Rumence kaynakların doğrudan incelenmesi ve Türkçeye çevrilerek kullanılmasıdır. Bu sayede, Kalimaki ailesine ilişkin bilgiler ikincil yorumlara dayandırılmaksızın, doğrudan orijinal metinler üzerinden değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, çalışmanın özgünlüğünü artıran temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanma Süresi

Araştırma kapsamında kullanılan Rumence metinler, dikkatli bir şekilde analiz edilmiş ve metinlerin içerdiği tarihsel veriler bağlam içerisinde değerlendirilmiştir. Çeviri sürecinde, metinlerin anlam bütünlüğünü korumaya özen gösterilmiş ve yorumdan kaçınılarak mümkün olduğunca doğrudan aktarım yapılmıştır. Bu yöntem, elde edilen bilgilerin güvenilirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Elde edilen veriler karşılaştırmalı bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti içerisindeki konumu, mevcut kaynaklar ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın bir diğer önemli yönü, kullanılan kaynakların eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesidir. Özellikle Rumence kroniklerin sunduğu bilgilerin tarihsel bağlam içerisinde analiz edilmesi, elde edilen verilerin daha sağlıklı bir şekilde yorumlanmasına imkan tanımaktadır. Bu doğrultuda, farklı kaynaklarda yer alan

bilgiler karşılaştırılmış ve çelişkili noktalar mümkün olduğunca açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca bu çalışmada, kaynakların sınırlılıkları da göz önünde bulundurulmuştur. Özellikle kroniklerin yazıldığı dönemin siyasi ve sosyal koşulları, metinlerin içeriğini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle, elde edilen veriler değerlendirilirken yalnızca metinlere bağlı kalınmamış, aynı zamanda tarihsel bağlam dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Neticede bu çalışmada benimsenen yöntem, birincil kaynakların doğrudan incelenmesine ve bu verilerin analitik bir çerçevede değerlendirilmesine dayanmaktadır. Bu yöntem sayesinde Kalimaki ailesinin kökeni, Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve siyasi faaliyetleri mevcut kaynaklar ışığında incelenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmanın bulguları, çeşitli ilgili tarihi ve belgesel kaynaklarla karşılaştırılarak incelenmiştir. Bunlar arasında Rumen kronikleri ve tarihi eserler, aile kayıtları ve diğer ilgili kaynaklar yer almaktadır. Araştırma sonuçları şu bağlamlarda incelenmiştir: Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenleri, Osmanlı İmparatorluğu bürokrasisinde ortaya çıkışları ve Tuna beyliklerindeki siyasi ve idari faaliyetleri.

Araştırma sonuçları, Kalimaki ailesinin sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun yardımcıları olmadığını, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu ile Tuna beylikleri arasındaki ilişkide de önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ailenin Osmanlı İmparatorluğu'nun idari sistemindeki etkisi, aile üyelerinden bazılarının Baştercümanlık ve Voyvoda unvanlarını taşımasıyla artmıştır.

Bu araştırmanın bulguları ayrıca, Kalimaki ailesinin kökenleri sorusunun tarihsel olarak sadece aile adlarına dayanarak ele alınamayacağını da göstermektedir. Romanya kayıtlarında Moldavya'dan gelen aristokrat bir aile olan Kalimaki ailesi öne çıkarken, hükümetteki faaliyetleri Osmanlı kayıtlarında belgelenmiştir. Kalimaki ailesinin çok yönlü geçmişi, sadece yerel düzeyde değil, Osmanlı idari sisteminde de çok kültürlü bir kimliğe sahip olduklarını göstermektedir.

Bu araştırma, Kalimaki ailesinin Osmanlı İmparatorluğu'nun Eflak ve Boğdan'ı dolaylı olarak yönetmesinde en önemli siyasi aktörlerden bazıları olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, aile üyelerinin siyasi, idari ve diplomatik faaliyetleri değerlendirilmiş ve Osmanlı İmparatorluğu ile Tuna Beylikleri arasındaki ilişkiye katkıları analiz edilmiştir.

4.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Kökeni

Kalimaki (Callimachi) ailesi, XVIII. yüzyılda Eflak ve Boğdan prensliklerinde önemli görevler üstlenmiş Fenerli ailelerden biridir. Özellikle Osmanlı Devleti ile kurdukları ilişkiler ve devlet yönetiminde üstlendikleri görevler sayesinde bölgenin önde gelen aileleri arasında yer almışlardır. Ancak ailenin kökeni konusunda tarihçiler arasında farklı görüşler bulunmaktadır. Bu nedenle Kalimaki ailesinin tarih sahnesine çıkışı ve ilk temsilcileri hakkında yapılan değerlendirmeler, ailenin yükseliş sürecini anlamak açısından önem taşımaktadır.

Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin en ayrıntılı bilgilerden biri Alexandru D. Xenopol tarafından verilmiştir. Xenopol'e göre ailenin geçmişi, Moldavya'da yaşayan ve kaynaklarda Toader (Teodor) Călmaşul adıyla geçen bir aile büyüğüne kadar uzanmaktadır. Ailenin ilk dönemlerde "Călmaşul" veya "Kalmaş" adıyla tanındığı, zamanla ise bu ismin "Kalimaki" biçimine dönüştüğü belirtilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 1–5).

Ailenin kökeniyle ilgili tartışmaların önemli bir kısmı, Kalimaki soyadının ortaya çıkışı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bazı kaynaklarda ailenin kökeninin Bizans aristokrasisiyle ilişkilendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ancak Xenopol, bu tür iddiaların büyük ölçüde aile geleneklerine dayandığını ve kesin tarihi belgelerle desteklenemediğini ifade etmektedir (Xenopol, 1897, ss. 5–8). Bu nedenle ailenin kökeni değerlendirilirken tarihi belgelerden hareket etmek daha sağlıklı görünmektedir.

Kalimaki ailesinin yükseliş sürecinde Moldavya'daki boyar çevreleriyle kurduğu ilişkiler önemli bir rol oynamıştır. Ailenin üyeleri zamanla idari görevlerde yer almaya başlamış ve bölgedeki siyasi gelişmeler içerisinde etkili olmuştur. Bu durum, ailenin yalnızca yerel aristokrasi içerisinde değil, aynı zamanda Osmanlı yönetimi ile kurduğu ilişkiler sayesinde de güç kazandığını göstermektedir (Iorga, 1935, ss. 15–18).

XVII. yüzyılın sonları ile XVIII. yüzyılın başlarında Kalimaki ailesinin siyasi etkisi daha belirgin hale gelmiştir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde Fenerli ailelere daha fazla görev vermeye başlaması, Kalimaki ailesi için de önemli fırsatlar yaratmıştır. Ailenin çeşitli üyeleri Osmanlı bürokrasisinde

görev almış, diplomatik faaliyetlerde bulunmuş ve zamanla prenslik yönetiminde etkili konumlara yükselmiştir (Florescu, 1968, ss. 301–307).

Kalimaki ailesinin diğer birçok Fenerli aileden ayrılan yönlerinden biri, hem Osmanlı merkezi yönetimi ile yakın ilişkiler kurabilmesi hem de Moldavya'daki yerel aristokrat çevreler içerisindeki etkisini koruyabilmesidir. Bu özellik, ailenin uzun süre siyasi önemini sürdürmesinde etkili olmuştur. Nitekim XVIII. yüzyılda aile üyelerinin Baştercümanlık ve voyvodalık gibi önemli görevlere getirilmeleri, bu yükselişin açık göstergeleri arasında yer almaktadır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Bu kapsamda Kalimaki ailesinin kökeni, Moldavya'daki yerel aristokrat çevreler ile Osmanlı idari yapısı arasındaki ilişkilerin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Ailenin zaman içerisinde elde ettiği siyasi ve idari konum, yalnızca Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yönetim politikalarıyla değil, aynı zamanda aile üyelerinin kurdukları ilişkiler ve üstlendikleri görevlerle de yakından bağlantılıdır. Bu nedenle Kalimaki ailesinin kökeni ve yükselişi, Fenerli döneminin anlaşılması açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

4.1.1. Ailenin Ortaya Çıkışı ve İlk Kayıtlar

Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenine ilişkin bilgiler, büyük ölçüde XVIII. yüzyıl ve öncesine ait tarihsel kayıtlar ile kroniklere dayanmaktadır. Ailenin tarih sahnesine çıkışı, özellikle Moldova bölgesinde ortaya çıkan yerel aristokratik yapı ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda Kalimaki ailesi, yalnızca Osmanlı bürokrasisi içerisinde yükselen bir aile olarak değil, aynı zamanda bölgesel siyasi ve sosyal yapı içerisinde ortaya çıkan bir aile olarak değerlendirilmelidir (Iorga, 1902, ss. 7–8; Xenopol, 1897, ss. 1–3).

Nicolae Iorga tarafından yayımlanan Kalimaki ailesine ait belgeler, ailenin yalnızca voyvodalık döneminde değil, daha erken tarihlerde de Moldova'nın yerel aristokrat çevreleri içerisinde yer aldığını göstermektedir. Belgelerde ailenin farklı üyelerine, sahip oldukları mülklere ve kurdukları akrabalık ilişkilerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu kayıtlar, Kalimaki ailesinin siyasi yükselişinin aniden ortaya çıkmadığını, uzun yıllara yayılan sosyal ve ekonomik bir birikimin sonucu olduğunu göstermektedir (Iorga, 1903, ss. 5-7).

Belgelerde özellikle Toader (Teodor) Kalimaki ve onun soyundan gelen aile üyelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu belgeler, Kalimaki ailesinin kendi geçmişine verdiği önemi göstermesi bakımından da dikkat çekicidir. Nitekim sonraki dönemlerde aileye ait portrelerin, belgelerin ve çeşitli hatıra eserlerinin korunmaya devam edilmesi, ailenin yalnızca siyasi nüfuzunu değil, tarihi kimliğini de sonraki kuşaklara aktarmaya çalıştığını göstermektedir (Iftimi, 2017, s. 244). Aile üyelerinin farklı bölgelerde mülk sahibi olmaları ve dönemin önde gelen aileleriyle evlilik ilişkileri kurmaları, Kalimaki ailesinin bölgesel nüfuzunun zamanla güçlendiğini göstermektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin ilerleyen yıllarda Tuna Prenslikleri'nin siyasi hayatında önemli görevler üstlenmesine zemin hazırlamıştır (Iorga, 1903, ss. 7-9).

Ailenin ilk dönemlerine ilişkin bilgiler sınırlı olmakla birlikte, mevcut kaynaklar Kalimaki ailesinin yerel elitler arasında yer aldığını göstermektedir. Bu durum, ailenin Osmanlı yönetimi ile kurduğu ilişkinin yalnızca merkezi bürokrasi aracılığıyla değil, aynı zamanda yerel güç dengeleri çerçevesinde de şekillendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Moldova'da ortaya çıkan boyar sınıfı ile olan bağlantılar, Kalimaki ailesinin erken dönem konumunu anlamak açısından önemli bir veri sunmaktadır (Xenopol, 1897, ss. 1–3).

Kalimaki ailesine ilişkin en önemli bilgilerden biri, ailenin zaman içerisinde yalnızca yerel bir aristokratik yapı olarak kalmayıp, Osmanlı Devleti'nin idari mekanizmaları içerisinde aktif rol üstlenmiş olmasıdır. Bu durum, ailenin hem yerel yönetici çevrelerle hem de Osmanlı bürokrasisi ile ilişki kurabildiğini göstermektedir. Özellikle diplomatik görevler ve idari pozisyonlar aracılığıyla ailenin Osmanlı bürokrasisi içerisinde güç kazandığı anlaşılmaktadır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Bu süreçte ailenin yükselişi, yalnızca bireysel başarılarla açıklanamayacak kadar karmaşık bir yapıya sahiptir. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan gibi bölgelerde uyguladığı yönetim anlayışı, yerel elitlerin idari süreçlerde etkin rol üstlenmesine imkan tanımıştır. Bu nedenle Kalimaki ailesinin yükselişi, Osmanlı'nın bölgedeki yönetim politikaları ve yerel güç dengeleri çerçevesinde değerlendirilmelidir (Florescu, 1968, ss. 301–304).

4.1.2. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Etnik Kökenine Dair Tartışmalar

Kalimaki (Callimachi) ailesinin etnik kökeni, tarih yazımında en çok tartışılan konulardan biri olarak öne çıkmaktadır. Ailenin isminin Yunanca kökenli olması, bazı araştırmacıların Kalimaki ailesini Fener kökenli, yani İstanbul merkezli Rum aristokrasisine mensup bir aile olarak değerlendirmesine yol açmıştır. Bu yaklaşım, özellikle Fenerli dönemi içerisinde Osmanlı bürokrasisinde yükselen ailelerin büyük ölçüde Rum kökenli olduğu yönündeki genel kabule dayanmaktadır.

Bununla birlikte, söz konusu görüşler, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin daha kapsamlı bir değerlendirme yapılmasını gerekli kılmaktadır. Özellikle Rumence kaynaklar, ailenin etnik kökenine dair farklı bir perspektif sunmaktadır. Bu kaynaklara göre Kalimaki ailesi, her ne kadar Yunanca bir isim taşıyor olsa da, köken itibarıyla yerel Moldovalı aristokrasiye mensuptur. Bu yaklaşım, ailenin yalnızca Osmanlı bürokrasisi içerisindeki konumu üzerinden değerlendirilemeyeceğini, aynı zamanda yerel tarihsel bağlam içerisinde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Alexandru D. Xenopol, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin değerlendirmesinde, ailenin isminin yanıltıcı olabileceğine dikkat çekmekte ve bunun tarih yazımında yanlış yorumlara yol açabileceğini ifade etmektedir. Xenopol'e göre, Kalimaki ailesinin Yunanca bir isim taşıması, doğrudan Yunan kökenli olduğu anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda Xenopol, ailenin kökenine ilişkin değerlendirmelerin yalnızca isim üzerinden değil, tarihsel ve sosyal bağlam içerisinde yapılması gerektiğini vurgulamaktadır (Xenopol, 1897, s. 1).

Bu tartışmalar, Osmanlı Devleti'nde görev alan elit grupların etnik kimlikleri ile siyasi rolleri arasındaki ilişkinin daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Nitekim Fenerli dönemi içerisinde yükselen birçok ailenin, yalnızca etnik kökenleri üzerinden tanımlanmasının yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda Kalimaki ailesi, hem yerel Moldovalı aristokrasi ile olan bağları hem de Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişi ile çok katmanlı bir kimliğe sahiptir.

Rumence kroniklerde yer alan bilgiler, Kalimaki ailesinin Moldova'daki yerel aristokratik çevrelerle güçlü bağlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu kaynaklar, ailenin kökeninin ve tarihsel gelişiminin yalnızca Osmanlı merkezi ile kurduğu ilişkiler üzerinden açıklanamayacağını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Kalimaki ailesinin etnik kökenine ilişkin tartışmalar, tek boyutlu bir değerlendirme ile açıklanamayacak kadar karmaşıktır. Ailenin Yunanca bir isim taşıması, Fenerli çevreler ile olan ilişkileri ve Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişi, onun Yunan kökenli olduğu yönünde yorumlara yol açmış olsa da, Rumence kaynaklar bu görüşü yeniden değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti'nde yer alan elit grupların etnik ve siyasi kimliklerinin çok katmanlı yapısını anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

4.1.3. Rumence Kaynaklarda Kalimaki Ailesi

Kalimaki (Callimachi) ailesine ilişkin en önemli veriler, dönemin Rumence kroniklerinde açık bir şekilde yer almaktadır. Bu kaynaklar, ailenin kökenine dair tartışmalarda belirleyici bir rol oynamakta ve özellikle ailenin Moldovalı kökenine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Bu bağlamda, Rumence metinlerin doğrudan incelenmesi, Kalimaki ailesine ilişkin bilgilerin ikincil yorumlardan bağımsız olarak değerlendirilmesine imkan tanımaktadır.

Alexandru D. Xenopol, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin değerlendirmesinde, ailenin isminin yanıltıcı olabileceğini ve bu durumun yanlış yorumlara yol açtığını ifade etmektedir. Nitekim yazar bu durumu şu şekilde dile getirmektedir:

"Casa Callimachi, care, după nume, s-ar părea a fi de obârşie grecească, este o adevărată odraslă a poporului român."

Kalimaki ailesi, ismine bakılırsa Yunan kökenliymiş gibi görünse de aslında Romen halkının gerçek bir evladıdır (Xenopol, 1897, s. 1).

Xenopol, yalnızca isim benzerliğine dayanarak yapılan köken değerlendirmelerinin bilimsel açıdan yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda yazar, Kalimaki ailesinin Yunan kökenli olduğu yönündeki görüşleri şu ifadelerle eleştirmektedir:

"Dar această ipoteză, născută numai din asemănarea numelui Callimachi cu acela al lui Callimacus, cade de la sine."

Ancak yalnızca Kalimaki adı ile Callimacus adı arasındaki benzerliğe dayanan bu varsayım kendiliğinden geçersizdir (Xenopol, 1897, s. 2).

Xenopol'ün bu değerlendirmesi, Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin yorumların yalnızca isim benzerliğine dayandırılamayacağını göstermektedir. Bu nedenle yazar, aile tarihinin sosyal ve tarihsel bağlam içerisinde ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Xenopol'ün değerlendirmelerinde dikkat çeken bir diğer önemli nokta ise, Kalimaki ailesinin Moldovalı kökenine yapılan güçlü vurgudur. Yazar bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

"Moldovenismul familiei Callimachi este mai presus de orice indoială."

Kalimaki ailesinin Moldovalı kökeni her türlü şüphenin üzerindedir (Xenopol, 1897, s. 3).

Bu değerlendirme, Xenopol'ün Kalimaki ailesini Moldovalı kökenli bir aile olarak gördüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Böylece yazar, ailenin Yunan kökenli olduğu yönündeki görüşlere karşı çıkarak Moldovalı köken tezini savunmaktadır.

Sonuç olarak, Rumence kaynaklar Kalimaki ailesinin kökenine ilişkin tartışmalarda önemli bir yere sahiptir. Özellikle Xenopol'ün değerlendirmeleri, ailenin Moldovalı kökenine dair güçlü kanıtlar sunmakta ve etnik kökeninin yalnızca isim benzerlikleri üzerinden açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Bu nedenle söz konusu kaynaklar, ailenin kökenine ilişkin araştırmalarda temel başvuru eserleri arasında yer almaktadır.

4.1.4. Ailenin Moldovalı Kökeni Meselesi

Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenine ilişkin tartışmaların merkezinde, ailenin etnik ve sosyal aidiyetine dair farklı görüşler yer almaktadır. Özellikle ailenin isminin Yunanca kökenli olması, bazı araştırmacılar tarafından Kalimaki ailesinin Fenerli Rum aristokrasisine mensup olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bununla birlikte, Rumence kaynaklar ve dönemin kronikleri, bu yaklaşımın tek başına yeterli olmadığını ve ailenin yerel Moldovalı aristokrasi ile güçlü bağlara sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Fenerli dönemi içerisinde Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde görevlendirdiği ailelerin önemli bir kısmı İstanbul merkezli Rum aristokrasisine mensup olsa da bu durum tüm ailelerin doğrudan Yunan kökenli olduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim Kalimaki ailesi örneği, Fenerli sistemi içerisindeki ailelerin etnik kimliklerinin daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Rumence kroniklerde yer alan bilgiler, Kalimaki ailesinin Moldova'daki boyar çevreleriyle yakın ilişkiler içerisinde bulunduğunu göstermektedir (Iorga, 1902, s. 45).

Alexandru D. Xenopol'ün değerlendirmeleri, bu tartışmalarda önemli bir yere sahiptir. Xenopol, Kalimaki ailesinin yalnızca isim benzerliği üzerinden Yunan kökenli kabul edilmesini eleştirmekte ve ailenin Moldovalı kökenine vurgu yapmaktadır (Xenopol, 1897, ss. 1–3). Xenopol'ün değerlendirmeleri, etnik kimlik tartışmalarının yalnızca isimler üzerinden değil, tarihsel bağlam ve sosyal ilişkiler çerçevesinde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu bağlamda Kalimaki ailesinin yükselişi, yalnızca Osmanlı merkezi bürokrasisi ile kurduğu ilişkiler üzerinden açıklanamaz. Ailenin Moldova'daki yerel aristokratik yapı içerisinde sahip olduğu konum da bu yükselişte belirleyici bir rol oynamıştır. Özellikle boyar sınıfı ile olan bağlantılar, Kalimaki ailesinin Moldova'daki konumunun güçlenmesine katkı sağlamıştır. Söz konusu gelişme, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetiminde yerel elitlerden nasıl faydalandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Kalimaki ailesinin Moldovalı kökenine ilişkin tartışmalar, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nde görev alan elit grupların kimlik yapısının çok katmanlı olduğunu ortaya koymaktadır. Zira söz konusu aile, bir yandan Osmanlı bürokrasisi içerisinde önemli görevler üstlenirken, diğer yandan yerel aristokratik gelenekler ile bağlarını sürdürmüştür. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin yerel elitleri idari sistem içerisine nasıl dahil ettiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Rumence kaynaklarda yer alan bilgiler değerlendirildiğinde, Kalimaki ailesinin yalnızca Fenerli sistemi içerisinde yükselen bir aile olmadığı, aynı zamanda Moldova'nın yerel siyasi ve sosyal yapısının bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, ailenin Osmanlı Devleti içerisindeki konumunun daha geniş bir tarihsel bağlam içerisinde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çerçevede, Kalimaki ailesinin Moldovalı kökeni meselesi, yalnızca bir etnik kimlik tartışması olarak değerlendirilmemelidir. Bu mesele aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin taşra yönetim anlayışı, yerel elitlerle kurduğu ilişkiler ve Fenerli sisteminin yapısı hakkında önemli veriler sunmaktadır. Bu yönüyle Kalimaki ailesi, Osmanlı idari yapısının çok katmanlı karakterini anlamaya yardımcı olan önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır.

4.1.5. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Bürokrasisindeki İlk Yükselişi

Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerin yoğunlaşması, çok dilli ve diplomatik deneyime sahip bürokratlara duyulan ihtiyacı artırmıştır. Bu durum, özellikle Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki konumunun güçlenmesine zemin hazırlamıştır. İstanbul'un Fener semtinde yaşayan aristokrat Rum aileler, sahip oldukları eğitim düzeyi, Avrupa ile kurdukları ilişkiler ve diplomatik tecrübeleri sayesinde Osmanlı Devleti açısından önemli bir idari kaynak haline gelmişlerdir. Bu süreçte Kalimaki (Callimachi) ailesi de Osmanlı bürokrasisi içerisinde yükselen ailelerden biri olarak dikkat çekmiştir (Florescu, 1968, ss. 301–303).

Fenerli ailelerin yükselişinde yalnızca dil bilgisi ve diplomatik yetenekler değil, aynı zamanda Osmanlı merkezi yönetimi ile kurdukları siyasi ilişkiler de etkili olmuştur. Özellikle tercümanlık kurumu, bu ailelerin Osmanlı idari yapısı içerisinde nüfuz kazanmasına imkan sağlamıştır. Baştercümanlar, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik görüşmelerde yalnızca tercümanlık görevini yerine getirmemiş, aynı zamanda dış politika süreçlerinde etkin rol üstlenmişlerdir. Bu durum, Fenerli ailelerin zamanla Osmanlı bürokrasisinin vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmesine katkı sağlamıştır (Iorga, 1935, ss. 15–18).

Kalimaki ailesinin yükselişi de bu diplomatik ve idari yapı içerisinde değerlendirilmelidir. Ailenin özellikle diplomatik çevreler ile kurduğu ilişkiler, Osmanlı Devleti nezdindeki siyasi güvenilirliğini artırmıştır. Nitekim Ioan Teodor Kalimaki'nin Baştercümanlık makamına yükselmesi, yalnızca kişisel yetenekleriyle değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin Fenerli ailelerden yararlanma politikasıyla da ilişkilendirilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Osmanlı Devleti'nin Fenerli aileleri tercih etmesinin temel nedenlerinden biri, sınır bölgelerinde merkezi otoriteye daha bağlı bir yönetim yapısı oluşturma isteğiydi. Özellikle Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapan yerel voyvodaların zaman zaman Osmanlı karşıtı siyaset izlemeleri, merkezi yönetimi daha kontrollü bir sistem kurmaya yöneltmiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti, doğrudan İstanbul ile bağlantılı ve diplomatik deneyime sahip Fenerli aileleri desteklemeye başlamıştır (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Bu süreçte Kalimaki ailesi, yalnızca Osmanlı bürokrasisi içerisinde değil, aynı zamanda Eflak ve Boğdan'daki yerel aristokratik yapı içerisinde de etkisini sürdürmüştür. Ailenin hem yerel boyar çevreleri ile ilişkilerini koruması hem de Osmanlı merkezi yönetimi ile yakın bağlar kurması, hem yerel hem de merkezi düzeyde etkili bir konum elde etmesine katkı sağlamıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetiminde yerel elitlerden nasıl yararlandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu doğrultuda Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki ilk yükselişi, yalnızca bireysel başarılar ile açıklanabilecek bir süreç değildir. Bu yükseliş, Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda değişen diplomatik ihtiyaçları, Fenerli ailelerin sahip olduğu çok yönlü bürokratik yetkinlikler ve Osmanlı'nın sınır bölgelerinde uyguladığı dolaylı yönetim anlayışı çerçevesinde değerlendirilmelidir.

4.1.6. Tercümanlık Kurumu ve Fenerli Aileler

Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerde önemli bir yere sahip olan tercümanlık kurumu, özellikle XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Fenerli ailelerin yükselişinde belirleyici bir rol oynamıştır. Baştercümanlar, yalnızca tercümanlık yapan görevliler değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasında diplomatik aracılık görevini üstlenen önemli bürokratik aktörlerdi. Bu durum, Baştercümanlık makamını Osmanlı idari yapısı içerisinde stratejik bir konuma yerleştirmiştir (Şimşir, 2021, ss. 76–77).

Özellikle İstanbul'un Fener semtinde yaşayan Rum aristokrat aileler, çok dilli eğitimleri ve Avrupa ile kurdukları ilişkiler sayesinde tercümanlık kurumunda etkin bir konum elde etmişlerdir. Bu aileler zamanla Osmanlı bürokrasisi içerisinde siyasi

nüfuz kazanmış ve Eflak ile Boğdan prensliklerinin yönetiminde önemli roller üstlenmişlerdir. Bu süreç, tarih yazımında "Fenerli dönemi" olarak adlandırılmaktadır.

Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti açısından önem kazanmasının temel nedenlerinden biri, Avrupa siyaseti ve diplomasi kültürü hakkında sahip oldukları bilgi birikimiydi. Osmanlı Devleti'nin özellikle Avusturya, Rusya ve Lehistan gibi devletlerle yürüttüğü ilişkilerde, dil bilen ve diplomatik deneyime sahip bürokratlara duyulan ihtiyaç giderek artmıştır (Şimşir, 2021, ss. 76–77). Bu durum, tercümanlık kurumunun önemini artırmış ve Fenerli ailelerin yükselişine zemin hazırlamıştır.

Fenerli ailelerin tercümanlık kurumu içerisindeki yükselişi, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile ilişkilerinin yoğunlaşmasıyla yakından ilişkilidir. Avrupa diplomasisini tanımaları, yabancı dilleri bilmeleri ve diplomatik tecrübeleri sayesinde bu aileler Osmanlı bürokrasisinde önemli bir konum elde etmişlerdir. Bu süreçte Baştercümanlık makamı, Osmanlı dış politikasının önemli unsurlarından biri haline gelmiştir (Florescu, 1968, ss. 301–307).

Kalimaki (Callimachi) ailesinin yükselişi de tercümanlık kurumunun Fenerli aileler üzerindeki etkisini gösteren örneklerden biridir. Ailenin Osmanlı bürokrasisi içerisinde yükselmesinde tercümanlık kurumu önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerde görev alan Fenerli aileler, zamanla Eflak ve Boğdan yönetiminde de etkili hale gelmişlerdir. Bu süreçte tercümanlık kurumu, Osmanlı taşra yönetimi ile merkezi diplomasi arasında bağlantı kuran önemli bir mekanizma olarak işlev görmüştür.

Bu süreçte Kalimaki ailesi, Fenerli çevreler içerisinde öne çıkan ailelerden biri haline gelmiştir. Ailenin özellikle tercümanlık kurumu aracılığıyla Osmanlı bürokrasisine dahil olması, siyasi yükselişinin temel aşamalarından birini oluşturmaktadır. Nitekim Ioan Teodor Kalimaki'nin Baştercümanlık makamına yükselmesi, ailenin Osmanlı merkezi yönetimi içerisindeki etkisini önemli ölçüde artırmıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Baştercümanlık makamı, yalnızca diplomatik bir görev olmaktan öte, Osmanlı Devleti'nin dış politika süreçlerine doğrudan etki edebilen bir konuma sahipti. Baştercümanlar, yabancı devlet temsilcileri ile yürütülen görüşmelerde aktif rol almakta ve çoğu zaman Osmanlı diplomatik mekanizmasının ayrılmaz bir parçası

olarak hareket etmekteydiler. Bu durum, Fenerli ailelerin yalnızca taşra yönetiminde değil, aynı zamanda merkezi bürokraside de etkin hale gelmesine katkı sağlamıştır.

Bununla birlikte, Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle bu ailelerin zaman içerisinde büyük siyasi ve ekonomik güç elde etmeleri, Osmanlı merkezi yönetimi açısından dikkatle takip edilen bir durum haline gelmiştir. Fenerli aileler arasındaki rekabet, zaman zaman Eflak ve Boğdan'daki idari istikrarı da etkileyebilmiştir.

Sonuç itibarıyla, tercümanlık kurumu Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişinde temel bir rol oynamıştır. Kalimaki ailesi de bu yapı içerisinde diplomatik faaliyetleri, eğitim düzeyi ve siyasi bağlantıları sayesinde öne çıkmıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetim anlayışı ile diplomatik mekanizmaları arasındaki ilişkiyi anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

4.1.7. Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı Bürokrasisindeki Rolü

Ioan Teodor Kalimaki, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin idari ve diplomatik yapısında önemli görevler üstlenmiş Fenerli yöneticilerden biridir. Osmanlı bürokrasisi içerisinde yükselerek Baştercümanlık makamına ulaşması ve daha sonra Moldova voyvodası olarak görev yapması, onun Osmanlı yönetimi içindeki konumunu göstermektedir. Bu yönüyle Kalimaki'nin kariyeri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı yönetim anlayışını ve Fenerli ailelerin devlet içerisindeki rolünü anlamak açısından önem taşımaktadır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı idari sistemi içerisindeki yükselişinde tercümanlık kurumu belirleyici bir rol oynamıştır. XVIII. yüzyılda Baştercümanlık makamı, yalnızca tercümanlık faaliyetlerini kapsayan bir görev olmayıp, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerde önemli bir konuma sahipti. Bu nedenle söz konusu makama getirilen kişiler, Osmanlı merkezi yönetiminin güvenini kazanmış ve diplomatik tecrübeleri ile öne çıkmış isimler arasından seçilmekteydi. Kalimaki'nin bu göreve yükselmesi, onun Osmanlı bürokrasisi içerisinde önemli bir görev üstlendiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Kalimaki'nin siyasi kariyerinde Osmanlı sarayı ile kurduğu ilişkiler de önemli bir yere sahiptir. Xenopol'ün aktardığı bilgilere göre, Kalimaki özellikle Reisülküttap ile kurduğu yakın ilişkiler sayesinde bürokratik kariyerinde önemli avantajlar elde etmiştir. Bu durum, XVIII. yy Osmanlı bürokrasisinde kişisel ilişkilerin ve saray desteğinin siyasi yükselişte etkili olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda Fenerli ailelerin devlet içerisindeki yükselişlerinin yalnızca idari yeteneklerle değil, merkezi yönetim ile kurdukları ilişkilerle de bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, s. 21).

Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyerindeki önemli aşamalardan biri Moldova voyvodalığına atanmasıdır. Bu atama, Osmanlı Devleti'nin prensliklerde görev yapacak yöneticileri belirlerken merkezi yönetime bağlılık unsurunu dikkate aldığını göstermektedir. Kalimaki'nin voyvodalık makamına yükselmesi hem Osmanlı bürokrasisi içerisindeki konumunun hem de Fenerli çevreler arasındaki nüfuzunun bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Xenopol, 1897, s. 37).

Moldova voyvodalığı döneminde Kalimaki, Osmanlı Devleti adına bölgenin idari istikrarını sağlamakla yükümlüydü. Eflak ve Boğdan prenslikleri, Osmanlı Devleti açısından önemli bölgeler arasında yer almaktaydı. Bu nedenle prensliklerin yönetimine getirilen kişilerin yalnızca yerel şartları bilmeleri değil, aynı zamanda Osmanlı çıkarlarını koruyabilecek niteliklere sahip olmaları beklenmekteydi. Kalimaki'nin görevlendirilmesi de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Kalimaki'nin kariyeri, Fenerli yöneticilerin Osmanlı Devleti içerisindeki rolünü göstermesi bakımından önemlidir. Fenerli aileler, sahip oldukları dil bilgisi, diplomatik tecrübe ve Avrupa siyasetine dair bilgi birikimleri sayesinde Osmanlı Devleti açısından önemli bir idari kaynak oluşturmuşlardır. Kalimaki de bu çevrenin öne çıkan temsilcilerinden biri olarak Osmanlı bürokrasisinde etkili görevler üstlenmiştir (Florescu, 1968, ss. 301–307; Iorga, 1935, ss. 15–25).

Bununla birlikte, Fenerli yöneticilerin yükselişi zaman zaman çeşitli siyasi rekabetleri de beraberinde getirmiştir. Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapan aileler arasındaki nüfuz mücadeleleri, bölgedeki siyasi dengeleri etkileyebilecek boyutlara ulaşabilmiştir. Kalimaki'nin kariyeri de bu rekabet ortamı içerisinde şekillenmiş ve dönemin siyasi gelişmelerinden etkilenmiştir (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Ioan Teodor Kalimaki'nin faaliyetleri, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetim anlayışını anlamak açısından da önemli bilgiler vermektedir. Osmanlı yönetimi, özellikle sınır bölgelerinde yerel şartları bilen ve merkezi yönetime bağlı yöneticilerden yararlanmayı tercih etmiştir (Florescu, 1968, ss. 304–307). Bu durum, Fenerli ailelerin idari yapı içerisindeki önemini artırmış ve Kalimaki gibi isimlerin yükselmesine zemin hazırlamıştır.

Öte yandan Ioan Teodor Kalimaki, yalnızca bir Fenerli yönetici değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti içerisinde önemli görevler üstlenmiş bir bürokrattır. Baştercümanlık makamına yükselmesi ve Moldova voyvodalığına atanması, onun Osmanlı Devleti'nin diplomatik ve idari yapısı içerisindeki önemini ortaya koymaktadır. Kalimaki'nin kariyeri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışını, Fenerli sisteminin işleyişini ve merkezi yönetim ile yerel elitler arasındaki ilişkileri anlamak açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

4.1.8. Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova Voyvodalığı

Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyerindeki önemli aşamalardan biri, Moldova voyvodalığına atanmasıdır. Baştercümanlık makamındaki faaliyetleri sırasında Osmanlı merkezi yönetiminin güvenini kazanan Kalimaki, 1758 yılında Moldova voyvodası olarak görevlendirilmiştir. Bu atama, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapacak yöneticileri belirlerken yalnızca idari yetenekleri değil, aynı zamanda merkeze bağlılığı da dikkate aldığını göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 37).

XVIII. yüzyılda Moldova, Osmanlı Devleti açısından siyasi ve stratejik öneme sahip bölgelerden biriydi. Bu nedenle voyvodalık makamına getirilen kişilerin hem yerel şartları iyi bilmeleri hem de Osmanlı çıkarlarını koruyabilecek niteliklere sahip olmaları beklenmekteydi. Kalimaki'nin bu göreve atanması, onun Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişinin doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Moldova voyvodası olarak görev yaptığı dönemde Kalimaki, Osmanlı Devleti ile yerel aristokrat çevreler arasında denge kurmaya çalışmıştır. Fenerli yöneticilerin genel özelliklerinden biri olan merkezi yönetime bağlılık anlayışı, onun yönetim faaliyetlerinde de etkili olmuştur. Bununla birlikte, Kalimaki'nin Moldova'daki

konumu yalnızca Osmanlı Devleti adına görev yapan bir yönetici olarak değerlendirilmemelidir. Ailenin bölgedeki köklü bağları ve yerel aristokrat çevrelerle ilişkileri, onun yönetim anlayışını şekillendiren unsurlar arasında yer almıştır.

Ioan Teodor Kalimaki'nin voyvodalık dönemi, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetim anlayışını anlamak açısından önemli örneklerden biridir. Bu dönem, hem Fenerli sisteminin işleyişini hem de Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prenslikleri üzerindeki yönetim politikalarını göstermesi bakımından dikkat çekmektedir. Kalimaki'nin voyvodalık yıllarındaki idari faaliyetleri ve uygulamaları, ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

4.1.9. Kalimaki Ailesinin Kökeni ve Osmanlı Bürokrasisine Yükseliş Sürecinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde, Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökeni, etnik kökenine ilişkin tartışmalar ve Osmanlı Devleti içerisindeki ilk yükseliş süreci ele alınmıştır. Öncelikle ailenin ortaya çıkışı ve ilk dönemlerine ilişkin bilgiler değerlendirilmiş, ardından etnik kökeni hakkında tarih yazımında yer alan farklı görüşler incelenmiştir. Özellikle Rumence kaynaklarda yer alan bilgiler, Kalimaki ailesinin yalnızca Fenerli çevreleriyle ilişkilendirilemeyeceğini, aynı zamanda Moldova'daki yerel aristokrat çevrelerle de güçlü bağlara sahip olduğunu göstermektedir.

Bölüm içerisinde Alexandru D. Xenopol başta olmak üzere Rumence kaynaklarda yer alan değerlendirmeler incelenmiş ve Kalimaki ailesinin Moldovalı kökenine yapılan vurgu ortaya konulmuştur. Bu durum, ailenin kökenine ilişkin tartışmaların yalnızca isim benzerlikleri üzerinden değerlendirilmesinin yeterli olmadığını göstermektedir. Ailenin geçmişi, yerel aristokrat çevrelerle olan ilişkileri ve Osmanlı idari sistemi içerisindeki yeri birlikte değerlendirildiğinde konu daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı yönetim anlayışı ile Fenerli sisteminin ortaya çıkışı arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Özellikle tercümanlık kurumu, Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişinde önemli bir rol oynamış ve Kalimaki ailesinin devlet içerisindeki konumunun güçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu durum, Osmanlı

Devleti'nin diplomatik ihtiyaçları ile taşra yönetimi arasında yakın bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Bölümün son kısmında ise Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki rolü ele alınmıştır. Baştercümanlık makamına yükselmesi ve daha sonra Moldova voyvodası olarak görev yapması, onun Osmanlı idari yapısı içerisindeki önemini ortaya koymaktadır. Kalimaki'nin kariyeri, Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti içerisindeki yerini ve merkezi yönetim ile yerel elitler arasındaki ilişkileri anlamak açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

İnceleme sonucunda Kalimaki ailesi, yalnızca bir Fenerli ailesi olarak değil, aynı zamanda Moldova'nın yerel siyasi ve sosyal yapısı ile Osmanlı Devleti'nin idari sistemi arasında bağlantı kuran önemli ailelerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu bölümde elde edilen bilgiler, çalışmanın sonraki bölümlerinde ele alınacak olan Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki faaliyetlerini ve Moldova'daki yönetim anlayışını daha iyi değerlendirebilmek açısından önem taşımaktadır.

4.2. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan Yönetimi

Bu bölümde Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışı ele alınmıştır. Bu kapsamda prensliklerin Osmanlı hakimiyetine giriş süreci, Osmanlı Devleti ile olan siyasi ilişkileri ve bölgenin idari yapısı incelenmiştir. Ayrıca Fenerli sisteminin ortaya çıkışı, bu sistemin işleyişi ve Tuna Prenslikleri üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Böylece Kalimaki ailesinin yükseldiği siyasi ortamın daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

4.2.1. Eflak ve Boğdan'ın Osmanlı Devleti'ne Bağlanma Süreci

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar ve Doğu Avrupa'daki genişleme politikası yalnızca doğrudan fetihlere dayanmamıştır (İnalcık, 2009, ss. 85–92). Özellikle stratejik öneme sahip bölgelerde, yerel yönetim yapılarını tamamen ortadan kaldırmak yerine dolaylı yönetim yöntemleri tercih edilmiştir (Iorga, 1902, ss. 7–8). Eflak ve Boğdan prenslikleri, Osmanlı Devleti'nin bu yönetim anlayışının önemli örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Eflak ve Boğdan prenslikleri, XV. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin hakimiyet alanı içerisine girmiştir. Ancak bu prenslikler doğrudan Osmanlı eyaleti haline getirilmemiş, bunun yerine iç işlerinde belirli ölçüde serbest bırakılmıştır (Iorga, 1902, ss. 7–8). Osmanlı Devleti, bölgedeki yerel yöneticilerin görevlerini sürdürmesine izin vermiş (Xenopol, 1897, ss. 1–5; Maxim, 2007, ss. 168–169); buna karşılık prensliklerden vergi ödenmesi, askeri destek sağlanması ve Osmanlı'ya bağlılık göstermeleri beklenmiştir (İnalcık, 2009, ss. 93–98). Bu durum, Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerinde uyguladığı yönetim anlayışını göstermektedir.

Osmanlı yönetimi açısından Eflak ve Boğdan'ın sahip olduğu coğrafi konum büyük önem taşımaktaydı. Bu prenslikler, Osmanlı Devleti ile Orta Avrupa devletleri arasında bir tampon bölge görevi görmekteydi (Florescu, 1968, ss. 301–303). Özellikle Lehistan, Avusturya ve Rusya gibi devletlerle yaşanan siyasi rekabet, Osmanlı Devleti'nin bölgede doğrudan yönetim kurmak yerine yerel yöneticiler aracılığıyla kontrol sağlamasında etkili olmuştur.

Eflak ve Boğdan prensliklerinin Osmanlı'ya bağlı hale gelmesiyle birlikte voyvodalık sistemi önem kazanmıştır. Voyvodalar Osmanlı Devleti adına bölgeyi yöneten yerel hükümdarlar olarak görev yapmışlardır. Bununla birlikte, voyvodaların görevde kalabilmesi büyük ölçüde Osmanlı merkezi yönetiminin onayına bağlıydı (Maxim, 2007, s. 169). Bu durum, prensliklerin iç işlerinde belirli bir serbestliğe sahip olsalar da Osmanlı siyasi kontrolü altında bulunduğunu göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki hakimiyeti yalnızca askeri güç ile sürdürülmemiştir (Maxim, 2007, ss. 169–170). Bölgedeki yerel aristokrasi ile kurulan ilişkiler de bu süreçte önemli bir rol oynamıştır. Özellikle boyar sınıfı, Osmanlı ile prenslikler arasındaki idari ve siyasi ilişkilerde etkili olmuştur (Iorga, 1902, s. 45). Osmanlı yönetimi, yerel elitlerin desteğini koruyarak bölgede istikrar sağlamayı amaçlamıştır.

XVIII. yüzyıla gelindiğinde ise Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan yönetiminde yeni bir dönem başlamıştır. Fenerli sistemi olarak adlandırılan bu süreçte (Xenopol, 1897, s. 21), İstanbul merkezli Rum aristokrat aileler prensliklerin yönetiminde daha etkili hale gelmiştir. Bu gelişme, Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki kontrolünü artırmaya yönelik bir tercih olarak değerlendirilmektedir.

Eflak ve Boğdan'ın Osmanlı Devleti'ne bağlanma süreci, Osmanlı'nın taşra yönetim anlayışını anlamak açısından önemlidir. Osmanlı Devleti, bu prensliklerde doğrudan yönetim kurmak yerine yerel yöneticiler aracılığıyla hakimiyet sağlamayı tercih etmiş ve bu sayede hem bölgesel dengeleri korumayı hem de siyasi istikrarı sürdürmeyi amaçlamıştır.

Bu doğrultuda, Eflak ve Boğdan prensliklerinin Osmanlı Devleti'ne bağlanma süreci, Osmanlı'nın sınır bölgelerinde uyguladığı dolaylı yönetim anlayışının önemli örneklerinden biridir (Sözen, 2002, ss. 681–688). Bu süreç yalnızca askeri ve siyasi bir genişleme hareketi olarak değil, aynı zamanda merkezi yönetim ile yerel elitler arasında kurulan ilişkiler çerçevesinde de değerlendirilmelidir.

4.2.2. Osmanlı'nın Dolaylı Yönetim Anlayışı

Osmanlı Devleti'nin geniş bir coğrafyaya yayılmış olması, farklı bölgelerde farklı yönetim yöntemlerinin uygulanmasını gerekli kılmıştır. Özellikle sınır bölgelerinde bulunan Eflak ve Boğdan prenslikleri, Osmanlı Devleti'nin doğrudan yönetim yerine dolaylı yönetim anlayışını tercih ettiği bölgeler arasında yer almıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerde farklı yönetim yöntemleri uyguladığını göstermektedir (Florescu, 1968, ss. 301–304).

Dolaylı yönetim anlayışı, Osmanlı Devleti'nin fethettiği bölgelerde yerel yönetici elitleri tamamen ortadan kaldırmak yerine mevcut idari yapıdan yararlanmasına dayanmaktaydı (Iorga, 1902, ss. 7–8; Özcan, 1992, ss. 269–270). Bu sayede Osmanlı Devleti hem bölgede istikrarı korumayı hem de merkezi yönetime bağlılığı sürdürmeyi amaçlamıştır (Gökbilgin, 1977, ss. 2–6). Eflak ve Boğdan prensliklerinde uygulanan voyvodalık sistemi de bu anlayışın önemli örneklerinden biridir (Özcan, 1992, s. 269).

Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan'da doğrudan eyalet sistemini uygulamamasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır (Gökbilgin, 1977, ss. 5–9; Özcan, 1992, s. 269). Öncelikle bölgenin coğrafi konumu ve Avrupa devletleri ile olan ilişkileri, Osmanlı yönetimini farklı bir yönetim anlayışı benimsemeye yöneltmiştir. Eflak ve Boğdan prenslikleri, Osmanlı Devleti ile Orta Avrupa devletleri arasında bir tampon bölge görevi görmekteydi. Bu nedenle Osmanlı yönetimi, bölgede yerel yöneticiler aracılığıyla hakimiyet kurmayı tercih etmiştir.

Dolaylı yönetim anlayışı çerçevesinde voyvodalar, Osmanlı Devleti adına bölgeyi yöneten yerel hükümdarlar olarak görev yapmışlardır. Bununla birlikte voyvodaların görevde kalabilmesi Osmanlı merkezi yönetiminin onayına bağlıydı. Bu durum, prensliklerin belirli ölçüde serbestliğe sahip olduğunu göstermekle birlikte, Osmanlı siyasi kontrolünün devam ettiğini de ortaya koymaktadır (Maxim, 2012, ss. 127–128).

Osmanlı Devleti'nin yerel elitler ile kurduğu ilişkiler, dolaylı yönetim sisteminin önemli parçalarından biridir. Özellikle boyar sınıfı Osmanlı ile prenslikler arasındaki idari ve siyasi ilişkilerde etkili olmuştur. Yerel aristokrat ailelerin bölgesel nüfuzundan yararlanılması, Osmanlı Devleti'nin bölgede daha istikrarlı bir yönetim kurmasına katkı sağlamıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin yalnızca askeri güç ile değil, yerel güç odakları ile kurduğu ilişkiler sayesinde de hakimiyetini sürdürdüğünü göstermektedir (Maxim, 2012, s. 128).

XVIII. yüzyılda Fenerli sisteminin ortaya çıkmasıyla birlikte Osmanlı'nın dolaylı yönetim anlayışında bazı değişiklikler yaşanmıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24; Florescu, 1968, ss. 301–307). İstanbul merkezli Rum aristokrat ailelerin Eflak ve Boğdan yönetiminde görevlendirilmesi, Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki kontrolünü artırmaya yönelik bir tercih olarak değerlendirilmektedir. Özellikle diplomatik deneyime sahip Fenerli ailelerin tercih edilmesi (Florescu, 1968, ss. 301–307), Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile olan ilişkilerinde daha kontrollü bir yapı oluşturma isteğiyle açıklanabilir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Kalimaki (Callimachi) ailesinin yükselişi de Osmanlı Devleti'nin bu dolaylı yönetim anlayışı içerisinde değerlendirilmelidir. Ailenin hem Osmanlı merkezi bürokrasisi ile yakın ilişkiler kurması hem de yerel aristokrat çevreler içerisindeki etkisini sürdürmesi, Osmanlı taşra yönetiminin işleyişini anlamak açısından önemli bir örnektir.

Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan'da uyguladığı yönetim sistemi hakkında bilgiler yalnızca resmi belgelerden değil, dönemi gözlemleyen yabancı seyyahların aktardıklarından da elde edilmektedir. Bu seyahatnamelerde Moldova ve Eflak'ın idari yapısı, boyar sınıfının konumu ve halkın günlük yaşamına ilişkin çeşitli bilgiler yer almaktadır. Seyyahların aktardıkları gözlemler, Tuna Prenslikleri'nin XVIII. yüzyıl sonları ile XIX. yüzyıl başlarındaki sosyal ve siyasi yapısının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu bilgiler aynı zamanda bölgenin Osmanlı Devleti ile Avrupa

arasındaki ilişkiler açısından taşıdığı önemi de göstermektedir (Iorga, 1929, ss. 19–22).

Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı dolaylı yönetim anlayışı, merkezi yönetim ile yerel elitler arasında kurulan ilişkiye dayanmaktadır.

4.2.3. Fenerli Sisteminin Ortaya Çıkışı

XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Özellikle bölgedeki siyasi karışıklıklar, yerel voyvodaların zaman zaman Osmanlı karşıtı politikalar izlemesi ve Avrupa devletlerinin prenslikler üzerindeki etkisinin artması, Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki denetimini artırmasına yol açmıştır. Bu süreçte ortaya çıkan Fenerli sistemi, Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerindeki hakimiyetini güçlendirmeye yönelik bir uygulama olarak değerlendirilmektedir (Florescu, 1968, ss. 301–304).

Fenerli sistemi, İstanbul'un Fener semtinde yaşayan Rum aristokrat ailelerin Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde görevlendirilmesine dayanmaktaydı (Iorga, 1935, ss. 15–18; Karpat, 1994, s. 468). Osmanlı Devleti, özellikle diplomatik deneyime sahip, yabancı dil bilen ve merkezi yönetime bağlı aileleri tercih ederek prenslikler üzerindeki kontrolünü artırmayı amaçlamıştır. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin yalnızca askeri güçle değil, idari ve diplomatik yollarla da bölgedeki etkisini sürdürmeye çalıştığını göstermektedir (Iorga, 1935, ss. 15–18; Aydın, 2007, ss. 41–45).

Fenerli döneminde Eflak ve Boğdan prenslikleri, Osmanlı Devleti ile Avrupa arasında önemli bir geçiş bölgesi olma özelliğini sürdürmüştür. Bu durum, bölgenin siyasi ve ekonomik önemini artırmıştır. Dönemi ziyaret eden bazı yabancı seyyahlar, prensliklerin ticaret yolları üzerinde bulunması nedeniyle farklı milletlerden tüccarların ve görevlilerin bölgede faaliyet gösterdiğini belirtmektedir. Seyahatnamelerde yer alan bu bilgiler, Eflak ve Boğdan'ın yalnızca Osmanlı Devleti açısından değil, Avrupa devletleri açısından da stratejik bir konuma sahip olduğunu göstermektedir (Iorga, 1928, ss. 4–8).

Bu dönemde prensliklerin yönetiminde görev alan Fenerli aileler, Osmanlı Devleti ile yerel yönetimler arasında önemli bir aracı rol üstlenmişlerdir. Osmanlı

Devleti, bölgedeki hakimiyetini sürdürürken diplomatik tecrübeye sahip ve merkezi yönetime bağlı yöneticilerden yararlanmayı tercih etmiştir. Bu durum, Fenerli ailelerin zamanla Eflak ve Boğdan yönetiminde daha etkili hale gelmesine katkı sağlamıştır (Iorga, 1928, ss. 5–7).

Osmanlı Devleti'nin Fenerli aileleri tercih etmesinin başlıca nedenlerinden biri, bu ailelerin Avrupa diplomasisini yakından tanımalarıydı (Florescu, 1968, ss. 304–307; Karpat, 1994, s. 468). Özellikle tercümanlık kurumunda yetişen Fenerli bürokratlar, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerde önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu durum, Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki etkisini artırmış ve zamanla prenslik yönetiminde daha etkili hale gelmelerini sağlamıştır (Florescu, 1968, ss. 304–307; Balcı, 2018, ss. 39–45).

Fenerli sisteminin ortaya çıkışı aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki kontrolünü artırma isteğiyle de bağlantılıdır. Osmanlı yönetimi, yerel voyvodaların bağımsız hareket etme ihtimalini azaltmak amacıyla doğrudan İstanbul ile bağlantılı yöneticileri görevlendirmeye başlamıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24). Böylece Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapan yöneticilerin Osmanlı merkezi yönetimine daha bağlı olması amaçlanmıştır.

Bununla birlikte Fenerli sistemi yalnızca Osmanlı Devleti açısından değil, bölgedeki yerel aristokratik yapı açısından da önemli değişikliklere yol açmıştır. Fenerli ailelerin prenslik yönetiminde etkili hale gelmesi, yerel boyar sınıfı ile yeni yöneticiler arasında zaman zaman siyasi gerilimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle idari görevlerin ve ekonomik ayrıcalıkların paylaşımı konusunda ortaya çıkan rekabet, Eflak ve Boğdan'daki siyasi dengeleri etkilemiştir.

Fenerli sisteminin Osmanlı Devleti açısından önemli avantajlarından biri, Avrupa siyaseti hakkında bilgi sahibi yöneticiler sayesinde bölgesel gelişmelerin daha yakından takip edilebilmesiydi. Özellikle Rusya, Avusturya ve Lehistan ile yürütülen ilişkilerde Fenerli yöneticiler önemli diplomatik görevler üstlenmişlerdir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerinde yalnızca askeri değil, diplomatik yöntemlerden de yararlandığını göstermektedir (Iorga, 1935, ss. 22–25; Aydın, 2007, ss. 41–45).

Yapılan incelemeler göstermektedir ki Fenerli sistemi, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prenslikleri üzerindeki kontrolünü güçlendirmeye yönelik bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır. Bu sistem sayesinde Osmanlı Devleti, bölgedeki

siyasi gelişmeleri daha yakından takip edebilmiş ve merkezi yönetime bağlı yöneticiler aracılığıyla hakimiyetini sürdürmeye çalışmıştır. Aynı zamanda Fenerli sistemi, Osmanlı Devleti ile yerel aristokratik yapı arasındaki ilişkilerin yeniden şekillenmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

4.2.4. Fenerli Aileler Arasındaki Rekabet ve Osmanlı Siyaseti

Fenerli sistemi içerisinde görev yapan aileler arasındaki rekabet, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik politikasında önemli bir yere sahipti (Florescu, 1968, ss. 304–307). Özellikle XVIII. yüzyılda Ghica, Racoviță, Mavrocordat ve Kalimaki (Callimachi) aileleri arasında yaşanan siyasi mücadeleler, prensliklerin yönetimini doğrudan etkilemiştir. Bu durum, Fenerli sisteminin yalnızca Osmanlı merkezi yönetimi tarafından şekillendirilen bir yapı olmadığını, aynı zamanda aileler arasındaki güç mücadelelerinden de etkilendiğini göstermektedir (Florescu, 1968, ss. 304–307; Xenopol, 1897, ss. 37–54).

Osmanlı Devleti, Fenerli aileler arasındaki rekabeti tamamen ortadan kaldırmaya çalışmamış, zaman zaman bu durumdan yararlanmıştır (Iorga, 1935, ss. 22–25). Özellikle voyvodaların sık sık görevden alınması veya farklı prensliklere atanması, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki güç dengelerini kontrol altında tutma isteğiyle açıklanabilir. Böylece hiçbir Fenerli ailesinin Eflak ve Boğdan üzerinde kalıcı ve bağımsız bir güç oluşturmasına izin verilmemiştir (Iorga, 1935, ss. 22–25; Xenopol, 1897, ss. 128–129).

Fenerli aileler arasındaki rekabetin temel nedenlerinden biri, voyvodalık makamının sağladığı siyasi ve ekonomik imkanlardı. Prenslik yönetimi yalnızca idari bir görev değil, aynı zamanda önemli ekonomik kaynakların kontrol edilmesi anlamına gelmekteydi. Bu nedenle Fenerli aileler, Osmanlı sarayındaki bağlantılarını güçlendirmeye ve merkezi yönetimin desteğini kazanmaya önem vermişlerdir. Özellikle Reisülküttap ve Sadrazam çevresi ile kurulan ilişkiler, ailelerin yükselişinde etkili olmuştur (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Bu süreçte Kalimaki ailesi de diğer Fenerli aileler ile rekabet içerisinde bulunmuştur. Özellikle Ghica ve Racoviță aileleri ile yaşanan mücadeleler, Osmanlı Devleti'nin prenslikler üzerindeki denge politikasını göstermesi bakımından önemlidir. Osmanlı yönetimi, zaman zaman bir aileyi desteklerken daha sonra başka

bir aileyi ön plana çıkarabilmiştir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin bölgede güç dengesini korumaya çalıştığını göstermektedir (Iorga, 1902, ss. 45–52).

Fenerli aileler arasındaki rekabet yalnızca Osmanlı sarayı ile sınırlı kalmamış, yerel boyar sınıfı ile olan ilişkileri de etkilemiştir. Yerel aristokratlar bazı durumlarda belirli Fenerli aileleri destekleyerek bölgedeki siyasi gelişmeler üzerinde etkili olmaya çalışmışlardır. Bu durum, Eflak ve Boğdan'daki yönetim yapısının yalnızca Osmanlı merkezi yönetimi tarafından değil, yerel güç odakları tarafından da şekillendirildiğini göstermektedir.

Osmanlı Devleti açısından Fenerli aileler arasındaki rekabetin bazı avantajları da vardı. Aileler arasındaki mücadele, yöneticilerin Osmanlı sarayına daha bağlı hareket etmelerine neden olmuştur. Çünkü görevlerini sürdürebilmek isteyen Fenerli yöneticiler, merkezi yönetimin desteğini korumak zorundaydı. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin prenslikler üzerindeki kontrolünü sürdürmesine katkı sağlamıştır (Florescu, 1968, ss. 307–310).

Bununla birlikte Fenerli sisteminin bu rekabetçi yapısı bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Voyvodaların sık sık değiştirilmesi, yüksek vergiler ve siyasi çekişmeler, Eflak ve Boğdan'daki yerel halk üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Özellikle ekonomik baskıların artması, yerel aristokrasi ile Fenerli yöneticiler arasındaki gerilimleri artırmıştır.

Sonuç olarak Fenerli aileler arasındaki rekabet, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışında önemli bir yere sahiptir. Osmanlı yönetimi, bu rekabet sayesinde bölgedeki güç dengelerini kontrol altında tutmaya çalışmış ve hiçbir ailenin tamamen bağımsız hale gelmesine izin vermemiştir. Bu yönüyle Fenerli aileler arasındaki rekabet, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki yönetim politikasını anlamak açısından önemli bir örnek sunmaktadır.

4.2.5. Fenerli Sisteminin Eflak ve Boğdan Toplumu Üzerindeki Etkileri

Fenerli sisteminin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uygulanmaya başlanması, bölgenin idari, siyasi ve toplumsal yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda bölge üzerindeki kontrolünü artırmak amacıyla uyguladığı bu sistem, yalnızca yöneticilerin değişmesi anlamına gelmemiş, aynı zamanda prensliklerin ekonomik ve sosyal yapısını da etkilemiştir. Bu nedenle Fenerli

dönemi, Eflak ve Boğdan tarihinin en çok tartışılan dönemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Florescu, 1968, ss. 301–304).

Fenerli yöneticilerin prensliklerde görevlendirilmesi, yerel boyar sınıfı ile yeni yönetici elitler arasında zaman zaman gerginliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle İstanbul merkezli Fenerli ailelerin idari görevlerde ön plana çıkması, yerel aristokratların siyasi etkisinin azalmasına yol açmıştır. Bu durum, Eflak ve Boğdan'daki geleneksel güç dengelerini değiştirmiş ve yerel aristokrasi içerisinde Osmanlı yönetimine karşı hoşnutsuzluğun artmasına neden olmuştur (Iorga, 1902, ss. 45–52).

Fenerli sisteminin en belirgin etkilerinden biri ekonomik alanda görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin prensliklerden talep ettiği vergilerin artması ve Fenerli yöneticilerin görevlerini sürdürebilmek için yüksek mali yükümlülükler üstlenmesi, vergi baskısının halk üzerinde artmasına neden olmuştur. Özellikle köylüler bu durumdan doğrudan etkilenmiş ve zaman zaman çeşiti toplumsal huzursuzluklar ortaya çıkmıştır (Florescu, 1968, ss. 307–310).

Bununla birlikte Fenerli dönemi yalnızca olumsuz yönleriyle değerlendirilmemelidir. Bazı Fenerli yöneticiler, idari düzenlemeler ve eğitim faaliyetleri aracılığıyla prensliklerin yönetim yapısını geliştirmeye çalışmışlardır. Özellikle Avrupa'daki idari uygulamaları tanıyan Fenerli bürokratlar, bazı yeniliklerin bölgeye taşınmasında etkili olmuşlardır. Bu durum, Fenerli sisteminin idari gelişmelere de katkı sağladığını göstermektedir (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Kalimaki (Callimachi) ailesinin faaliyetleri de bu çerçevede değerlendirilebilir. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı döneminde yaptığı mali düzenlemeler ve eğitim kurumlarına verdiği destek, Fenerli yöneticilerin yalnızca Osmanlı adına görev yapan bürokratlar olmadığını göstermektedir. Bu uygulamalar, bazı Fenerli yöneticilerin bölgenin idari ve sosyal yapısına katkı sağlamaya çalıştığını ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Fenerli sisteminin toplumsal etkileri, yerel kimlik tartışmaları açısından da önemlidir. İstanbul merkezli Fenerli ailelerin prenslik yönetiminde etkili hale gelmesi, bazı yerel çevrelerde yabancı yönetici algısının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle XIX. yüzyılda gelişen milliyetçi tarih yazımında Fenerli dönemi çoğu zaman "yabancı yönetim dönemi" olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, günümüzde

yapılan bazı çalışmalar Fenerli ailelerin yalnızca dışarıdan gelen yöneticiler olmadığını, yerel aristokrasi ile yakın ilişkiler kurduklarını da ortaya koymaktadır (Florescu, 1968, ss. 310–312).

Osmanlı Devleti açısından Fenerli sisteminin temel amacı, Eflak ve Boğdan üzerindeki siyasi kontrolü güçlendirmekti. Ancak bu sistem zamanla hem yerel aristokrasi hem de halk üzerinde çeşitli ekonomik ve siyasi baskılar oluşturmuştur. Bu durum, XIX. yüzyıla gelindiğinde Fenerli sistemine yönelik eleştirilerin artmasına ve bölgedeki yönetim yapısında değişikliklerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

Bu doğrultuda Fenerli sistemi, Eflak ve Boğdan prensliklerinin idari ve toplumsal yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu sistem bir yandan Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki kontrolünü güçlendirirken, diğer yandan ekonomik yapı, toplumsal ilişkiler ve siyasi dengeler üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır. Bu yönüyle Fenerli dönemi, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetim anlayışının toplum üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bir örnek olarak değerlendirilebilir.

4.2.6. Fenerli Sisteminin Sonu ve Dönüşümü

XVIII. yy boyunca Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde önemli bir yere sahip olan Fenerli sistemi, zamanla çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı Devleti tarafından bölge üzerindeki kontrolü güçlendirmek amacıyla uygulanan bu sistem, başlangıçta prensliklerde istikrar sağlamayı hedeflemiştir. Ancak ilerleyen yıllarda hem yerel boyarlar hem de bölge halkı tarafından eleştirilmeye başlanmıştır. Özellikle yöneticilerin sık sık değiştirilmesi ve idari görevlerin çoğu zaman siyasi gelişmelere bağlı olarak şekillenmesi, prensliklerde kalıcı bir yönetim anlayışının oluşmasını zorlaştırmıştır (Florescu, 1968, ss. 307–310).

Fenerli yöneticilerin görev sürelerinin kısa olması, uzun vadeli idari düzenlemelerin uygulanmasını güçleştirmiştir. Göreve gelen her yeni voyvoda kendi çevresini ve yönetim kadrosunu oluşturmaya çalışmış, bu durum ise idari sürekliliğin zayıflamasına neden olmuştur. Yerel boyar aileleri ile Fenerli yöneticiler arasında zaman zaman ortaya çıkan anlaşmazlıklar da yönetim üzerindeki baskıyı artırmıştır (Iorga, 1902, ss. 45–52).

Bunun yanında XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa'da meydana gelen siyasi gelişmeler, Tuna Prenslikleri'ni de etkilemeye başlamıştır. Bölgedeki yerel

aristokrat çevreler yönetimde daha fazla söz sahibi olmak istemiş, bu durum Fenerli yöneticilere yönelik eleştirilerin artmasına yol açmıştır. Özellikle yerel yöneticilerin ve boyarların yönetimdeki etkisinin azalması, bazı boyar çevrelerinde hoşnutsuzluk yaratmıştır (Florescu, 1968, ss. 310–312).

Osmanlı Devleti açısından bakıldığında Fenerli sistemi uzun süre yararlı bir yönetim aracı olarak görülmüştür. Ancak zamanla ortaya çıkan idari ve siyasi sorunlar, sistemin etkisini azaltmıştır. Merkezi yönetim ile yerel güç odakları arasında yaşanan gerilimler, prensliklerde yeni düzenlemelerin gerekli olduğunu göstermiştir. Bu nedenle XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde Fenerli yönetimi eski önemini kaybetmeye başlamıştır (Xenopol, 1897, ss. 54–60).

Bununla birlikte Fenerli döneminin etkileri yalnızca siyasi alandaki gelişmelerle sınırlı kalmamıştır. Bu dönemde oluşturulan idari gelenekler, diplomatik ilişkiler ve bürokratik uygulamalar sonraki yıllarda da varlığını sürdürmüştür. Özellikle Avrupa ile ilişkiler konusunda tecrübe sahibi olan Fenerli aileler, prensliklerin yönetiminde etkili olmuşlardır. Kalimaki ailesi de bu dönemin öne çıkan ailelerinden biri olarak hem Osmanlı bürokrasisinde hem de Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde önemli görevler üstlenmiştir (Xenopol, 1897, ss. 60–65).

Sonuç olarak Fenerli sisteminin sona ermesi kısa sürede gerçekleşen bir değişim değildir. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti açısından faydalı görülen bu sistem, değişen siyasi şartlarla birlikte önemini yavaş yavaş kaybetmiştir. Buna rağmen Fenerli döneminde ortaya çıkan idari ve siyasi uygulamalar, Eflak ve Boğdan'ın sonraki dönemlerdeki gelişimini etkilemeye devam etmiştir.

4.2.7. Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan Yönetiminin Genel Değerlendirmesi

Bu bölümde Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışı ele alınmıştır. Öncelikle prensliklerin Osmanlı Devleti'ne bağlanma süreci incelenmiş, daha sonra Osmanlı'nın bölgede uyguladığı dolaylı yönetim sistemi değerlendirilmiştir. Bu süreçte Osmanlı Devleti'nin doğrudan idari kontrol kurmak yerine yerel yöneticiler aracılığıyla bölgeyi yönetmeyi tercih ettiği görülmüştür.

Bölüm içerisinde ayrıca Fenerli sisteminin ortaya çıkışı ve gelişimi ele alınmıştır. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan üzerindeki

kontrolünü artırmak amacıyla İstanbul merkezli Fenerli aileleri yönetimde görevlendirdiği anlaşılmaktadır. Bu uygulama, Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerinde izlediği siyasetin önemli bir parçası haline gelmiştir.

Fenerli aileler arasındaki rekabetin prensliklerin siyasi yapısını doğrudan etkilediği görülmektedir. Özellikle Ghica, Mavrocordat, Racoviță ve Kalimaki aileleri arasında yaşanan mücadeleler, bölgedeki güç dengelerinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Osmanlı Devleti ise bu rekabet ortamını kullanarak bölge üzerindeki siyasi kontrolünü sürdürmeye çalışmıştır.

Bunun yanında Fenerli sisteminin Eflak ve Boğdan toplumuna olan etkileri de değerlendirilmiştir. Sistem bir yandan Osmanlı Devleti'nin bölge üzerindeki hakimiyetini güçlendirirken, diğer yandan ekonomik yapı, toplumsal ilişkiler ve yerel aristokrasi üzerinde önemli değişimlere yol açmıştır. Özellikle vergi uygulamaları ve idari düzenlemeler, toplumun farklı kesimlerini doğrudan etkilemiştir.

Son olarak Fenerli sisteminin zamanla karşılaştığı sorunlar ve sistemin dönüşüm süreci ele alınmıştır. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti açısından işlevsel bir yönetim modeli olarak görülen Fenerli sistemi, değişen siyasi şartlar ve artan eleştiriler nedeniyle XIX. yüzyılda eski önemini kaybetmeye başlamıştır.

Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı yönetim anlayışı, merkezi yönetim ile yerel elitler arasında kurulan ilişkilere dayanmaktadır. Fenerli sistemi ise bu ilişkinin en belirgin örneklerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu bölümde ele alınan gelişmeler, sonraki bölümde incelenecek olan Ioan Teodor Kalimaki'nin siyasi kariyerini ve faaliyetlerini anlamak açısından gerekli tarihi zemini oluşturmaktadır.

4.3. Ioan Teodor Kalimaki'nin Hayatı, Siyasi Faaliyetleri ve Moldova Voyvodalığı

Bu bölümde Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişinde önemli bir yere sahip olan Ioan Teodor Kalimaki'nin hayatı ve faaliyetleri ele alınmıştır. Bu kapsamda onun aile içerisindeki konumu, Osmanlı bürokrasisindeki görevleri, Baştercümanlık makamına yükselişi ve Moldova voyvodalığı dönemi incelenmiştir. Ayrıca Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri

arasındaki ilişkilerde oynadığı rol değerlendirilmiştir. Böylece Kalimaki ailesinin bölgedeki siyasi gücünün temellerinin nasıl oluştuğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.3.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Bürokrasisine Girişi

Kalimaki (Callimachi) ailesinin yükselişinde Osmanlı Devleti ile kurduğu ilişkiler önemli bir rol oynamıştır. Ailenin ilk dönem temsilcileri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı yönetim sistemi içerisinde görev alarak siyasi ve idari alanda etkili olmaya başlamışlardır. Özellikle XVIII. yüzyılda Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisinde daha görünür hale gelmesi, Kalimaki ailesinin de devlet yönetiminde önemli görevler üstlenmesine zemin hazırlamıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Osmanlı Devleti, Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde görev alacak kişileri seçerken merkezi yönetime bağlı ve diplomatik tecrübeye sahip aileleri tercih etmekteydi. Bu durum, eğitimli ve çok dilli bir aile yapısına sahip olan Kalimaki ailesinin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Aile üyeleri, özellikle İstanbul'daki Fenerli çevreleri ile kurdukları ilişkiler sayesinde Osmanlı bürokrasisinde yükselme fırsatı elde etmişlerdir (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Kalimaki ailesinin Osmanlı hizmetine girişinde tercümanlık kurumu önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devleti'nde Baştercümanlar yalnızca tercümanlık yapmakla kalmamış, aynı zamanda devletin dış ilişkilerinde ve diplomatik yazışmalarında da görev almışlardır. Avrupa dillerini bilen ve diplomasi konusunda tecrübe kazanan Fenerli aileler için bu görev, üst düzey devlet makamlarına ulaşmanın önemli yollarından biri olmuştur (Iorga, 1935, ss. 15–18).

Ailenin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişi, yalnızca idari görevlerle sınırlı kalmamıştır. Zamanla Kalimaki ailesi üyeleri, Eflak ve Boğdan prensliklerinde voyvodalık makamına kadar yükselmişlerdir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin aileye duyduğu güvenin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki'nin önce Baştercümanlık görevine yükselmesi, ardından Moldova voyvodası olarak atanması, ailenin Osmanlı yönetimi içerisindeki konumunu açık bir şekilde göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 21–24; ss. 37–54).

Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, aynı zamanda Fenerli sisteminin işleyişini anlamak açısından da önemlidir. Osmanlı Devleti, sınır

bölgelerinde görev yapacak yöneticileri belirlerken merkezi yönetime bağlı ailelerden yararlanmayı tercih etmiş ve bu sayede bölge üzerindeki kontrolünü güçlendirmeyi amaçlamıştır. Kalimaki ailesi de bu politikanın başarılı örneklerinden biri olarak öne çıkmıştır.

Bununla birlikte ailenin yükselişi yalnızca Osmanlı yönetiminin desteğiyle açıklanamaz. Aile üyelerinin eğitim düzeyi, diplomatik tecrübeleri ve kurdukları siyasi ilişkiler de bu süreçte etkili olmuştur. Bu özellikler sayesinde Kalimaki ailesi, XVIII. yüzyılda Eflak ve Boğdan prensliklerinde söz sahibi olan en önemli Fenerli ailelerden biri haline gelmiştir (Xenopol, 1897, ss. 54–60).

Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişi yalnızca bireysel başarılarla açıklanabilecek bir durum değildir. Ailenin birkaç kuşak boyunca Osmanlı hizmetinde bulunması, zamanla merkezi yönetim nezdinde güvenilir bir konum elde etmesini sağlamıştır. Osmanlı belgeleri de bu durumu doğrulamaktadır. XVIII. yüzyılın sonlarına ait bir beratta, Kalimaki ailesinin önceki kuşaklarının Osmanlı Devleti'ne sadakatle hizmet ettiği belirtilmektedir (Mehmet, 1986, ss. 93–94). Bu bilgi, ailenin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişinin tesadüfi olmadığını ve uzun yıllara dayanan bir hizmet geleneğine dayandığını göstermektedir.

Ailenin Osmanlı yönetimi içerisindeki konumu yalnızca bir nesille sınırlı kalmamıştır. Nitekim Alexandru Kalimaki ve Scarlat Kalimaki'nin önce Baştercümanlık görevlerinde bulunmaları, ardından voyvodalık makamına yükselmeleri, Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını ortaya koymaktadır (Mehmet, 1986, s. 390). Bu durum, Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetimi tarafından güven duyulan ailelerden biri olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda Fenerli ailelerin Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde ne kadar etkili olduklarını da ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisine girişi, ailenin tarihindeki en önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti içerisinde üstlendikleri görevler sayesinde aile, yalnızca prenslik yönetiminde değil, aynı zamanda Osmanlı diplomasi ve bürokrasi çevrelerinde de etkili bir konuma ulaşmıştır. Bu yükseliş, daha sonraki dönemlerde ailenin Eflak ve Boğdan siyasetinde önemli roller üstlenmesinin temelini oluşturmuştur.

4.3.2. Ioan Teodor Kalimaki'nin Yükselişi ve Baştercümanlık Görevi

Kalimaki (Callimachi) ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişinde en önemli isimlerden biri Ioan Teodor Kalimaki'dir. XVIII. yüzyılda yaşamış olan Ioan Teodor Kalimaki, hem Osmanlı Devleti'nin diplomatik yapısında hem de Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde önemli görevler üstlenmiştir. Onun kariyeri, Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişini anlamak açısından dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Ioan Teodor Kalimaki'nin yükselişinde aldığı eğitim ve sahip olduğu dil bilgisi önemli rol oynamıştır. Fenerli ailelerin birçok üyesi gibi o da dönemin diplomasi dili olarak kabul edilen çeşitli yabancı dillere hakimdi. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile yürüttüğü diplomatik ilişkilerde görev almasını kolaylaştırmıştır. Özellikle XVIII. yüzyılda diplomatik tecrübe sahibi kişilere duyulan ihtiyaç, Fenerli ailelerin devlet içerisindeki önemini artırmıştır (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyerindeki en önemli aşamalardan biri Baştercümanlık makamına yükselmesidir. Osmanlı Devleti'nde Baştercüman (Büyük Dragoman), yalnızca tercümanlık yapan bir görevli değildi. Bu makamı üstlenen kişiler, devletin dış ilişkilerinde önemli sorumluluklar taşımakta ve Avrupa devletleri ile yürütülen diplomatik görüşmelerde aktif rol almaktaydı. Bu nedenle Baştercümanlık görevi, Osmanlı bürokrasisinin en önemli makamlarından biri olarak kabul edilmekteydi (Iorga, 1935, ss. 15–18).

Osmanlı Devleti'nin Ioan Teodor Kalimaki'yi bu göreve getirmesi, ona duyulan güvenin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Baştercümanlık görevi sayesinde Kalimaki, Osmanlı merkezi yönetimi ile daha yakın ilişkiler kurma fırsatı elde etmiştir. Aynı zamanda bu görev, onun siyasi nüfuzunu artırmış ve daha üst düzey görevlere yükselmesinin önünü açmıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişinde saray çevreleri ile kurduğu ilişkiler de etkili olmuştur. Özellikle Reisülküttap ile olan yakın ilişkileri, onun devlet içerisindeki konumunu güçlendirmiştir. XVIII. yüzyılda Osmanlı bürokrasisinde kişisel ilişkiler ve merkezi yönetimin desteği büyük önem taşımaktaydı. Bu nedenle Kalimaki'nin kariyeri, dönemin siyasi yapısını anlamak açısından da önemli bilgiler sunmaktadır (Xenopol, 1897, s. 21).

Baştercümanlık görevi, Ioan Teodor Kalimaki'ye yalnızca diplomatik tecrübe kazandırmamış, aynı zamanda Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde görev alabilmesi için gerekli siyasi zemini de hazırlamıştır. Nitekim daha sonraki yıllarda Moldova voyvodalığına atanması, onun Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişinin doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin prensliklerde görev yapacak yöneticileri seçerken bürokratik deneyime önem verdiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 37–54).

Sonuç olarak Ioan Teodor Kalimaki, XVIII. yüzyılda Osmanlı bürokrasisinde önemli bir konuma ulaşmış Fenerli yöneticilerden biridir. Baştercümanlık görevine yükselmesi, onun diplomatik yeteneklerini ve Osmanlı yönetimi nezdindeki güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Bu görev aynı zamanda Kalimaki'nin daha sonra üstleneceği voyvodalık görevlerinin de temelini oluşturmuştur.

4.3.3. Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova Voyvodalığı

Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, Moldova voyvodalığına atanmasıyla yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Baştercümanlık görevinde elde ettiği tecrübe ve Osmanlı merkezi yönetimi ile kurduğu ilişkiler, onun prenslik yönetiminde görev almasının önünü açmıştır. Bu atama, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapacak yöneticileri belirlerken deneyimli ve güvenilir kişileri tercih ettiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 37–54).

Moldova voyvodalığı görevi, yalnızca idari bir makam değil, aynı zamanda önemli siyasi sorumluluklar da içermekteydi. Voyvodalar, Osmanlı Devleti adına bölgenin yönetiminden sorumlu olmakla birlikte, yerel aristokrasi ile merkezi yönetim arasındaki ilişkileri de yürütmekteydiler. Bu nedenle voyvodaların hem Osmanlı yönetiminin beklentilerini karşılaması hem de yerel dengeleri gözetmesi gerekiyordu.

Ioan Teodor Kalimaki'nin voyvodalığı döneminde Moldova, Osmanlı Devleti açısından stratejik önemini korumaktaydı. Bölgenin Rusya, Avusturya ve Lehistan gibi devletlere yakın konumu, prenslik yönetiminde görev yapan kişilerin diplomatik açıdan da dikkatli hareket etmelerini gerekli kılıyordu. Bu nedenle Kalimaki'nin daha önce diplomasi alanında edindiği tecrübeler, voyvodalık görevinde kendisine önemli avantajlar sağlamıştır (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Kaynaklarda Ioan Teodor Kalimaki'nin özellikle mali düzenlemelerle ilgilendiği ve prenslik yönetiminde istikrar sağlamaya çalıştığı görülmektedir. Prensliklerin Osmanlı Devleti'ne karşı mali yükümlülüklerini yerine getirmesi, voyvodaların temel sorumluluklarından biriydi. Bu nedenle mali kaynakların düzenli şekilde yönetilmesi büyük önem taşımaktaydı. Kalimaki de bu konuda çeşitli düzenlemeler yaparak yönetimin daha düzenli işlemesini sağlamaya çalışmıştır (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Bunun yanında Kalimaki'nin eğitim ve kültürel faaliyetlere de ilgi gösterdiği bilinmektedir. Fenerli yöneticilerin bir kısmı yalnızca idari görevlerle ilgilenmemiş, aynı zamanda eğitim kurumlarının gelişmesine ve kültürel faaliyetlerin desteklenmesine de katkı sağlamıştır. Ioan Teodor Kalimaki'nin de bu anlayış doğrultusunda hareket ettiği ve bazı eğitim faaliyetlerini desteklediği belirtilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Moldova voyvodalığı döneminde Kalimaki'nin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, yerel boyarlar ile merkezi yönetim arasındaki dengeyi korumaktı. Osmanlı Devleti'nin beklentileri ile yerel aristokrasinin talepleri her zaman birbiriyle örtüşmemekteydi. Bu nedenle voyvodalar zaman zaman farklı çıkar grupları arasında denge kurmak zorunda kalmışlardır. Kalimaki'nin yönetimi de bu siyasi ortam içerisinde şekillenmiştir.

Ioan Teodor Kalimaki'nin voyvodalığı, Fenerli sisteminin işleyişini göstermesi bakımından da önemlidir. Osmanlı Devleti, prensliklerin yönetiminde kendisine bağlı ve deneyimli yöneticileri görevlendirerek bölge üzerindeki kontrolünü sürdürmeye çalışmıştır. Kalimaki'nin göreve getirilmesi de bu politikanın bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Bu kapsamda Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı dönemi, hem kendi kariyerinin hem de Kalimaki ailesinin yükseliş sürecinin önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır. Bu görev sayesinde aile, yalnızca Osmanlı bürokrasisinde değil, aynı zamanda Tuna Prenslikleri'nin siyasi hayatında da etkili bir konuma ulaşmıştır. Kalimaki'nin voyvodalığı, Fenerli yöneticilerin Osmanlı Devleti içerisindeki rolünü anlamak açısından önemli örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

4.3.4. Ioan Teodor Kalimaki Döneminde İdari ve Mali Düzenlemeler

Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı döneminde üzerinde durduğu konuların başında idari ve mali düzenlemeler gelmektedir. XVIII. yüzyılda Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapan yöneticilerin en önemli sorumluluklarından biri, bölgenin ekonomik kaynaklarını düzenli şekilde yönetmek ve Osmanlı Devleti'ne karşı mali yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamaktı. Bu nedenle mali sistemin işleyişi, voyvodaların yönetim anlayışını değerlendirmek açısından önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir.

Kaynaklarda Ioan Teodor Kalimaki'nin mali konularla yakından ilgilendiği görülmektedir. Özellikle vergi toplama sisteminde yaşanan sorunları azaltmaya çalışmış ve gelirlerin daha düzenli şekilde toplanmasına yönelik bazı uygulamalar gerçekleştirmiştir. Bu düzenlemelerin temel amacı, hem prensliğin mali yapısını güçlendirmek hem de yönetim üzerindeki ekonomik baskıları azaltmaktı (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Mali düzenlemelerin daha iyi anlaşılabilmesi için Fenerli dönemindeki ekonomik yapıya da kısaca değinmek gerekmektedir. Eflak ve Boğdan prenslikleri Osmanlı Devleti'ne düzenli olarak vergi ödemekle yükümlüydü. Bu nedenle voyvodaların mali işleri dikkatli bir şekilde yürütmesi gerekiyordu. Ioan Teodor Kalimaki de görev yaptığı dönemde prensliğin mali yapısını düzenlemeye ve gelirlerin daha düzenli toplanmasını sağlamaya çalışmıştır (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Moldova'nın ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktaydı. Bu nedenle köylülerin üretime devam edebilmesi hem halkın geçimi hem de devlet gelirleri açısından önemliydi. Tarımsal üretimde yaşanabilecek olumsuzluklar, doğrudan prensliğin mali yapısını etkileyebilmekteydi. Bu nedenle ekonomik düzenin korunması, yöneticilerin öncelik verdiği konular arasında yer almaktaydı.

Mali konular aynı zamanda yerel boyarlar ile yönetim arasındaki ilişkileri de etkilemekteydi. Boyarlar, bölgenin ekonomik ve siyasi hayatında önemli bir yere sahipti. Bu nedenle yapılan mali düzenlemeler zaman zaman onların çıkarlarını da doğrudan etkiliyordu. Kalimaki'nin yönetimi sırasında mali konuların yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda siyasi bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır (Iorga, 1902, ss. 45–52). Bu dönemde voyvodaların en önemli görevlerinden biri, Osmanlı Devleti'nin beklentileri ile yerel şartlar arasında denge kurabilmekti. Kalimaki de mali

düzenlemelerini gerçekleştirirken hem Osmanlı Devleti'nin taleplerini karşılamaya hem de prenslik içerisindeki düzeni korumaya çalışmıştır. Bu durum, onun yönetim anlayışının önemli özelliklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Kalimaki'nin dikkat çektiği konulardan biri de köylülerin içinde bulunduğu ekonomik şartlardı. Dönemin birçok yöneticisi gibi o da köylü nüfusun ekonomik üretim açısından taşıdığı önemin farkındaydı. Bu nedenle bazı uygulamalarında köylülerin aşırı yük altına girmesini önlemeye çalıştığı belirtilmektedir. Özellikle yerel yöneticiler ve boyarlar tarafından uygulanan bazı baskıların sınırlandırılmasına yönelik girişimleri, kaynaklarda onun yönetim anlayışının dikkat çeken yönlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 54–107).

Mali düzenlemelerin yanında idari yapının daha düzenli işlemesine yönelik çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Moldova'da devlet görevlilerinin sorumluluklarının belirlenmesi ve idari işleyişin daha sistemli hale getirilmesi, Kalimaki döneminde önem verilen konular arasında yer almıştır. Bu durum, Fenerli yöneticilerin yalnızca vergi toplamakla ilgilenmediklerini, aynı zamanda yönetim mekanizmasını güçlendirmeye çalıştıklarını göstermektedir.

Ioan Teodor Kalimaki'nin uygulamaları, yerel aristokrasi ile ilişkilerini de etkilemiştir. Boyar sınıfının sahip olduğu ayrıcalıklar zaman zaman merkezi yönetimin hedefleriyle çelişebilmekteydi. Bu nedenle Kalimaki, bir yandan Osmanlı Devleti'nin beklentilerini yerine getirmeye çalışırken diğer yandan yerel aristokrasinin tepkilerini de dikkate almak zorunda kalmıştır. Bu durum, prenslik yönetiminin ne kadar hassas dengeler üzerine kurulu olduğunu göstermektedir.

Bazı tarihçiler, Kalimaki'nin mali ve idari uygulamalarını Fenerli dönemi içerisinde gerçekleştirilen reform girişimleri arasında değerlendirmektedir. Her ne kadar bu düzenlemeler modern anlamda kapsamlı reformlar olarak kabul edilmese de dönemin şartları içerisinde yönetimin daha düzenli işlemesine katkı sağladığı görülmektedir. Bu yönüyle Kalimaki, yalnızca mevcut sistemi devam ettiren bir yönetici değil, aynı zamanda bazı alanlarda iyileştirmeler yapmaya çalışan bir voyvoda olarak da değerlendirilebilir.

Dolayısıyla Ioan Teodor Kalimaki döneminde gerçekleştirilen idari ve mali düzenlemeler, Moldova'nın yönetim yapısının güçlendirilmesine yönelik önemli girişimler arasında yer almaktadır. Vergi sisteminin düzenlenmesi, ekonomik istikrarın

korunmaya çalışılması ve idari işleyişin geliştirilmesine yönelik uygulamalar, onun yönetim anlayışının temel özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu faaliyetler, Kalimaki'nin yalnızca Osmanlı Devleti adına görev yapan bir yönetici olmadığını, aynı zamanda prensliğin idari yapısını geliştirmeye çalışan bir devlet adamı olduğunu göstermektedir.

4.3.5. Ioan Teodor Kalimaki'nin Eğitim ve Kültürel Faaliyetleri

Ioan Teodor Kalimaki'nin faaliyetleri yalnızca idari ve mali düzenlemelerle sınırlı kalmamıştır. Moldova voyvodalığı döneminde eğitim ve kültürel alanlarda da çeşitli çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Bu durum, Fenerli yöneticilerin sadece devlet yönetimiyle ilgilenmediklerini, aynı zamanda toplumun eğitim ve kültür hayatına da katkı sağlamaya çalıştıklarını göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 107–129).

XVIII. yüzyılda eğitim kurumları, toplumun gelişimi açısından önemli bir yere sahipti. Bu dönemde eğitim faaliyetlerinin önemli bir bölümü kiliseler ve manastırlar aracılığıyla yürütülmekteydi. Bu nedenle eğitim hayatının gelişmesi, büyük ölçüde dini kurumların desteğine bağlıydı. Moldova'da faaliyet gösteren eğitim kurumları da toplumun idari ve kültürel gelişiminde önemli rol oynamaktaydı.

Ioan Teodor Kalimaki, görev yaptığı dönemde eğitim kurumlarının faaliyetlerini desteklemeye çalışmıştır. Özellikle gençlerin eğitim alabileceği kurumların korunması ve geliştirilmesi, onun önem verdiği konular arasında yer almıştır. Kaynaklarda Kalimaki'nin eğitim faaliyetlerine yönelik ilgisinin, dönemin diğer bazı Fenerli yöneticileriyle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir (Xenopol, 1897, ss. 107–129).

Kalimaki'nin eğitim alanındaki faaliyetleri içerisinde Socola Manastırı ve burada yürütülen çalışmalar özel bir yere sahiptir. Socola, Moldova'nın önemli eğitim merkezlerinden biri olarak bilinmekteydi. Bu kurumun desteklenmesi, yalnızca dini eğitim açısından değil, bölgedeki eğitim faaliyetlerinin devamlılığı açısından da önem taşımaktaydı. Kalimaki'nin bu kuruma verdiği destek, eğitim hayatının güçlendirilmesine yönelik girişimlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 107–129).

Eğitim faaliyetlerinin yanında kültürel çalışmalar da Fenerli yöneticilerin önem verdiği alanlardan biri olmuştur. İstanbul ile yakın ilişki içerisinde bulunan Fenerli aileler, Osmanlı dünyası ile Avrupa arasındaki kültürel gelişmeleri yakından takip edebilmekteydi. Bu durum, Eflak ve Boğdan prensliklerinde kültürel hayatın gelişmesine belirli ölçüde katkı sağlamıştır. Kalimaki ailesi de bu süreç içerisinde kültürel faaliyetleri destekleyen aileler arasında yer almıştır.

Fenerli dönemi zaman zaman yalnızca vergi uygulamaları ve siyasi gelişmeler üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak eğitim ve kültür alanında gerçekleştirilen faaliyetler de bu dönemin önemli yönlerinden biridir. Özellikle eğitim kurumlarına verilen destek, yeni devlet görevlilerinin yetişmesine ve idari yapının güçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu nedenle eğitim faaliyetleri, yalnızca sosyal değil, aynı zamanda idari açıdan da önem taşımaktaydı (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Ioan Teodor Kalimaki'nin eğitim ve kültür alanındaki faaliyetleri, onun yönetim anlayışını anlamak açısından da önemlidir. Yönetici olarak üstlendiği görevlerin yanında toplumun gelişimine katkı sağlayacak çalışmalarla da ilgilenmiştir. Bu durum, Kalimaki'nin yalnızca mali ve siyasi konularla ilgilenen bir yönetici olmadığını göstermektedir.

Bu doğrultuda Ioan Teodor Kalimaki'nin eğitim ve kültürel faaliyetleri, onun Moldova voyvodalığı döneminin önemli yönlerinden birini oluşturmaktadır. Eğitim kurumlarına verilen destek ve kültürel hayatın gelişimine yönelik girişimler, Kalimaki'nin toplumun farklı alanlarına yönelik çalışmalar yürüttüğünü göstermektedir. Bu faaliyetler, onun yalnızca bir devlet görevlisi olarak değil, aynı zamanda eğitim ve kültür alanına katkı sağlayan bir yönetici olarak da değerlendirilmesine imkan vermektedir.

4.3.6. Ioan Teodor Kalimaki'nin Diplomatik Faaliyetleri ve Osmanlı Sarayı ile İlişkileri

Ioan Teodor Kalimaki'nin siyasi kariyerinde diplomatik faaliyetler önemli bir yere sahiptir. Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişinde diplomasi alanındaki tecrübeleri belirleyici olmuş, Kalimaki de bu süreçte öne çıkan isimlerden biri haline gelmiştir. Özellikle Baştercümanlık görevine yükselmesi, onun Osmanlı

Devleti'nin dış ilişkilerinde önemli sorumluluklar üstlendiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

XVIII. yüzyılda Baştercümanlık makamı, Osmanlı Devleti'nin diplomatik yapısının önemli unsurlarından biriydi. Baştercümanlar yalnızca tercümanlık yapmakla görevli kişiler değildi. Aynı zamanda Avrupa devletleri ile yürütülen görüşmelerde yer alıyor, yabancı devlet temsilcileri ile Osmanlı yönetimi arasındaki iletişimin sağlanmasına katkıda bulunuyorlardı. Bu nedenle söz konusu göreve getirilen kişilerin yabancı dillere hâkim olmaları ve diplomatik konularda deneyim sahibi olmaları beklenmekteydi (Iorga, 1935, ss. 15–18).

Fenerli aileler, sahip oldukları eğitim düzeyi ve yabancı dil bilgileri sayesinde Osmanlı Devleti açısından önemli bir insan kaynağı oluşturmuşlardır. Özellikle Rumca, Türkçe, Fransızca ve İtalyanca gibi dillere hâkim olan Fenerli bürokratlar, Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletleri ile olan ilişkilerinde aktif görev almışlardır. Bu durum, Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki etkilerini artırmıştır (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişinde saray çevresi ile kurduğu ilişkiler de etkili olmuştur. Kaynaklarda, Kalimaki'nin özellikle Osmanlı merkezi yönetimi ile uyumlu bir siyaset izlediği ve bu sayede önemli görevler üstlendiği görülmektedir. Baştercümanlık makamına yükselmesi ve daha sonra Moldova voyvodası olarak atanması, Osmanlı yönetiminin ona duyduğu güvenin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Osmanlı Devleti açısından Eflak ve Boğdan prenslikleri yalnızca idari birimler değil, aynı zamanda Avrupa siyaseti ile doğrudan bağlantılı bölgelerdi. Bu nedenle prensliklerde görev yapacak yöneticilerin diplomatik gelişmeleri takip edebilecek bilgi ve tecrübeye sahip olmaları beklenmekteydi. Kalimaki'nin diplomatik geçmişi, onun voyvodalık görevine atanmasında etkili olan unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Diplomatik faaliyetler aynı zamanda Kalimaki ailesinin siyasi nüfuzunun artmasına da katkı sağlamıştır. Osmanlı sarayı ile kurulan ilişkiler sayesinde aile üyeleri önemli idari görevlere getirilebilmiş ve zamanla Fenerli aileler arasında güçlü bir konuma ulaşmıştır. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca yerel aristokratik

çevrelerde değil, Osmanlı merkezi yönetimi içerisinde de etkili olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte diplomatik görevler, Fenerli yöneticilerin Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etmelerine de imkan sağlamıştır. Özellikle Rusya, Avusturya ve Lehistan ile yürütülen ilişkiler sırasında edinilen tecrübeler, daha sonra prensliklerin yönetiminde kullanılabilmiştir. Bu nedenle Kalimaki'nin diplomatik kariyeri ile voyvodalık dönemi arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu söylenebilir (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Sonuç olarak Ioan Teodor Kalimaki'nin diplomatik faaliyetleri ve Osmanlı sarayı ile kurduğu ilişkiler, onun kariyerinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Baştercümanlık görevi sırasında kazandığı tecrübe ve Osmanlı merkezi yönetimi ile geliştirdiği ilişkiler, hem kendi yükselişine hem de Kalimaki ailesinin Fenerli sistemindeki konumunun güçlenmesine katkı sağlamıştır. Bu yönüyle Kalimaki, XVIII. yüzyılda Osmanlı diplomasisi ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkileri temsil eden önemli isimlerden biri olarak değerlendirilebilir.

4.3.7. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Fenerli Aileler İçerisindeki Konumu

XVIII. yüzyılda Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde birçok Fenerli aile etkili olmuştur. Ghica, Mavrocordat, Racoviță ve Kalimaki aileleri, dönemin siyasi hayatında öne çıkan aileler arasında yer almaktaydı. Bu aileler yalnızca prensliklerin yönetiminde değil, aynı zamanda Osmanlı bürokrasisi içerisinde de önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu nedenle Fenerli dönemi siyaseti büyük ölçüde bu aileler arasındaki ilişkiler ve rekabet çerçevesinde şekillenmiştir (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Kalimaki ailesi, Fenerli aileler arasında özellikle XVIII. yüzyılda yükselişe geçen ailelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Aile üyelerinin Osmanlı bürokrasisinde görev alması ve zamanla Eflak ile Boğdan yönetiminde söz sahibi olmaları, bu yükselişte önemli rol oynamıştır. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki'nin Baştercümanlık makamına yükselmesi ve daha sonra Moldova voyvodası olarak atanması, ailenin Osmanlı yönetimi nezdindeki itibarını artırmıştır (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Fenerli aileler arasındaki rekabet yalnızca prenslik yönetimleri ile sınırlı değildi. Aynı zamanda Osmanlı sarayında nüfuz kazanmak, önemli görevlere atanmak ve merkezi yönetimin desteğini almak da büyük önem taşımaktaydı. Bu nedenle aileler arasında zaman zaman yoğun siyasi mücadeleler yaşanmıştır. Kalimaki ailesi de bu rekabet ortamı içerisinde kendi konumunu güçlendirmeye çalışmıştır (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Mavrocordat ailesi, Fenerli döneminin en etkili ailelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle diplomasi alanındaki faaliyetleri ve uzun yıllar boyunca prenslik yönetimlerinde görev almaları, aileyi diğer Fenerli ailelerden ayırmıştır. Bununla birlikte Kalimaki ailesi de zamanla elde ettiği idari ve siyasi başarılar sayesinde Fenerli çevreleri içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Bu durum, ailenin yalnızca geçici bir yükseliş yaşamadığını, uzun süre etkisini koruyabildiğini göstermektedir.

Ghica ve Racoviță aileleri de dönemin önemli siyasi aktörleri arasında yer almaktaydı. Bu aileler ile Kalimaki ailesi arasında zaman zaman görevler ve nüfuz alanları konusunda rekabet yaşanmıştır. Osmanlı Devleti ise çoğu zaman bu aileler arasındaki dengeyi korumaya çalışmış ve hiçbir ailenin bölgede tek başına belirleyici bir güç haline gelmesine izin vermemiştir (Iorga, 1902, ss. 45–52).

Kalimaki ailesinin diğer Fenerli ailelerden ayrılan yönlerinden biri, Osmanlı bürokrasisi ile kurduğu güçlü ilişkiler olmuştur. Aile üyelerinin diplomatik görevlerde bulunmaları ve merkezi yönetim tarafından önemli görevlere getirilmeleri, onların siyasi etkisini artırmıştır. Bu durum, ailenin yalnızca yerel aristokrat çevrelerde değil, Osmanlı yönetimi içerisinde de güçlü bir konuma sahip olduğunu göstermektedir.

Fenerli aileler arasındaki rekabet zaman zaman siyasi istikrarsızlıklara yol açmış olsa da bu aileler aynı zamanda prensliklerin idari yapısının şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır. Kalimaki ailesi de bu süreçte hem Osmanlı Devleti'nin bölgedeki yönetim anlayışının uygulanmasına katkı sağlamış hem de Moldova'nın siyasi hayatında etkili olmuştur.

Dolayısıyla Kalimaki ailesi, XVIII. yy Fenerli dünyasının önde gelen ailelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Osmanlı bürokrasisindeki görevleri, Moldova yönetimindeki etkileri ve diğer Fenerli ailelerle olan ilişkileri, ailenin bölgesel siyasette önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle

Kalimaki ailesi, Fenerli sisteminin işleyişini anlamak açısından önemli örneklerden biri olarak kabul edilmektedir.

4.3.8. Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı ve Moldova Tarihindeki Yeri

Ioan Teodor Kalimaki, XVIII. yüzyılda hem Osmanlı Devleti'nin bürokratik yapısında hem de Moldova prensliğinin yönetiminde önemli görevler üstlenmiş Fenerli yöneticilerden biridir. Baştercümanlık makamına yükselmesi ve daha sonra Moldova voyvodası olarak görev yapması, onun Osmanlı merkezi yönetimi tarafından güven duyulan kişiler arasında yer aldığını göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 21–24).

Kalimaki'nin hayatı ve faaliyetleri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde uyguladığı yönetim anlayışını anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Osmanlı Devleti, bu dönemde bölge üzerindeki kontrolünü doğrudan yönetim yerine Fenerli yöneticiler aracılığıyla sürdürmeyi tercih etmiştir. Kalimaki'nin kariyeri de bu sistemin nasıl işlediğini gösteren örneklerden biri olarak değerlendirilebilir (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Moldova voyvodalığı döneminde gerçekleştirdiği idari ve mali düzenlemeler, onun yalnızca Osmanlı Devleti adına görev yapan bir yönetici olmadığını göstermektedir. Vergi sisteminin düzenlenmesine yönelik girişimleri, idari işleyişi güçlendirme çabaları ve ekonomik düzenin korunmasına yönelik uygulamaları, yönetim anlayışının önemli yönleri arasında yer almaktadır. Bunun yanında eğitim ve kültürel faaliyetlere verdiği destek de Kalimaki'nin toplumun farklı alanlarıyla ilgilendiğini ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, ss. 54–129).

Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyerinde diplomatik faaliyetler de önemli bir yere sahiptir. Baştercümanlık görevi sırasında kazandığı tecrübeler, onun Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki ilişkileri yakından takip etmesine imkan sağlamıştır. Bu durum, daha sonra üstlendiği voyvodalık görevinde de etkisini göstermiştir. Diplomatik tecrübesi ve Osmanlı sarayı ile kurduğu ilişkiler, onun siyasi kariyerinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır (Iorga, 1935, ss. 15–25).

Kalimaki ailesinin Fenerli aileler içerisindeki konumu da Ioan Teodor Kalimaki'nin faaliyetleri sayesinde güçlenmiştir. Ailenin Osmanlı bürokrasisinde ve Moldova yönetiminde üstlendiği görevler, Kalimaki ailesini dönemin önde gelen Fenerli ailelerinden biri haline getirmiştir. Bu durum, ailenin yalnızca yerel siyasette

değil, Osmanlı Devleti'nin bölgeye yönelik politikalarında da etkili olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte Ioan Teodor Kalimaki'nin tarihi önemi yalnızca üstlendiği görevlerle sınırlı değildir. Onun kariyeri, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerin nasıl yürütüldüğünü göstermesi bakımından da önem taşımaktadır. Merkezi yönetim ile yerel aristokrasi arasında kurulan ilişkiler, Fenerli sisteminin işleyişi ve Osmanlı Devleti'nin bölgedeki siyaseti, Kalimaki'nin faaliyetleri üzerinden daha iyi anlaşılabilmektedir.

Neticede Ioan Teodor Kalimaki, XVIII. yy Osmanlı ve Moldova tarihinde önemli bir yere sahip olan devlet adamlarından biridir. Osmanlı bürokrasisindeki görevleri, Moldova voyvodalığı sırasında gerçekleştirdiği faaliyetler ve Kalimaki ailesinin yükselişindeki rolü, onu Fenerli dönemin dikkat çeken isimlerinden biri haline getirmiştir. Bu nedenle Ioan Teodor Kalimaki'nin hayatı ve faaliyetleri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerine yönelik yönetim anlayışını anlamak açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

4.3.9. Ioan Teodor Kalimaki'nin Siyasi ve İdari Faaliyetlerinin Genel Değerlendirilmesi

Bu bölümde Kalimaki (Callimachi) ailesinin kökenleri, Osmanlı bürokrasisi içerisindeki yükselişi ve Ioan Teodor Kalimaki'nin siyasi faaliyetleri ele alınmıştır. Öncelikle ailenin Fenerli çevreleri içerisindeki konumu incelenmiş, daha sonra Osmanlı Devleti ile kurdukları ilişkilerin ailenin yükselişindeki etkisi değerlendirilmiştir. Bu süreçte Kalimaki ailesinin yalnızca yerel aristokratik çevrelerde değil, aynı zamanda Osmanlı merkezi yönetimi içerisinde de önemli bir konuma ulaştığı görülmüştür.

Bölüm içerisinde özellikle Ioan Teodor Kalimaki'nin kariyeri üzerinde durulmuştur. Baştercümanlık görevine yükselmesi ve daha sonra Moldova voyvodası olarak atanması, onun Osmanlı Devleti tarafından güven duyulan yöneticiler arasında yer aldığını göstermektedir. Bu durum aynı zamanda Fenerli ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki rolünü anlamak açısından da önemli bilgiler sunmaktadır.

Ioan Teodor Kalimaki'nin voyvodalık dönemi incelendiğinde, idari ve mali düzenlemelere önem verdiği görülmektedir. Vergi sisteminin düzenlenmesine yönelik

girişimleri, idari yapının güçlendirilmesi ve ekonomik istikrarın korunmasına yönelik çalışmaları, onun yönetim anlayışının temel özellikleri arasında yer almaktadır. Bunun yanında eğitim ve kültürel faaliyetlere verdiği destek de Kalimaki'nin yalnızca siyasi ve ekonomik konularla ilgilenmediğini ortaya koymaktadır.

Bölümde ayrıca Kalimaki'nin diplomatik faaliyetleri ve Osmanlı sarayı ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir. Baştercümanlık görevi sırasında kazandığı tecrübeler, onun Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki ilişkileri yakından takip etmesine imkan sağlamıştır. Bu diplomatik birikim, daha sonra üstlendiği idari görevlerde de etkisini göstermiştir.

Kalimaki ailesinin diğer Fenerli ailelerle olan ilişkileri de bölümün önemli konuları arasında yer almıştır. Ghica, Mavrocordat ve Racoviță aileleri ile yaşanan rekabet, dönemin siyasi yapısının anlaşılması açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Bu durum, Fenerli sisteminin yalnızca Osmanlı Devleti tarafından şekillendirilen bir yapı olmadığını, aynı zamanda aileler arasındaki siyasi mücadelelerden de etkilendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak Ioan Teodor Kalimaki ve Kalimaki ailesi, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerde önemli bir yere sahip olmuştur. Ailenin Osmanlı bürokrasisindeki faaliyetleri, Moldova yönetimindeki etkileri ve Fenerli sistemindeki konumu, dönemin siyasi yapısını anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu bölümde elde edilen bilgiler, sonraki bölümde ele alınacak olan Kalimaki ailesinin sonraki dönemlerdeki faaliyetlerinin ve bölgesel siyasetteki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

4.4. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Sonraki Kuşakları ve Siyasi Etkisi

Bu bölümde Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın ilk yarısında öne çıkan temsilcileri ele alınmıştır. Bu kapsamda Grigore Kalimaki, Alexandru Kalimaki, Scarlat Kalimaki ve Gavril Kalimaki'nin hayatları, Osmanlı Devleti ile ilişkileri ve Tuna Prenslikleri'ndeki faaliyetleri incelenmiştir. Ayrıca bu kişilerin voyvodalık dönemlerinde gerçekleştirdikleri siyasi, idari ve hukuki uygulamalar değerlendirilmiştir. Böylece Kalimaki ailesinin farklı kuşaklar boyunca bölgedeki etkisini nasıl sürdürdüğü ve Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki konumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.4.1. Ioan Teodor Kalimaki Sonrası Ailenin Durumu

Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı döneminde elde ettiği başarılar, yalnızca kendi siyasi kariyerini değil, Kalimaki ailesinin genel konumunu da etkilemiştir. XVIII. yüzyılda Fenerli aileler arasında yaşanan rekabet dikkate alındığında, bir aile üyesinin Osmanlı bürokrasisinde veya prenslik yönetiminde yükselmesi, çoğu zaman diğer aile üyelerinin de siyasi hayatta daha etkili hale gelmesine katkı sağlamaktaydı. Bu durum Kalimaki ailesi için de geçerli olmuş ve aile, Ioan Teodor Kalimaki sonrasında da Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde etkili olmaya devam etmiştir (Xenopol, 1897, ss. 107–129).

Fenerli sisteminin temel özelliklerinden biri, belirli ailelerin uzun yıllar boyunca yönetimde söz sahibi olmasıydı. Osmanlı Devleti, prensliklerde görev yapacak yöneticileri belirlerken yalnızca kişisel özellikleri değil, ailelerin Osmanlı merkezi yönetimi ile olan ilişkilerini de dikkate almaktaydı. Bu nedenle bir Fenerli ailesinin elde ettiği nüfuz, çoğu zaman sonraki kuşaklara da aktarılabilmekteydi. Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın ikinci yarısında ve XIX. yüzyılın başlarında etkisini sürdürebilmesi de bu durumla yakından ilişkilidir (Florescu, 1968, ss. 304–307).

Ioan Teodor Kalimaki'nin ardından aile üyeleri hem Osmanlı bürokrasisinde hem de Moldova yönetiminde çeşitli görevler üstlenmişlerdir. Özellikle Grigore Kalimaki, Alexandru Kalimaki ve Scarlat Kalimaki gibi isimler, ailenin siyasi etkisinin devam etmesinde önemli rol oynamıştır. Bu yöneticiler farklı dönemlerde voyvodalık görevinde bulunmuş ve Kalimaki ailesinin bölgesel siyasetteki ağırlığını korumasına katkı sağlamışlardır (Xenopol, 1897, ss. 128–145).

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya kaldığı siyasi ve askeri gelişmeler, Tuna Prenslikleri'ni de doğrudan etkilemiştir. Özellikle Rusya ve Avusturya ile yaşanan mücadeleler, Eflak ve Boğdan'ın stratejik önemini artırmıştır. Bu nedenle prensliklerde görev yapan Fenerli yöneticilerin sorumlulukları da giderek artmıştır. Kalimaki ailesi, bu süreçte yalnızca yerel meselelerle ilgilenen bir aristokrat aile olmaktan çıkmış, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki siyasetinde rol oynayan ailelerden biri haline gelmiştir.

Ailenin siyasi etkisinin devam etmesinde Osmanlı sarayı ile kurduğu ilişkiler de önemli rol oynamıştır. Fenerli ailelerin büyük bölümü gibi Kalimaki ailesi de

merkezi yönetim ile yakın ilişkiler kurmaya çalışmış ve bu sayede önemli idari görevlere atanabilmiştir. Bunun yanında aile üyelerinin eğitim seviyeleri, diplomatik tecrübeleri ve devlet yönetimi konusundaki birikimleri de onların siyasi hayatta etkili olmalarını kolaylaştırmıştır (Iorga, 1935, ss. 22–25).

Kalimaki ailesinin sonraki kuşakları yalnızca Osmanlı Devleti ile olan ilişkileri sayesinde değil, aynı zamanda Moldova'daki yerel aristokrasi içerisindeki konumları sayesinde de etkilerini sürdürmüşlerdir. Bölgedeki boyar aileleri ile kurulan ilişkiler, ailenin siyasi varlığını güçlendirmiş ve farklı dönemlerde yeniden yönetimde söz sahibi olmasına imkan sağlamıştır. Bu durum, Kalimaki ailesinin hem Osmanlı bürokrasisi hem de yerel aristokrat çevreler arasında güçlü bir konuma sahip olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla Ioan Teodor Kalimaki sonrasında da Kalimaki ailesi, Tuna Prenslikleri'nin siyasi hayatında etkili olmaya devam etmiştir. Ailenin farklı kuşaklardan üyeleri voyvodalık görevlerine yükselmiş, Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerini sürdürmüş ve bölgesel siyasette önemli roller üstlenmiştir. Bu nedenle Kalimaki ailesinin tarihini yalnızca Ioan Teodor Kalimaki ile sınırlı değerlendirmek mümkün değildir. Ailenin sonraki kuşaklarının faaliyetleri de Kalimaki ailesinin Osmanlı ve Moldova tarihindeki yerini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

4.4.2. Grigore Kalimaki

Grigore Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılda öne çıkan temsilcilerinden biridir. Kendisinin hayatı aşağıda verilen alt başlıklar ile detaylandırılmıştır.

4.4.2.1. Hayatı ve Aile İçindeki Yeri

Grigore Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılda öne çıkan temsilcilerinden biridir. Kaynaklarda Ioan Teodor Kalimaki'nin en büyük oğlu olarak geçmektedir. Babası Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığından ayrılmasının ardından Grigore Kalimaki'nin tahta geçmesi, ailenin siyasi etkisinin bir sonraki kuşağa aktarıldığını göstermektedir. Xenopol'e göre Grigore Kalimaki, Moldova'da iki defa hüküm sürmüştür. İlk hükümdarlık dönemi 1761-1764 yılları

arasında gerçekleşmiş, ikinci kez ise 1767 yılında yeniden tahta çıkarılmış ve 1769 yılına kadar görevde kalmıştır (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin aile içindeki yeri, yalnızca Ioan Teodor Kalimaki'nin oğlu olmasıyla sınırlı değildir. Onun Moldova tahtına çıkışı, Kalimaki ailesinin Fenerli aileler arasındaki konumunu güçlendiren gelişmelerden biri olmuştur. XVIII. yüzyılda Fenerli ailelerin siyasi gücü çoğu zaman aile bağları, Osmanlı sarayı ile kurulan ilişkiler ve evlilikler yoluyla şekillenmekteydi. Bu nedenle Grigore Kalimaki'nin güçlü bir aile çevresinde yetişmesi, onun siyasi kariyerinde önemli bir avantaj sağlamıştır (Iorga, 1902, s. 274).

Grigore Kalimaki'nin yaklaşık 1735 yılında doğduğu ve babasının ardından genç yaşta Moldova tahtına çıktığı belirtilmektedir. Kaynaklarda onun henüz yirmili yaşlarında hükümdarlık makamına ulaştığı ifade edilmektedir. Bu durum, Grigore Kalimaki'nin uzun bir bürokratik kariyerden geçmeden, doğrudan ailesinin siyasi mirası ve bağlantıları sayesinde ön plana çıktığını göstermektedir. Özellikle babası Ioan Teodor Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki konumu, Grigore'nin yükselişinde önemli bir zemin hazırlamıştır (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin aile bağları, Fenerli çevreler içerisindeki yerini güçlendirmiştir. Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, Fenerli aileler arasında yapılan evlilikler siyasi ilişkiler açısından önemliydi. Grigore Kalimaki'nin, Mavrocordat ailesiyle kurduğu evlilik bağı da bu açıdan dikkat çekicidir. Bu bağlantı, Kalimaki ailesinin yalnızca kendi nüfuzuna değil, aynı zamanda diğer güçlü Fenerli ailelerle kurduğu ilişkilere de dayandığını göstermektedir (Iorga, 1902, s. 274).

Fenerli dönemde aileler arası rekabet, siyasi hayatın önemli unsurlarından biriydi. Ghica, Mavrocordat, Racoviță ve Kalimaki aileleri, Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerinde görevlendirdiği önemli aileler arasında yer almaktaydı. Mischevca'nın değerlendirmesine göre Kalimaki ailesi, Fenerli döneminde hükümdar çıkaran önemli ailelerden biri olmuştur. Bu durum, Grigore Kalimaki'nin yetiştiği siyasi ortamın oldukça rekabetçi olduğunu göstermektedir (Mischevca, 2022, ss. 203-204).

Grigore Kalimaki'nin hayatı, aynı zamanda Kalimaki ailesinin siyasi yükselişinin devamlılığını göstermesi bakımından önemlidir. Ioan Teodor Kalimaki ile başlayan güçlü siyaset çizgisi, Grigore döneminde de devam etmiştir. Bu devamlılık,

ailenin yalnızca tek bir kişinin başarısıyla değil, birkaç kuşak boyunca devam eden siyasi ve idari tecrübe ile güç kazandığını ortaya koymaktadır. Grigore'nin iki kez Moldova tahtına çıkması, ailenin Osmanlı yönetimi nezdindeki etkisini koruduğunu göstermektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Grigore Kalimaki'nin kişisel hayatı ve aile çevresi hakkında bilgiler sınırlı olmakla birlikte, mevcut kaynaklar onun Kalimaki ailesinin siyasi mirasını devam ettiren önemli bir isim olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle babasından sonra Moldova tahtına geçmesi, onun aile içindeki konumunu daha da belirgin hale getirmiştir. Bu nedenle Grigore Kalimaki, yalnızca Ioan Teodor Kalimaki'nin oğlu olarak değil, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki ikinci önemli temsilcilerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Grigore Kalimaki, güçlü bir Fenerli ailesinin mensubu olarak yetişmiş ve Kalimaki ailesinin Moldova yönetimindeki etkisinin devam etmesine katkı sağlamıştır. Aile bağları, Osmanlı Devleti ile kurulan ilişkiler ve Fenerli çevreler içerisindeki konumu, onun siyasi hayatta yükselmesinde belirleyici olmuştur. Grigore Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve Moldova voyvodalığı dönemindeki faaliyetleri, sonraki başlıklarda daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

4.4.2.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi

Grigore Kalimaki'nin siyasi kariyeri, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri üzerindeki yönetim anlayışı içerisinde şekillenmiştir. Bu dönemde Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetimi büyük ölçüde Fenerli ailelerin elinde bulunuyordu. Osmanlı Devleti, prensliklerde görevlendireceği yöneticilerin hem merkezi yönetime bağlı olmalarına hem de bölgenin idari yapısını sürdürebilecek tecrübeye sahip olmalarına önem vermekteydi. Grigore Kalimaki'nin yükselişi de bu siyasi ortam içerisinde gerçekleşmiştir (Xenopol, 1897, s. 55).

Kalimaki ailesinin Osmanlı bürokrasisindeki konumu, Grigore Kalimaki'nin kariyerinde önemli bir rol oynamıştır. Babası Ioan Teodor Kalimaki'nin daha önce Moldova voyvodalığı görevinde bulunmuş olması ve İstanbul'daki siyasi çevrelerle kurduğu ilişkiler, Grigore'nin devlet yönetiminde ön plana çıkmasını kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte Fenerli sisteminde yalnızca aile bağlantıları yeterli görülmemekteydi.

Yöneticilerin Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını koruyabilecek kapasiteye sahip olmaları da bekleniyordu (Iorga, 1902, s. 274).

Grigore Kalimaki'nin yükseldiği dönem, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki siyasi gelişmeleri yakından takip etmek zorunda kaldığı bir sürece denk gelmektedir. Özellikle Rusya'nın Karadeniz ve Balkanlar üzerindeki faaliyetleri, Tuna Prenslikleri'nin stratejik önemini artırmıştır. Bu nedenle Osmanlı Devleti, prensliklerin yönetiminde tecrübeli ve güvenilir kişileri görevlendirmeye çalışmıştır. Kalimaki ailesinin sahip olduğu idari tecrübe ve devlet hizmetindeki geçmişi, Grigore Kalimaki'nin bu süreçte ön plana çıkmasına katkı sağlamıştır (Mischevca, 2022, ss. 203-204).

Kaynaklara göre Grigore Kalimaki, 1761 yılında Moldova voyvodalığına atanmıştır. Bu atama, Kalimaki ailesinin bölgedeki siyasi etkisinin devam ettiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Osmanlı Devleti tarafından yapılan bu tercih, hem ailenin merkezi yönetim nezdindeki itibarını hem de Grigore Kalimaki'ye duyulan güveni ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin ilk hükümdarlık dönemi 1761-1764 yılları arasında sürmüştür. Daha sonra görevden ayrılmış olmakla birlikte, birkaç yıl sonra yeniden Moldova tahtına getirilmiştir. 1767 yılında başlayan ikinci hükümdarlık dönemi 1769 yılına kadar devam etmiştir. Aynı kişinin kısa aralıklarla iki kez voyvodalık makamına atanması, Osmanlı Devleti'nin ona duyduğu güvenin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Vitcu, 2022, s. 380).

Fenerli dönemde voyvodaların görevleri yalnızca vergi toplamak veya idari işleri yürütmekten ibaret değildi. Aynı zamanda Osmanlı Devleti ile yerel boyar sınıfı arasında denge kurmaları da gerekiyordu. Grigore Kalimaki'nin kariyerinde de bu durumun etkileri görülmektedir. Bir taraftan Osmanlı Devleti'nin beklentilerini karşılamak zorunda olan voyvodalar, diğer taraftan yerel aristokrasinin desteğini korumaya çalışıyorlardı. Bu durum, prenslik yönetimini oldukça hassas bir görev haline getirmekteydi (Florescu, 1968, ss. 307-310).

Grigore Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, yalnızca kişisel kariyeri açısından değil, Kalimaki ailesinin genel tarihi açısından da önemlidir. Onun iki farklı dönemde Moldova tahtına çıkması, ailenin XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Tuna Prenslikleri siyasetindeki etkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Böylece

Kalimaki ailesi, Fenerli döneminin en etkili ailelerinden biri olarak konumunu korumayı başarmıştır.

Bu çerçevede Grigore Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi, Kalimaki ailesinin siyasi gücünün ve Osmanlı Devleti ile kurduğu ilişkilerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 1761 ve 1767 yıllarında Moldova voyvodalığına atanması, onun hem Osmanlı yönetimi hem de bölgesel siyaset açısından önemli bir figür haline geldiğini göstermektedir. Grigore Kalimaki'nin voyvodalığı dönemindeki idari ve siyasi faaliyetleri ise bir sonraki başlık altında incelenecektir.

4.4.2.3. Moldova Voyvodalığı Dönemi

Grigore Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı dönemi, Fenerli sisteminin Tuna Prenslikleri'nde etkisini sürdürdüğü bir döneme rastlamaktadır. XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Moldova, Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında bulunmakla birlikte iç işlerinde belirli bir özerkliğe sahipti. Bu nedenle voyvodaların görevi yalnızca Osmanlı Devleti'nin taleplerini yerine getirmekten ibaret değildi. Aynı zamanda prensliğin idari düzenini korumak, ekonomik yapının devamlılığını sağlamak ve yerel aristokrasi ile ilişkileri sürdürmek de voyvodaların sorumlulukları arasında yer almaktaydı (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin ilk hükümdarlık dönemi 1761 yılında başlamıştır. Bu dönemde Moldova'nın idari yapısında önemli değişikliklerden ziyade mevcut düzenin korunmasına öncelik verilmiştir. Fenerli yöneticilerin temel amacı, prensliklerde istikrarı sağlamak ve Osmanlı Devleti'nin bölgedeki çıkarlarını korumaktı. Bu nedenle Grigore Kalimaki de yönetimi boyunca idari mekanizmanın düzenli işlemesine önem vermiştir (Vitcu, 2022, s. 380).

Moldova ekonomisinin temelini tarım oluşturuyordu. Devlet gelirlerinin büyük bölümü tarımsal faaliyetlerden ve çeşitli vergilerden elde edilmekteydi. Bu nedenle ekonomik düzenin korunması, voyvodaların öncelikli görevlerinden biri olarak kabul edilmekteydi. Grigore Kalimaki döneminde de mali sistemin işlerliğinin sürdürülmesine önem verilmiş, devlet gelirlerinin düzenli şekilde toplanmasına çalışılmıştır. Osmanlı Devleti'ne karşı yerine getirilmesi gereken mali yükümlülükler, prenslik yönetiminin temel sorumluluklarından birini oluşturmaktaydı (Florescu, 1968, ss. 307-310).

Grigore Kalimaki'nin yönetimi sırasında yerel boyar sınıfı ile ilişkiler önemli bir yer tutmuştur. Boyarlar, Moldova'nın siyasi ve ekonomik hayatında etkili bir konuma sahipti. Bu nedenle başarılı bir yönetim için voyvodaların boyar aileleriyle dengeli ilişkiler kurması gerekiyordu. Grigore Kalimaki de bir taraftan Osmanlı Devleti'nin beklentilerini karşılamaya çalışırken diğer taraftan yerel aristokrasinin desteğini korumaya önem vermiştir (Iorga, 1902, s. 274).

Bu dönemde Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki rekabet giderek artmaktaydı. Karadeniz havzasında yaşanan gelişmeler, Tuna Prenslikleri'nin stratejik önemini daha da artırmıştır. Moldova, coğrafi konumu nedeniyle bu mücadeleden doğrudan etkilenmekteydi. Bu nedenle Grigore Kalimaki'nin yönetimi yalnızca iç meselelerle değil, aynı zamanda bölgedeki uluslararası gelişmelerle de şekillenmiştir. Voyvodaların siyasi hareket alanı büyük ölçüde Osmanlı Devleti'nin genel politikaları tarafından belirlenmekteydi (Mischevca, 2022, ss. 203-204).

Grigore Kalimaki'nin ikinci hükümdarlık dönemi 1767 yılında başlamış ve 1769 yılına kadar devam etmiştir. Aynı kişinin kısa bir aradan sonra yeniden göreve getirilmesi, onun Osmanlı yönetimi tarafından güvenilir bir isim olarak görüldüğünü göstermektedir. Bu durum aynı zamanda Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın ikinci yarısında sahip olduğu siyasi etkinin devam ettiğini de ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, s. 55).

Fenerli dönemi yöneticileri sıklıkla eleştirilmiş olmakla birlikte, son dönem araştırmalarında bu yöneticilerin yalnızca vergi toplamakla ilgilenmedikleri, aynı zamanda idari düzeni korumaya çalıştıkları da vurgulanmaktadır. Grigore Kalimaki'nin yönetimi de bu çerçevede değerlendirilebilir. Onun döneminde Moldova'nın mevcut idari yapısının korunmasına ve devlet mekanizmasının işleyişinin sürdürülmesine önem verilmiştir (Vitcu, 2022, s. 381).

Böylece Grigore Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı dönemi, Fenerli sisteminin karakteristik özelliklerini yansıtan bir yönetim süreci olarak değerlendirilebilir. Osmanlı Devleti ile ilişkilerin sürdürülmesi, mali düzenin korunması, boyar sınıfı ile dengeli ilişkiler kurulması ve idari istikrarın sağlanması bu dönemin temel özellikleri arasında yer almaktadır. Grigore Kalimaki'nin faaliyetleri, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılda Moldova siyasetindeki etkisini devam ettirdiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

4.4.2.4. Grigore Kalimaki'nin Tarihi Önemi

Grigore Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki siyasi etkisinin devam etmesinde önemli rol oynayan isimlerden biridir. Babası Ioan Teodor Kalimaki'nin ardından Moldova tahtına çıkması, ailenin Tuna Prenslikleri'ndeki nüfuzunun yalnızca bir kuşakla sınırlı kalmadığını göstermektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin Fenerli dönemde Osmanlı Devleti tarafından güven duyulan ailelerden biri haline geldiğini ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin tarihi önemini belirleyen unsurlardan biri, Moldova voyvodalığı görevine birden fazla kez getirilmiş olmasıdır. Fenerli dönemde yöneticilerin görevden alınmaları ve yeniden görevlendirilmeleri sık görülen bir uygulama olmakla birlikte, aynı kişinin tekrar tahta çıkarılması Osmanlı Devleti'nin ona duyduğu güvenle ilişkilendirilebilir. Grigore Kalimaki'nin 1761-1764 ve 1767-1769 yılları arasında iki farklı dönemde Moldova'yı yönetmesi, onun dönemin siyasi hayatında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 55).

Grigore Kalimaki'nin faaliyetleri yalnızca kendi hükümdarlık dönemi açısından değil, Kalimaki ailesinin sonraki kuşakları bakımından da önem taşımaktadır. Onun ardından Alexandru ve Scarlat Kalimaki gibi aile üyelerinin de voyvodalık makamına yükselmesi, ailenin bölgesel siyasetteki etkisini uzun yıllar boyunca koruyabildiğini göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Grigore Kalimaki, Kalimaki ailesinin siyasi sürekliliğini sağlayan önemli isimlerden biri olarak kabul edilebilir (Vitcu, 2022, s. 380).

XVIII. yy, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki siyasi gelişmelerden yoğun şekilde etkilendiği bir dönemdir. Bu süreçte Tuna Prenslikleri, Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki rekabetin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Grigore Kalimaki'nin hükümdarlığı da bu siyasi ortam içerisinde gerçekleşmiştir. Bu nedenle onun faaliyetleri, yalnızca Moldova tarihi açısından değil, Osmanlı Devleti'nin bölge politikalarının anlaşılması bakımından da önem taşımaktadır (Mischevca, 2022, ss. 203-204).

Fenerli dönemi yöneticileri uzun süre yalnızca Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını koruyan kişiler olarak değerlendirilmiştir. Ancak günümüzde yapılan araştırmalar, bu yöneticilerin aynı zamanda prensliklerin idari düzenini sürdürmeye ve yerel yönetim

mekanizmasını korumaya çalıştıklarını göstermektedir. Grigore Kalimaki'nin yönetimi de bu çerçevede değerlendirilebilir. Onun döneminde Moldova'nın idari yapısının devamlılığına önem verilmiş ve devlet mekanizmasının işleyişi korunmaya çalışılmıştır.

Grigore Kalimaki'nin tarihi önemi, aynı zamanda Fenerli sisteminin işleyişini yansıtması bakımından da dikkat çekmektedir. Aile bağları, Osmanlı Devleti ile kurulan ilişkiler ve yerel aristokrasiyle sürdürülen dengeler, onun siyasi kariyerinin şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Bu durum, XVIII. yüzyılda Tuna Prenslikleri'nin yönetim yapısının anlaşılması açısından önemli ipuçları sunmaktadır (Iorga, 1902, s. 274).

Sonuç olarak Grigore Kalimaki, yalnızca Moldova voyvodası olarak değil, Kalimaki ailesinin siyasi yükselişini sürdüren ve sonraki kuşaklara aktaran önemli bir devlet adamı olarak değerlendirilebilir. Onun faaliyetleri, Kalimaki ailesinin XVIII. ve XIX. yüzyıllardaki etkisinin anlaşılmasına katkı sağlamakta ve Fenerli dönemin siyasi yapısının incelenmesinde önemli bir örnek oluşturmaktadır.

4.4.3. Alexandru Kalimaki

Alexandru Kalimaki, XVIII. yüzyılın sonlarında Kalimaki ailesinin siyasi etkisini devam ettiren önemli şahsiyetlerden biridir. Kendisinin hayatı aşağıda verilen alt başlıklar ile detaylandırılmıştır.

4.4.3.1. Hayatı ve Aile İçindeki Yeri

Alexandru Kalimaki, XVIII. yüzyılın sonlarında Kalimaki ailesinin siyasi etkisini devam ettiren önemli şahsiyetlerden biridir. Fenerli dönemde Moldova tahtına çıkan aile üyeleri arasında yer alan Alexandru Kalimaki, hem ailesinin sahip olduğu siyasi mirası sürdürmüş hem de Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde etkili rol oynamıştır. Onun siyasi kariyeri, Kalimaki ailesinin birkaç kuşak boyunca Osmanlı Devleti'nin güvendiği aileler arasında yer aldığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır (Xenopol, 1897, s. 58).

Kalimaki ailesi XVIII. yy boyunca yalnızca Moldova'da değil, Osmanlı bürokrasisi içerisinde de etkili bir konuma sahipti. Ailenin farklı üyeleri dragomanlık,

voyvodalık ve çeşitli idari görevlerde bulunmuşlardır. Bu durum, genç kuşakların da devlet yönetimi içerisinde yetişmesine imkan sağlamıştır. Alexandru Kalimaki de bu gelenek içerisinde yetişmiş ve küçük yaşlardan itibaren siyasi çevrelerle iç içe bir hayat sürmüştür.

Fenerli ailelerin çocukları genellikle iyi bir eğitim almakta ve devlet hizmetine hazırlanmaktaydı. Dönemin şartları dikkate alındığında yabancı dil bilgisi, diplomatik ilişkiler ve idari tecrübe siyasi kariyer açısından büyük önem taşımaktaydı. Alexandru Kalimaki'nin de bu doğrultuda yetiştiği ve aile çevresinden önemli ölçüde faydalandığı anlaşılmaktadır. Özellikle Kalimaki ailesinin Osmanlı sarayıyla kurduğu ilişkiler, onun siyasi hayata katılımını kolaylaştırmıştır (Iorga, 1902, s. 276).

XVIII. yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı Devleti'nin Balkanlar ve Karadeniz bölgesindeki siyasi mücadelesi devam etmekteydi. Bu süreçte Tuna Prenslikleri'nin stratejik önemi daha da artmış ve bölgeyi yöneten kişilerin dikkatle seçilmesi gerekmiştir. Alexandru Kalimaki'nin ön plana çıkması da bu siyasi gelişmelerle yakından ilişkilidir. Osmanlı Devleti, prensliklerde hem merkezi yönetime bağlı hem de idari tecrübeye sahip kişileri görevlendirmeyi tercih etmekteydi (Mischevca, 2022, ss. 205-206).

Alexandru Kalimaki'nin aile içerisindeki konumu da dikkat çekicidir. Kalimaki ailesinin önceki kuşaklarda elde ettiği başarılar, onun kariyerine önemli katkı sağlamıştır. Bununla birlikte kaynaklar, Alexandru Kalimaki'nin yalnızca aile bağlantıları sayesinde değil, aynı zamanda dönemin siyasi şartlarına uyum sağlayabilen bir yönetici olarak da ön plana çıktığını göstermektedir (Vitcu, 2022, s. 382).

Fenerli dönemde aileler arasındaki rekabet siyasi hayatın temel unsurlarından birini oluşturmaktaydı. Ghica, Mavrocordat, Ypsilanti ve Kalimaki aileleri arasındaki mücadeleler, prensliklerdeki yönetim değişikliklerini doğrudan etkileyebilmekteydi. Alexandru Kalimaki'nin yükselişi de bu rekabet ortamı içerisinde gerçekleşmiş ve Kalimaki ailesinin bölgedeki etkisini sürdürmesine katkı sağlamıştır (Florescu, 1968, ss. 311-313).

Alexandru Kalimaki'nin aile içerisindeki konumu değerlendirilirken çocukluk ve gençlik yılları da dikkate alınmalıdır. Nicolae Iorga'nın aktardığı bilgilere göre Alexandru Kalimaki, Ioan Teodor Kalimaki'nin oğlu olarak İstanbul'da dünyaya

gelmiş ve ilk eğitimini burada almıştır. Ailesinin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki konumu sayesinde dönemin seçkin çevreleri içerisinde yetişmiş, küçük yaşlardan itibaren diplomatik ve idari çevrelerle temas kurma imkanı bulmuştur. Bu durum, onun ilerleyen yıllarda üstleneceği görevler açısından önemli bir hazırlık süreci olarak değerlendirilebilir (Iorga, 1904, ss. 1-3).

Iorga'nın verdiği bilgiler, Alexandru Kalimaki'nin yalnızca siyasi bir aileye mensup olmadığını, aynı zamanda dönemin kültürel ve entelektüel ortamı içerisinde yetiştiğini göstermektedir. İstanbul'daki Fenerli çevreleri içerisinde büyüyen Alexandru Kalimaki'nin yabancı dillere ve diplomatik ilişkilere aşina olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında ailesinin Moldova ile olan bağları da korunmuş, böylece hem Osmanlı merkezi yönetimini hem de Tuna Prenslikleri'nin yerel yapısını yakından tanıma fırsatı elde etmiştir. Bu çift yönlü tecrübe, daha sonraki siyasi faaliyetlerinde kendisine önemli avantajlar sağlamıştır (Iorga, 1904, ss. 3-5).

Alexandru Kalimaki'nin gençlik yılları aynı zamanda Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri'ndeki nüfuzunun giderek arttığı bir döneme denk gelmektedir. Babası Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı ve ağabeyi Grigore Kalimaki'nin siyasi faaliyetleri sayesinde aile, bölgenin önde gelen hanedanlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle Alexandru Kalimaki'nin yetiştiği çevre, yalnızca aile tarihi açısından değil, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerin anlaşılması bakımından da önem taşımaktadır (Iorga, 1904, ss. 5-7).

Nicolae Iorga'nın aktardığı bilgilere göre Alexandru Kalimaki, genç yaşlardan itibaren Osmanlı devlet adamları ve Fenerli aristokrat ailelerle yakın ilişkiler kurma imkanı bulmuştur. Bu çevreler içerisinde edindiği tecrübeler, onun siyasi gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Alexandru Kalimaki'nin ilerleyen yıllarda üstlendiği görevler dikkate alındığında, gençlik döneminde kurduğu ilişkilerin ve edindiği tecrübelerin kariyerine katkı sağladığı anlaşılmaktadır (Iorga, 1904, ss. 2-4).

Dolayısıyla Alexandru Kalimaki, güçlü bir Fenerli ailesinin mensubu olarak yetişmiş ve Kalimaki ailesinin siyasi etkisinin devam etmesinde önemli rol oynamıştır. Aile çevresinden aldığı tecrübe, dönemin eğitim anlayışı ve Osmanlı Devleti ile kurulan ilişkiler, onun siyasi kariyerinin şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Ayrıca Kalimaki ailesinin sonraki dönemlerde de tarihi mirasını korumaya yönelik çabaları, ailenin yalnızca siyasi alanda değil, kültürel hafızanın sürdürülmesi konusunda da önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Iftimi, 2017, s. 244). Alexandru

Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve voyvodalığa giden süreç bir sonraki başlık altında ele alınacaktır.

4.4.3.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi ve Voyvodalığı

Alexandru Kalimaki'nin siyasi kariyeri, Kalimaki ailesinin XVIII. yy boyunca sürdürdüğü idari ve siyasi faaliyetlerin bir devamı niteliğindedir. Ioan Teodor Kalimaki'nin oğlu ve Grigore Kalimaki'nin kardeşi olan Alexandru Kalimaki, ailenin Tuna Prenslikleri'ndeki nüfuzunu sürdüren önemli isimlerden biri olmuştur. Onun siyasi yükselişi, Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti ile kurduğu ilişkilerin ve uzun yıllar boyunca elde ettiği idari tecrübenin bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Xenopol, 1897, s. 76).

XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Osmanlı Devleti, Eflak ve Boğdan prensliklerinde görev yapacak yöneticilerin hem merkezi yönetime bağlı hem de idari tecrübeye sahip kişiler olmasına önem vermekteydi. Bu dönemde Tuna Prenslikleri'nin stratejik önemi özellikle Rusya ile yaşanan rekabet nedeniyle artmıştı. Dolayısıyla voyvodaların yalnızca yerel meselelerle değil, Osmanlı Devleti'nin bölgesel politikalarıyla da uyumlu hareket etmeleri bekleniyordu. Alexandru Kalimaki'nin yükselişi de bu siyasi şartlar içerisinde gerçekleşmiştir.

Kaynaklara göre Alexandru Kalimaki, hükümdarlığından önce Osmanlı Devleti'nde Baştercümanlık görevinde bulunmuştur. Baştercümanlık makamı, Osmanlı dış ilişkilerinde önemli bir yere sahip olup diplomatik tecrübe gerektiren görevlerden biri olarak kabul edilmekteydi. Alexandru Kalimaki'nin bu göreve yükselmiş olması, onun yalnızca aile nüfuzu sayesinde değil, aynı zamanda diplomasi alanındaki bilgi ve tecrübesi sayesinde de ön plana çıktığını göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 76).

Alexandru Kalimaki'nin kariyerinde aile bağları da önemli bir rol oynamıştır. Fenerli dönemde güçlü aileler arasında yapılan evlilikler, siyasi ilişkilerin güçlendirilmesine katkı sağlamaktaydı. Alexandru Kalimaki'nin Grigore Ghica'nın kızı Elena ile evlenmesi, Kalimaki ailesinin dönemin diğer önemli aileleriyle olan ilişkilerini kuvvetlendirmiştir. Bu durum, onun siyasi kariyerinin şekillenmesinde etkili olan unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir (Xenopol, 1897, s. 76).

Alexandru Kalimaki, 1795 yılında Moldova voyvodalığına atanmıştır. Bu atama, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın sonlarında da siyasi etkisini koruduğunu göstermektedir. Xenopol, Alexandru Kalimaki'nin 1795 yılında, elli sekiz yaşında Moldova tahtına çıktığını belirtmektedir. Böylece Ioan Teodor ve Grigore Kalimaki'nin ardından aileden bir başka üye daha Moldova yönetiminde söz sahibi olmuştur (Xenopol, 1897, s. 76).

Xenopol tarafından verilen bilgiler, Osmanlı kaynakları tarafından da doğrulanmaktadır. Osmanlı belgelerinde Mihail Suțu'nun görevden ayrılmasının ardından Moldova voyvodalığına Alexandru Kalimaki'nin getirildiği belirtilmektedir (Mehmet, 1986, ss. 83-84). Bu durum, Osmanlı merkezi yönetiminin Alexandru Kalimaki'yi idari tecrübesi ve diplomatik birikimi nedeniyle voyvodalık görevine uygun gördüğünü göstermektedir. Ayrıca Osmanlı kayıtlarında Alexandru Kalimaki'nin 1785-1788 ve 1794-1795 yılları arasında Baştercüman (Büyük Dragoman) olarak görev yaptığı ifade edilmektedir (Mehmet, 1986, s. 390). Bu bilgiler, onun voyvodalığa atanmasından önce devlet yönetimi ve diplomasi alanında önemli bir tecrübeye sahip olduğunu göstermektedir.

Alexandru Kalimaki'nin voyvodalığı dönemi, Avrupa'da önemli siyasi gelişmelerin yaşandığı bir döneme rastlamaktadır. Fransız İhtilali sonrasında Avrupa'daki güç dengeleri değişmeye başlamış, Osmanlı Devleti ise bu gelişmelerin etkilerini yakından hissetmiştir. Tuna Prenslikleri de bu süreçten doğrudan etkilenmiş ve bölgedeki yöneticilerin sorumlulukları artmıştır. Alexandru Kalimaki, bu karmaşık siyasi ortam içerisinde Moldova'nın idari yapısını korumaya çalışmıştır.

Bu dönemde voyvodaların görevleri yalnızca merkezi yönetim ile ilişkilerin yürütülmesinden ibaret olmayıp, yerel idari ve dini kurumlarla olan ilişkileri de kapsamaktaydı. Alexandru Kalimaki'nin faaliyetleri yalnızca merkezi yönetimle sınırlı kalmamıştır. Döneme ait bazı Osmanlı belgeleri, onun yerel idari ve dini kurumlarla da ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. 1796 tarihli bir belgede İsakça vakıflarının yöneticisinin, Moldova Metropoliti aracılığıyla Alexandru Kalimaki nezdinde girişimde bulunduğu görülmektedir (Mehmet, 1986, s. 90). Bu durum, voyvodaların yalnızca siyasi görevler üstlenmediğini, aynı zamanda bölgedeki idari meselelerin çözümünde de aktif rol oynadıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Bunun yanında Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerinde güvenliğin korunmasına yönelik uygulamalarında da Alexandru Kalimaki'nin sorumluluk taşıdığı

anlaşılmaktadır. 1798 tarihli bir belgede, Bender çevresindeki görevlilerden Moldovalılarla iyi ilişkiler kurmaları istenmiş ve bu süreçte Moldova voyvodasının da görev ve sorumlulukları olduğu belirtilmiştir (Mehmet, 1986, ss. 99-100). Bu bilgiler, Alexandru Kalimaki'nin yalnızca Moldova'nın iç işleriyle ilgilenmediğini, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin bölgesel politikalarının uygulanmasında da görev aldığını göstermektedir.

Kalimaki ailesinin birkaç kuşak boyunca Moldova tahtına çıkabilmiş olması, ailenin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını göstermektedir. Vitcu da Kalimaki ailesini Moldova'nın önde gelen voyvoda aileleri arasında göstermekte ve Ioan Teodor, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki'nin bölge siyasetindeki önemine dikkat çekmektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Bununla birlikte Alexandru Kalimaki'nin görev süresi boyunca çeşitli siyasi zorluklarla karşılaştığı da görülmektedir. Xenopol, onun görevden alınış sürecinde yalnızca uluslararası gelişmelerin değil, İstanbul'daki siyasi çekişmelerin ve dönemin güç mücadelelerinin de etkili olduğunu belirtmektedir. Bu durum, Fenerli yöneticilerin görevlerini sürdürürken ne kadar hassas dengeler içerisinde hareket etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 82).

Bunan hareketle Alexandru Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve Moldova voyvodalığı, Kalimaki ailesinin XVIII. yy sonlarındaki siyasi etkisini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Baştercümanlık görevinden Moldova tahtına uzanan kariyeri, onun hem Osmanlı diplomasi çevrelerinde hem de Tuna Prenslikleri siyasetinde etkili bir konuma sahip olduğunu göstermektedir.

4.4.3.3. Alexandru Kalimaki Döneminde Moldova Yönetimi

Alexandru Kalimaki'nin Moldova voyvodalığı dönemi, XVIII. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri üzerindeki hakimiyetini sürdürmeye çalıştığı bir döneme rastlamaktadır. Bu dönemde voyvodaların temel görevi, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki çıkarlarını korurken aynı zamanda prensliklerin idari ve ekonomik düzenini devam ettirmekti. Alexandru Kalimaki de hükümdarlığı boyunca bu iki sorumluluk arasında denge kurmaya çalışmıştır (Xenopol, 1897, s. 76).

Moldova'nın idari yapısı, Fenerli dönem boyunca büyük ölçüde mevcut kurumlar üzerine kuruluydu. Voyvodaların temel görevi yeni idari sistemler

oluşturmak değil, mevcut düzenin işleyişini sürdürmekti. Bu nedenle Alexandru Kalimaki döneminde de devlet görevlilerinin faaliyetlerinin denetlenmesine ve idari istikrarın korunmasına önem verilmiştir. Özellikle merkezi yönetim ile yerel yöneticiler arasındaki koordinasyonun sağlanması, yönetimin temel unsurlarından biri olarak görülmekteydi.

Bu döneme ait bazı Osmanlı belgeleri, Alexandru Kalimaki'nin yerel idari ve dini kurumlarla da ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. 1796 tarihli bir belgede İsakça vakıflarının yöneticisinin, Moldova Metropoliti aracılığıyla Alexandru Kalimaki nezdinde girişimde bulunduğu görülmektedir (Mehmet, 1986, s. 90). Bu durum, voyvodaların yalnızca merkezi yönetim adına görev yapmadığını, aynı zamanda bölgedeki vakıf ve dini kurumlarla ilgili meselelerde de aktif rol üstlendiklerini göstermektedir.

Moldova ekonomisinin temelini tarımsal üretim oluşturmaktaydı. Devlet gelirlerinin önemli bir bölümü tarım ve vergilerden elde edildiği için ekonomik istikrarın korunması büyük önem taşıyordu. Alexandru Kalimaki döneminde de mali düzenin sürdürülmesine ve devlet gelirlerinin düzenli şekilde toplanmasına önem verilmiştir. Osmanlı Devleti'ne karşı yerine getirilmesi gereken mali yükümlülükler, voyvodaların dikkat etmek zorunda olduğu başlıca konular arasında yer almaktaydı (Vitcu, 2022, s. 380).

Fenerli yöneticiler için yerel boyar sınıfı ile ilişkiler büyük önem taşımaktaydı. Boyarlar, Moldova'nın siyasi ve ekonomik hayatında önemli bir güce sahipti. Bu nedenle voyvodaların başarılı bir yönetim sürdürebilmesi için yerel aristokrasi ile dengeli ilişkiler kurması gerekiyordu. Alexandru Kalimaki'nin de yönetim süresince boyar aileleriyle iş birliği içerisinde hareket etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım, idari düzenin korunmasına katkı sağlamıştır.

Alexandru Kalimaki'nin yönetim dönemi, Avrupa'da önemli siyasi gelişmelerin yaşandığı bir döneme denk gelmektedir. Fransız İhtilali sonrasında Avrupa'da ortaya çıkan yeni siyasi fikirler ve büyük devletler arasındaki rekabet, Osmanlı Devleti'nin sınır bölgelerini doğrudan etkilemiştir. Tuna Prenslikleri de bu gelişmelerden uzak kalmamış ve bölgesel siyasetin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu nedenle Alexandru Kalimaki'nin yönetimi yalnızca iç meselelerle değil, dönemin uluslararası gelişmeleriyle de şekillenmiştir (Xenopol, 1897, s. 82).

Osmanlı Devleti'nin Rusya ve Avusturya ile sürdürdüğü rekabet, Moldova'nın stratejik önemini artırmıştır. Bu durum, prenslik yöneticilerinin daha dikkatli hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Alexandru Kalimaki'nin görev yaptığı yıllarda da bölgedeki gelişmeler yakından takip edilmiş ve Osmanlı Devleti'nin çıkarlarının korunmasına önem verilmiştir. Fenerli yöneticilerin siyasi hareket alanı büyük ölçüde Osmanlı Devleti'nin genel politikaları tarafından belirlenmekteydi.

Nitekim döneme ait Osmanlı belgeleri de sınır bölgelerindeki düzenin korunmasına verilen önemi göstermektedir. 1798 tarihli bir belgede, Bender çevresindeki görevlilerden Moldovalılarla iyi ilişkiler kurmaları istenmiş ve bu süreçte Moldova voyvodasının da sorumluluk taşıdığı belirtilmiştir (Mehmet, 1986, ss. 99-100). Bu durum, Alexandru Kalimaki'nin yalnızca Moldova'nın iç yönetimiyle ilgilenmediğini, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin sınır güvenliği ve bölgesel istikrar politikalarında da görev aldığını göstermektedir.

Kaynaklarda Alexandru Kalimaki'nin yönetiminin genel olarak idari istikrarı korumaya yönelik olduğu görülmektedir. Her ne kadar dönemin şartları nedeniyle büyük çaplı reformlardan söz etmek mümkün olmasa da mevcut idari yapının sürdürülmesi ve devlet mekanizmasının işler durumda tutulması önemli bir başarı olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, Alexandru Kalimaki'nin yalnızca Osmanlı Devleti adına görev yapan bir yönetici olmadığını, aynı zamanda Moldova'nın yönetim düzenini korumaya çalışan bir voyvoda olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte Alexandru Kalimaki'nin görev süresinin sonlarına doğru siyasi baskılar artmıştır. Xenopol, onun görevden alınışında yalnızca dış siyasi gelişmelerin değil, İstanbul'daki siyasi çekişmelerin ve dönemin güç mücadelelerinin de etkili olduğunu belirtmektedir. Bu durum, Fenerli yöneticilerin görevlerini sürdürürken ne kadar hassas bir siyasi ortamda hareket etmek zorunda olduklarını göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 82).

Bu doğrultuda Alexandru Kalimaki dönemi, Moldova'nın idari ve mali yapısının korunmaya çalışıldığı, Osmanlı Devleti ile ilişkilerin sürdürüldüğü ve bölgesel istikrarın devam ettirilmeye çalışıldığı bir dönem olarak değerlendirilebilir. Alexandru Kalimaki, görev süresi boyunca hem Osmanlı Devleti'nin beklentilerini karşılamaya hem de Moldova'nın iç düzenini korumaya çalışmıştır. Bu yönüyle onun yönetimi, Kalimaki ailesinin XVIII. yy sonlarındaki siyasi etkisinin önemli örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir.

4.4.3.4. Alexandru Kalimaki'nin Tarihi Önemi

Alexandru Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın sonlarındaki siyasi etkisinin devam etmesinde önemli rol oynayan isimlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Onun Moldova voyvodalığına yükselmesi, Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını ve Tuna Prenslikleri'deki nüfuzunu koruduğunu göstermektedir. Ioan Teodor ve Grigore Kalimaki'nin ardından Alexandru'nun da voyvodalık makamına ulaşması, ailenin birkaç kuşak boyunca bölgesel siyasette etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Vitcu, 2022, s. 380).

Alexandru Kalimaki'nin tarihi önemini artıran unsurlardan biri, hükümdarlıktan önce Osmanlı Devleti'nde Baştercüman (Büyük Dragoman) olarak görev yapmış olmasıdır. Baştercümanlık makamı, Osmanlı dış ilişkilerinde önemli bir yere sahipti ve bu göreve getirilen kişilerden yüksek düzeyde diplomatik bilgi ve tecrübe beklenmekteydi. Alexandru Kalimaki'nin bu görevi üstlenmiş olması, onun yalnızca bir voyvoda değil, aynı zamanda Osmanlı diplomasi çevrelerinde de tanınan bir devlet adamı olduğunu göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 76).

Alexandru Kalimaki'nin kariyeri, Fenerli sisteminin işleyişini anlamak açısından da önemlidir. Fenerli dönemde yöneticilerin yükselişinde aile bağları, eğitim, diplomatik tecrübe ve Osmanlı Devleti ile kurulan ilişkiler belirleyici rol oynamaktaydı. Alexandru Kalimaki'nin hayatı incelendiğinde bu unsurların tamamının etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle onun kariyeri, Fenerli yönetim sisteminin nasıl işlediğini gösteren örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

XVIII. yüzyılın sonları, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki siyasi gelişmelerden yoğun biçimde etkilendiği bir dönemdir. Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkan yeni güç dengeleri, Osmanlı Devleti'nin Balkanlar ve Karadeniz bölgesindeki politikalarını da etkilemiştir. Alexandru Kalimaki'nin hükümdarlığı bu gelişmelerin yaşandığı bir döneme denk gelmiştir. Bu nedenle onun faaliyetleri, yalnızca Moldova tarihi açısından değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin bölgesel siyaseti açısından da önem taşımaktadır (Xenopol, 1897, s. 82).

Alexandru Kalimaki'nin görevden alınış süreci de dönemin siyasi yapısını anlamak açısından dikkat çekicidir. Xenopol, onun görevden uzaklaştırılmasında yalnızca dış siyasi gelişmelerin değil, İstanbul'daki siyasi çekişmelerin ve dönemin

güç mücadelelerinin de etkili olduğunu belirtmektedir. Bu durum, Fenerli yöneticilerin görevlerini sürdürürken ne kadar hassas bir siyasi denge içerisinde hareket etmek zorunda olduklarını göstermektedir (Xenopol, 1897, s. 82).

Alexandru Kalimaki'nin tarihi önemi, yalnızca kendi dönemindeki faaliyetleriyle sınırlı değildir. Onun kariyeri, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarına kadar uzanan siyasi etkisinin anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır. Özellikle Scarlat Kalimaki gibi sonraki kuşakların siyasi hayatta önemli görevler üstlenmesi, ailenin uzun süre boyunca bölgesel siyasette etkili olduğunu göstermektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Sonuç olarak Alexandru Kalimaki, Kalimaki ailesinin siyasi sürekliliğini sağlayan ve ailenin Osmanlı Devleti nezdindeki konumunu koruyan önemli devlet adamlarından biri olarak değerlendirilebilir. Baştercümanlık görevinden Moldova voyvodalığına uzanan kariyeri, Fenerli dönemin siyasi yapısını ve Osmanlı-Prenslik ilişkilerini anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır.

4.4.4. Scarlat Kalimaki

Scarlat Kalimaki, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarındaki en önemli temsilcilerinden biridir. Kendisinin hayatı aşağıda verilen alt başlıklar ile detaylandırılmıştır.

4.4.4.1. Hayatı ve aile içindeki yeri

Scarlat Kalimaki, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarındaki en önemli temsilcilerinden biridir. Aile, XVIII. yy boyunca Osmanlı Devleti'nin hizmetinde bulunmuş ve özellikle Eflak ile Boğdan prensliklerinde önemli görevler üstlenmiştir. Scarlat Kalimaki de bu siyasi geleneğin içerisinde yetişmiş ve daha sonra Moldova ile Eflak'ta voyvodalık görevlerinde bulunmuştur. Onun faaliyetleri, Kalimaki ailesinin Fenerli dönemin son yıllarındaki etkisini göstermesi bakımından önem taşımaktadır (Vitcu, 2022, s. 380).

Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti tarafından Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde tercih edilen ailelerden biri olmuştur. Aile üyeleri yalnızca voyvodalık makamına değil, aynı zamanda çeşitli idari ve diplomatik görevlere de getirilmiştir. Bu durum,

ailenin Osmanlı yönetimi nezdinde güvenilir kabul edildiğini göstermektedir. Scarlat Kalimaki de bu aile geleneğinin devamı olarak siyasi hayat içerisinde yer almıştır (Xenopol, 1897, ss. 88-89).

Scarlat Kalimaki'nin yaşadığı dönem, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki siyasi gelişmelerden yoğun biçimde etkilendiği bir zamana denk gelmektedir. Özellikle Rusya ile Osmanlı Devleti arasında yaşanan mücadeleler Tuna Prenslikleri üzerinde önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu nedenle prenslik yöneticilerinin yalnızca iç yönetimle değil, aynı zamanda uluslararası gelişmelerle de ilgilenmeleri gerekmiştir (Mischevca, 2022, ss. 205-206).

Kaynaklarda Scarlat Kalimaki'nin Moldova tahtına birden fazla kez getirildiği belirtilmektedir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin kendisine duyduğu güveni göstermesi bakımından önemlidir. Fenerli dönemde bazı yöneticiler farklı dönemlerde tekrar görevlendirilebilmekteydi. Scarlat Kalimaki'nin de çeşitli dönemlerde yeniden görevlendirilmesi, onun bölgesel siyasette etkili bir isim olduğunu ortaya koymaktadır (Romițan, 2023, s. 22).

Scarlat Kalimaki yalnızca siyasi faaliyetleriyle değil, hukuk alanındaki çalışmalarıyla da dikkat çekmektedir. Onun döneminde hazırlanan ve daha sonra "Kalimaki Kanunnamesi" olarak bilinen hukuk düzenlemesi, Moldova'nın hukuk tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu kanunlaştırma çalışması, dönemin idari ve hukuki anlayışını yansıtması bakımından önem taşımaktadır (Romițan, 2023, s. 22).

Ayrıca Scarlat Kalimaki dönemine ait bazı hrisovlar günümüze kadar ulaşmıştır. Bu belgeler, onun kiliselere ve çeşitli toplumsal gruplara yönelik uygulamalarını göstermesi bakımından önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Özellikle 1818 ve 1819 yıllarına ait belgeler, Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık faaliyetleri hakkında doğrudan bilgi vermektedir (Clit, 2023, ss. 3-5; Poștarencu, 2013, s. 112).

Bu çerçevede Scarlat Kalimaki, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarındaki en önemli temsilcilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Voyvodalık görevleri, hukuk alanındaki faaliyetleri ve Osmanlı Devleti ile sürdürdüğü ilişkiler, onun Tuna Prenslikleri tarihindeki yerini belirleyen temel unsurlar olmuştur. Scarlat Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve voyvodalık dönemleri bir sonraki başlık altında daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

4.4.4.2. Osmanlı Bürokrasisindeki Yükselişi ve Voyvodalığı

Scarlat Kalimaki'nin siyasi kariyeri, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin hizmetinde sürdürdüğü faaliyetlerin bir devamı niteliğindedir. Fenerli aileler arasında önemli bir yere sahip olan Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri'ndeki yönetim politikalarında uzun süre etkili olmuştur. Scarlat Kalimaki de bu aile geleneği içerisinde yetişmiş ve XIX. yüzyılın başlarında bölgenin önemli yöneticilerinden biri haline gelmiştir (Vitcu, 2022, s. 380).

XIX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti, Rusya ile yaşanan savaşlar ve Avrupa'daki siyasi gelişmeler nedeniyle zor bir dönemden geçmekteydi. Tuna Prenslikleri ise Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki mücadelelerde stratejik bir konuma sahipti. Bu nedenle bölgenin yönetiminde görev alacak kişilerin hem Osmanlı Devleti'ne bağlı hem de idari tecrübeye sahip olmaları bekleniyordu. Scarlat Kalimaki'nin yükselişi de bu siyasi şartlar içerisinde gerçekleşmiştir (Mischevca, 2022, ss. 205-206).

Kaynaklara göre Scarlat Kalimaki, Moldova tahtına farklı dönemlerde getirilmiştir. Romițan'ın aktardığı bilgilere göre Scarlat Kalimaki, 24 Ağustos 1806- 26 Ekim 1806, 4 Ağustos 1806- 13 Haziran 1810 ve 17 Eylül 1806- Haziran 1819 tarihleri arasında Moldova voyvodası olarak görev yapmıştır. Ayrıca 1821 yılında kısa bir süre Eflak voyvodalığında da bulunmuştur (Romițan, 2023, s. 22). Aynı kişinin birden fazla kez görevlendirilmesi, Osmanlı Devleti'nin ona duyduğu güvenin göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Scarlat Kalimaki'nin voyvodalığı döneminde dikkat çeken gelişmelerden biri hukuk alanında gerçekleştirilen düzenlemelerdir. Onun adıyla anılan ve "Kalimaki Kanunnamesi" olarak bilinen kanunlaştırma çalışması, Moldova hukuk tarihinin önemli belgelerinden biri kabul edilmektedir. Bu düzenleme içerisinde aile hukuku, mülkiyet ilişkileri ve çeşitli hukuki konulara dair hükümler yer almaktadır. Söz konusu kanunlaştırma çalışması, Fenerli döneminin yalnızca siyasi değil, aynı zamanda hukuki açıdan da önemli gelişmelere sahne olduğunu göstermektedir (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Scarlat Kalimaki'nin yönetim faaliyetleri hakkında bilgi veren en önemli kaynaklar arasında döneme ait hrisovlar bulunmaktadır. 25 Ocak 1818 tarihli bir

hrisovda, Moldova'da yaşayan bazı kişilere ilişkin düzenlemeler yer almakta ve belgenin doğrudan Scarlat Kalimaki tarafından verildiği belirtilmektedir. Bu durum, onun yalnızca sembolik bir hükümdar olmadığını, idari işleyiş içerisinde aktif rol oynadığını göstermektedir (Poştarencu, 2013, s. 112).

Benzer şekilde 1819 yılına ait bir başka hrisov da Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık faaliyetlerine ışık tutmaktadır. Bu belgede "Scarlat Alexandru Kalimaki Voievod" unvanı açık biçimde kullanılmış ve çeşitli mülkiyet meselelerine ilişkin kararlar kaydedilmiştir. Hrisovun içeriği, voyvodaların yalnızca siyasi değil, aynı zamanda hukuki ve idari konularda da doğrudan yetki kullandığını göstermektedir (Clit, 2023, ss. 3-5).

Scarlat Kalimaki'nin yönetim dönemi aynı zamanda Fenerli sisteminin son yıllarına denk gelmektedir. XIX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri üzerindeki geleneksel yönetim modeli çeşitli eleştirilerle karşı karşıya kalmaya başlamıştır. 1821 yılında meydana gelen gelişmeler sonucunda Fenerli dönemi sona ermiş ve prensliklerin yönetiminde yeni bir süreç başlamıştır. Bu nedenle Scarlat Kalimaki, Fenerli döneminin son önemli hükümdarlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Dolayısıyla Scarlat Kalimaki'nin Osmanlı bürokrasisindeki yükselişi ve voyvodalığı, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarındaki siyasi etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Birden fazla kez Moldova tahtına çıkması, hukuk alanında gerçekleştirilen düzenlemeler ve günümüze ulaşan hrisovlar, onun bölge tarihinde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Scarlat Kalimaki'nin faaliyetleri, aynı zamanda Fenerli yönetiminin son dönemlerinin anlaşılması açısından da değerli bilgiler sunmaktadır.

4.4.4.3. Kalimaki Kanunnamesi ve Hukuk Reformları

Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık dönemi, yalnızca siyasi gelişmeler açısından değil, hukuk alanında gerçekleştirilen düzenlemeler bakımından da önem taşımaktadır. Onun adıyla anılan ve tarih literatüründe Kalimaki Kanunnamesi olarak bilinen kanunlaştırma çalışması, XIX. yüzyılın başlarında Moldova'da gerçekleştirilen en önemli hukuki reformlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle Scarlat

Kalimaki'nin faaliyetleri değerlendirilirken yalnızca voyvodalık görevleri değil, hukuk alanındaki çalışmaları da dikkate alınmalıdır (Romițan, 2023, s. 22).

4.4.4.4. Kalimaki Kanunnamesi'nin Hazırlanış Süreci

XVIII. yüzyılın sonları ile XIX. yüzyılın başlarında Avrupa'nın birçok bölgesinde hukuk sistemlerinin sistemli hale getirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmekteydi. Bu süreç Tuna Prenslikleri'ni de etkilemiştir. Moldova'da uzun yıllar boyunca örfi hukuk kuralları, yerel uygulamalar ve Bizans hukukundan gelen çeşitli hükümler birlikte uygulanmıştır. Ancak farklı kaynaklardan gelen hukuk kurallarının bir arada bulunması zaman zaman uygulamada karmaşıklığa neden olmuştur. Bu nedenle hukuk kurallarının belirli bir düzen içerisinde toplanması ve yazılı hale getirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Colectivul pentru Vechiul Drept Romînesc, 1958, ss. 13–14).

Scarlat Kalimaki döneminde bu ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla kapsamlı bir kanunlaştırma çalışması başlatılmıştır. Bu doğrultuda 1813 yılında özel bir komisyon kurulmuş ve hukuk metninin hazırlanması için çeşitli uzmanlardan yararlanılmıştır. Komisyon çalışmalarında Bizans hukukuna ait kaynaklar incelenmiş, dönemin Avrupa hukuk anlayışından da faydalanılmıştır. Özellikle Christian Flechtenmacher'in hazırlık sürecindeki katkıları dikkat çekmektedir. Böylece Kalimaki Kanunnamesi, yalnızca yerel uygulamaların derlenmesinden ibaret olmayan, belirli bir hukuki hazırlık süreci sonucunda ortaya çıkan kapsamlı bir çalışma haline gelmiştir (Colectivul pentru Vechiul Drept Romînesc, 1958, ss. 14–15).

4.4.4.5. Kalimaki Kanunnamesi'nin İçeriği

Kalimaki Kanunnamesi'nin yapısı incelendiğinde, dönemin medeni hukuk anlayışını yansıtan sistemli bir düzenleme olduğu görülmektedir. Kanun üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişiler hukukuna ayrılmıştır. İkinci bölüm mülkiyet ve eşya hukukunu düzenlemektedir. Üçüncü bölüm ise kişiler ile mallar arasındaki hukuki ilişkileri, borçları ve çeşitli yükümlülükleri kapsamaktadır. Bu yönüyle Kalimaki Kanunnamesi yalnızca idari meseleleri değil, günlük hayatın birçok alanını düzenlemeyi amaçlayan kapsamlı bir hukuk metni niteliğindedir (Colectivul pentru Vechiul Drept Romînesc, 1958, ss. 15–16).

Kanunlaştırma çalışmasının en önemli özelliklerinden biri, aile hukuku, miras hukuku, mülkiyet ilişkileri ve borçlar hukuku gibi alanlarda uygulanacak kuralları belirli bir sistem içerisinde toplamış olmasıdır. Böylece hukuki meselelerde uygulanacak hükümlerin daha açık hale getirilmesi amaçlanmıştır. Bu durum, hem mahkemelerin karar alma süreçlerini kolaylaştırmış hem de hukuki istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmuştur (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Hazırlanan kanun metni 1 Temmuz 1817 tarihinde yayımlanmış ve aynı yılın 1 Ekim tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece Moldova'da hukuk kurallarının daha düzenli ve sistemli bir şekilde uygulanması hedeflenmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesi, Scarlat Kalimaki döneminin en önemli idari faaliyetlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu düzenleme yalnızca kendi dönemini etkilememiş, sonraki yıllarda Moldova hukuk sistemi üzerinde de etkisini sürdürmüştür (Colectivul pentru Vechiul Drept Romînesc, 1958, s. 16).

4.4.4.6. Moldova Hukuk Tarihindeki Önemi

Kalimaki Kanunnamesi'nin hazırlanması, Fenerli yöneticilerin yalnızca siyasi ve ekonomik meselelerle ilgilenmediklerini göstermesi bakımından da önemlidir. Bu çalışma, hukuk alanında düzen ve standart oluşturma çabasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda Avrupa'da yaygınlaşan kodifikasyon hareketlerinin Moldova üzerindeki etkilerini göstermesi bakımından da dikkat çekmektedir. Bu nedenle Kalimaki Kanunnamesi, yalnızca bir hukuk metni olarak değil, XIX. yy başlarında Tuna Prenslikleri'nde yaşanan idari ve hukuki dönüşümün önemli örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Scarlat Kalimaki'nin adıyla özdeşleşen bu kanunlaştırma çalışması, onun tarihi önemini artıran başlıca unsurlardan biridir. Birçok Fenerli yöneticinin faaliyetleri daha çok siyasi olaylarla hatırlanırken, Scarlat Kalimaki'nin adı hukuk alanında gerçekleştirilen bir düzenleme ile anılmaktadır. Bu durum, onun yalnızca bir devlet yöneticisi değil, aynı zamanda hukuki düzenin geliştirilmesine katkıda bulunan bir hükümdar olarak değerlendirilmesine imkan sağlamaktadır (Romițan, 2023, s. 23).

Sonuç olarak Kalimaki Kanunnamesi, XIX. yüzyılın başlarında Moldova'da gerçekleştirilen en önemli hukuki düzenlemelerden biri olarak kabul edilmektedir. Scarlat Kalimaki döneminde hazırlanan bu kanunlaştırma çalışması, hukuk

kurallarının sistemli hale getirilmesine katkı sağlamış ve Moldova hukuk tarihinde önemli bir yer edinmiştir. Bu yönüyle Kalimaki Kanunnamesi, Scarlat Kalimaki'nin tarihi mirasının en dikkat çekici unsurlarından biri olarak değerlendirilebilir (Romițan, 2023, s. 23).

4.4.4.7. Fenerli Dönemin Sonunda Scarlat Kalimaki

Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık dönemi, Fenerli sisteminin son yıllarına rastlamaktadır. XVIII. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti tarafından Eflak ve Boğdan prensliklerinin yönetiminde uygulanan Fenerli sistemi, yaklaşık bir asır boyunca bölgenin siyasi yapısını şekillendirmiştir. Ancak XIX. yüzyılın başlarına gelindiğinde hem Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya kaldığı sorunlar hem de bölgedeki siyasi gelişmeler bu sistemin geleceğini tartışmalı hale getirmiştir (Vitcu, 2022, s. 380).

Bu dönemde Avrupa'da milliyetçilik düşüncesinin yayılması ve Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki otoritesinin zayıflamaya başlaması, Tuna Prenslikleri'ni de etkilemiştir. Özellikle Rusya'nın bölgedeki nüfuzunu artırma çabaları ve yerel aristokrasinin bazı talepleri, mevcut yönetim sisteminin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler, Fenerli yöneticilerin görevlerini daha zor şartlar altında yürütmelerine yol açmıştır.

Scarlat Kalimaki'nin son hükümdarlık dönemi 1812 yılında başlamış ve 1819 yılına kadar devam etmiştir. Bu yıllar, Osmanlı Devleti'nin bölgedeki hakimiyetini korumaya çalıştığı ancak aynı zamanda çeşitli siyasi baskılarla karşı karşıya kaldığı bir döneme denk gelmektedir. Scarlat Kalimaki'nin yayımladığı 1818 ve 1819 tarihli hrisovlar, onun bu dönemde halen aktif şekilde yönetim faaliyetlerini sürdürdüğünü göstermektedir (Poștarencu, 2013, s. 112; Clit, 2023, ss. 3-5).

Fenerli sisteminin sona ermesinde etkili olan en önemli gelişmelerden biri 1821 yılında meydana gelen olaylardır. Bu dönemde hem Eflak ve Boğdan'da hem de Osmanlı Devleti'nin diğer bölgelerinde çeşitli siyasi hareketlilikler yaşanmıştır. Özellikle Tudor Vladimirescu önderliğinde ortaya çıkan hareket ve aynı dönemde gelişen Etniki Eterya faaliyetleri, Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri'ne yönelik politikasını yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur.

1821 yılı aynı zamanda Fenerli döneminin sonu olarak kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti, yaşanan gelişmelerin ardından prensliklerin yönetiminde uzun yıllardır uyguladığı Fenerli sistemini sona erdirmiştir. Böylece yaklaşık bir yüzyıl boyunca Eflak ve Boğdan'ın yönetiminde önemli rol oynayan Fenerli ailelerin siyasi etkisi büyük ölçüde sona ermiştir (Vitcu, 2022, s. 380).

Scarlat Kalimaki, bu dönüşüm sürecinin son önemli temsilcilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Onun hükümdarlık dönemi, Fenerli sisteminin son yıllarını ve bu sistemin karşı karşıya kaldığı sorunları yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Özellikle hukuk alanında gerçekleştirilen Kalimaki Kanunnamesi çalışması ve günümüze ulaşan idari belgeler, Scarlat Kalimaki'nin yalnızca siyasi olayların içerisinde yer alan bir hükümdar olmadığını, aynı zamanda yönetim faaliyetlerini sürdürmeye çalışan bir devlet adamı olduğunu göstermektedir (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Fenerli sisteminin sona ermesiyle birlikte Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri'deki doğrudan siyasi etkisi de önceki dönemlere göre azalmıştır. Bununla birlikte aile üyeleri XIX. yy boyunca bölgenin siyasi ve sosyal hayatında varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca Fenerli dönemle sınırlı olmayan daha geniş bir tarihi mirasa sahip olduğunu göstermektedir.

Bu değerlendirmeler sonucunda Scarlat Kalimaki'nin son hükümdarlık yılları, Fenerli sisteminin sona eriş sürecinin anlaşılması açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır. 1821 yılında yaşanan gelişmeler yalnızca bir yönetim değişikliğini değil, aynı zamanda Tuna Prenslikleri'nin siyasi tarihinde yeni bir dönemin başlangıcını ifade etmektedir. Bu nedenle Scarlat Kalimaki, Fenerli dönemin son önemli hükümdarlarından biri olarak tarihi önem taşımaktadır.

4.4.4.8. Scarlat Kalimaki'nin Tarihi Önemi

Scarlat Kalimaki, Kalimaki ailesinin XIX. yüzyılın başlarındaki en önemli temsilcilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Onun tarihi önemi yalnızca Moldova voyvodalığı görevinde bulunmasından kaynaklanmamaktadır. Aynı zamanda Fenerli sisteminin son dönemlerinde görev yapmış olması ve hukuk alanında gerçekleştirilen önemli düzenlemelerle ilişkilendirilmesi de Scarlat Kalimaki'yi döneminin dikkat çeken isimlerinden biri haline getirmektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Kalimaki ailesi XVIII. yy boyunca Tuna Prenslikleri'nin siyasi hayatında önemli bir yer edinmiştir. Ioan Teodor Kalimaki ile başlayan yükseliş, Grigore ve Alexandru Kalimaki dönemlerinde de devam etmiştir. Scarlat Kalimaki'nin voyvodalık makamına yükselmesi ise ailenin birkaç kuşak boyunca bölgesel siyasette etkisini koruyabildiğini göstermektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin Fenerli dönemin en etkili ailelerinden biri olarak değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Xenopol, 1897, ss. 88-89).

Scarlat Kalimaki'nin tarihi önemini artıran en önemli unsurlardan biri, onun adıyla anılan Kalimaki Kanunnamesi'dir. XIX. yüzyılın başlarında hazırlanan bu hukuk düzenlemesi, Moldova hukuk tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kanunlaştırma çalışması sayesinde aile hukuku, miras hukuku ve mülkiyet ilişkileri gibi çeşitli alanlarda uygulanacak kurallar daha sistemli bir hale getirilmiştir. Bu nedenle Scarlat Kalimaki, yalnızca siyasi faaliyetleriyle değil, hukuk alanındaki katkılarıyla da hatırlanmaktadır (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Scarlat Kalimaki dönemine ait hrisovlar da onun yönetim faaliyetlerinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle 1818 ve 1819 yıllarına ait belgeler, onun idari ve hukuki meselelerle doğrudan ilgilendiğini göstermektedir. Bu belgeler sayesinde Scarlat Kalimaki'nin yalnızca sembolik bir hükümdar olmadığı, devlet yönetiminde aktif rol üstlendiği anlaşılmaktadır (Poștarencu, 2013, s. 112; Clit, 2023, ss. 3-5).

Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık dönemi aynı zamanda Fenerli sisteminin son yıllarına denk gelmektedir. Bu nedenle onun faaliyetleri, yalnızca bireysel bir hükümdarın kariyeri olarak değil, bir dönemin kapanış sürecinin parçası olarak da değerlendirilmelidir. 1821 yılında Fenerli sisteminin sona ermesiyle birlikte Tuna Prenslikleri'nin siyasi yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Scarlat Kalimaki ise bu dönüşüm sürecinin son önemli temsilcilerinden biri olarak tarih sahnesinde yer almıştır (Vitcu, 2022, s. 380).

Scarlat Kalimaki'nin tarihi önemi, Kalimaki ailesinin uzun süre devam eden siyasi etkisinin anlaşılması bakımından da dikkat çekicidir. Onun faaliyetleri incelendiğinde, ailenin yalnızca belirli bir dönemde değil, XVIII. yüzyılın ortalarından XIX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanan süreçte bölgesel siyasette etkin olduğu görülmektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki yerini anlamak açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

Sonuç olarak Scarlat Kalimaki, Fenerli dönemin son yıllarındaki en önemli hükümdarlardan biri olarak değerlendirilebilir. Voyvodalık görevleri, hukuk alanındaki çalışmaları ve Fenerli sisteminin sona eriş sürecindeki konumu, onun tarihi önemini belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu yönüyle Scarlat Kalimaki, yalnızca Kalimaki ailesinin değil, aynı zamanda Moldova ve Fenerli dönem tarihinin de dikkat çekici şahsiyetlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

4.4.5. Gavril Kalimaki

Gavril Kalimaki, XVIII. yüzyılda Kalimaki ailesinin önde gelen temsilcilerinden biri olarak tanınmaktadır. Kendisinin hayatı aşağıda verilen alt başlıklar ile detaylandırılmıştır.

4.4.5.1. Gavril Kalimaki'nin Hayatı ve Aile İçindeki Yeri

Gavril Kalimaki, XVIII. yüzyılda Kalimaki ailesinin önde gelen temsilcilerinden biri olarak tanınmaktadır. Her ne kadar ailesinin diğer bazı üyeleri gibi voyvodalık makamına yükselmemiş olsa da dini ve idari faaliyetleri sayesinde dönemin önemli şahsiyetleri arasında yer almıştır. Özellikle Moldova Metropolitliği görevinde bulunması, onun bölgenin siyasi ve toplumsal hayatında etkili olmasına imkan sağlamıştır.

Kalimaki ailesi, Fenerli dönem boyunca Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri'ndeki yönetiminde önemli roller üstlenmiştir. Aile üyeleri arasında voyvodalar, devlet görevlileri ve din adamları bulunmaktadır. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca siyasi alanda değil, dini ve kültürel alanlarda da etkili olduğunu göstermektedir. Gavril Kalimaki de bu geniş aile ağının önemli temsilcilerinden biri olarak dikkat çekmektedir.

Kaynaklarda Gavril Kalimaki'nin, Moldova voyvodası Ioan Teodor Kalimaki'nin kardeşi olduğu belirtilmektedir. Vlad Georgescu, Ioan Teodor Kalimaki'nin Polonya'da yetiştiğini, kardeşi Gavril Kalimaki'nin ise İstanbul'da eğitim gördüğünü ifade etmektedir. Bu durum, aynı aile içerisinde farklı eğitim ve kariyer yollarının ortaya çıkabildiğini göstermesi bakımından önemlidir. Ioan Teodor siyasi ve idari alanda öne çıkarken, Gavril Kalimaki dini kariyer yolunu tercih etmiş

ve zamanla Moldova'nın en yüksek dini makamlarından birine ulaşmıştır (Georgescu, 1973, s. 32).

Gavril Kalimaki'nin yetiştiği dönem, Fenerli yönetiminin Tuna Prenslikleri'nde güç kazandığı yıllara denk gelmektedir. Bu dönemde İstanbul ile Moldova arasındaki ilişkiler oldukça yoğun olup, bölgenin önde gelen aileleri çocuklarını iyi bir eğitim almaları için farklı merkezlere göndermekteydi. Gavril Kalimaki'nin İstanbul'da yetişmiş olması da onun Osmanlı idari ve kültürel çevrelerini yakından tanımasına katkı sağlamıştır (Georgescu, 1973, s. 32).

Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki yükselişi incelendiğinde, aile üyelerinin yalnızca siyasi makamlarla sınırlı kalmadığı görülmektedir. Gavril Kalimaki'nin dini kariyeri, ailenin toplum üzerindeki etkisini farklı bir alana taşımıştır. Özellikle Moldova Metropoliti olarak görev yaptığı yıllarda yalnızca dini meselelerle değil, toplumsal düzen ve ahlak anlayışıyla ilgili konularla da ilgilendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, onun bölgesel tarih açısından önemini artırmaktadır.

Gavril Kalimaki'nin aile içerisindeki yeri değerlendirildiğinde, onun Kalimaki ailesinin nüfuzunu yalnızca siyasi alanla sınırlı bırakmayan kişilerden biri olduğu görülmektedir. Voyvodalık makamına yükselen aile üyeleri kadar tanınmasa da dini otoritesi sayesinde XVIII. yy Moldova'sında etkili bir konuma sahip olmuştur. Bu nedenle Gavril Kalimaki, Kalimaki ailesinin farklı alanlardaki faaliyetlerini temsil eden önemli şahsiyetlerden biri olarak kabul edilmektedir.

Bu doğrultuda Gavril Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki etkisini dini alanda temsil eden önemli isimlerden biridir. Aile bağları, aldığı eğitim ve dini kariyeri sayesinde Moldova'nın siyasi ve toplumsal hayatında etkili olmuş, böylece Kalimaki ailesinin bölgedeki nüfuzunun güçlenmesine katkı sağlamıştır. Onun metropolitlik dönemi ve faaliyetleri bir sonraki başlık altında daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

4.4.5.2. Moldova Metropolitliği Dönemi

Gavril Kalimaki'nin kariyerindeki en önemli dönüm noktalarından biri Moldova Metropolitliği makamına yükselmesidir. XVIII. yüzyılda Moldova Metropoliti yalnızca dini konularla ilgilenen bir ruhani lider değil, aynı zamanda toplum üzerinde önemli etkiye sahip bir otorite olarak kabul edilmekteydi. Bu nedenle

metropolitlik makamı, dönemin en etkili görevlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Georgescu, 1973, s. 32).

Gavril Kalimaki'nin metropolitlik görevine yükselmesi, Kalimaki ailesinin yalnızca siyasi alanda değil, dini kurumlar içerisinde de güçlü bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Ailenin bazı üyeleri voyvodalık makamında görev yaparken, Gavril Kalimaki'nin kilise hiyerarşisinin en üst seviyelerine ulaşması Kalimaki ailesinin nüfuz alanını genişletmiştir. Bu durum, ailenin XVIII. yy Moldova toplumundaki etkisinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (Georgescu, 1973, s. 32).

Metropolitlik döneminde Gavril Kalimaki'nin kilise yönetimiyle yakından ilgilendiği görülmektedir. Ortodoks Kilisesi, dönemin Moldova toplumunda yalnızca dini hayatı değil, eğitim ve sosyal düzeni de etkileyen önemli bir kurumdu. Bu nedenle metropolitler toplumun farklı kesimleri üzerinde doğrudan etkili olabilmekteydi. Gavril Kalimaki de görev süresi boyunca kilisenin idari işleyişini sürdürmeye ve dini kurumların faaliyetlerini desteklemeye çalışmıştır.

Kaynaklarda Gavril Kalimaki'nin toplumsal hayatı düzenlemeye yönelik bazı girişimlerde bulunduğu belirtilmektedir. Özellikle 1777 yılında yayımlanan ve toplumdaki aşırı gösterişi sınırlandırmayı amaçlayan düzenlemeler bu açıdan dikkat çekmektedir. Bu düzenlemeler, dönemin aristokrat çevrelerinde yaygınlaşan lüks tüketimi kontrol altına alma amacı taşımaktaydı. Böylece dini otoritenin yalnızca ibadet hayatıyla değil, toplumun ahlaki ve sosyal yapısıyla da ilgilendiği görülmektedir (Georgescu, 1973, ss. 33-34).

Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri, Ortodoks Kilisesi'nin Moldova toplumundaki konumunu anlamak açısından da önem taşımaktadır. XVIII. yüzyılda kilise, halkın günlük yaşamında önemli bir yere sahipti. Eğitim faaliyetlerinin önemli bir kısmı dini kurumlar aracılığıyla yürütülmekte, sosyal yardımlar büyük ölçüde kilise çevresinde organize edilmekteydi. Bu nedenle metropolitlik makamı, yalnızca dini bir görev olarak değerlendirilmemelidir (Georgescu, 1973, s. 34).

Gavril Kalimaki'nin görev yaptığı yıllar aynı zamanda Fenerli yönetiminin Tuna Prenslikleri'nde etkili olduğu bir döneme rastlamaktadır. Bu süreçte kilise ile prenslik yönetimi arasında yakın ilişkiler bulunmaktaydı. Metropolitler birçok konuda voyvodalarla iş birliği yapmakta ve toplum düzeninin korunmasına katkı

sağlamaktaydı. Gavril Kalimaki'nin de bu çerçevede hem dini hem de toplumsal meselelerde aktif rol oynadığı anlaşılmaktadır (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Metropolitlik dönemi boyunca yürüttüğü faaliyetler sayesinde Gavril Kalimaki, yalnızca bir din adamı olarak değil, aynı zamanda dönemin sosyal ve kültürel hayatını etkileyen önemli şahsiyetlerden biri haline gelmiştir. Bu durum, onun Kalimaki ailesi içerisindeki yerini daha da önemli kılmaktadır.

Böylece Gavril Kalimaki'nin Moldova Metropolitliği dönemi, onun dini ve toplumsal alandaki etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Kilise yönetimindeki faaliyetleri, toplum düzenine yönelik girişimleri ve Moldova'nın dini hayatına yaptığı katkılar, onu XVIII. yüzyılın dikkat çeken din adamlarından biri haline getirmiştir. Gavril Kalimaki'nin toplumsal ve dini faaliyetleri bir sonraki başlık altında daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

4.4.5.3. Dini ve Toplumsal Faaliyetleri

Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri yalnızca kilise yönetimiyle sınırlı kalmamıştır. Metropolit olarak görev yaptığı dönemde Moldova toplumunun sosyal ve ahlaki yapısını korumaya yönelik çeşitli girişimlerde bulunmuştur. XVIII. yüzyılda Ortodoks Kilisesi, toplumun günlük yaşamında önemli bir yere sahipti. Bu nedenle din adamları yalnızca ibadet ve dini eğitim konularıyla değil, aynı zamanda toplumsal düzenle ilgili meselelerle de yakından ilgilenmekteydi. Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri de bu çerçevede değerlendirilmelidir (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Gavril Kalimaki'nin toplumsal alandaki en dikkat çekici girişimlerinden biri, 1777 yılında yayımlanan ve toplumdaki aşırı lüks tüketimi sınırlandırmayı amaçlayan düzenlemelerdir. Vlad Georgescu'nun aktardığı bilgilere göre bu düzenlemeler özellikle boyar sınıfının yaşam tarzına yönelik çeşitli kurallar içermekteydi. Kıyafetlerde kullanılan değerli kumaşlar, süslemeler ve gösterişli tüketim alışkanlıkları belirli ölçülerde sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Bu girişim, dönemin dini otoritelerinin toplumsal hayat üzerinde ne derece etkili olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Georgescu, 1973, ss. 33-34).

Söz konusu düzenlemelerin temel amacı yalnızca ekonomik tasarruf sağlamak değildi. Aynı zamanda toplum içerisinde giderek yaygınlaşan gösteriş ve aşırı tüketim anlayışının önüne geçilmek istenmiştir. Ortodoks ahlak anlayışı çerçevesinde sade

yaşamın teşvik edilmesi ve toplumsal dengenin korunması hedeflenmiştir. Bu nedenle Gavril Kalimaki'nin girişimleri dini olduğu kadar sosyal bir nitelik de taşımaktadır (Georgescu, 1973, s. 34).

Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri eğitim ve dini kurumların desteklenmesi açısından da önem taşımaktadır. XVIII. yüzyılda kiliseler ve manastırlar yalnızca ibadet merkezleri değil, aynı zamanda eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü kurumlar olarak da görev yapmaktaydı. Bu nedenle metropolitlerin bu kurumlara sağladığı destek, toplumun kültürel gelişimine de katkı sağlamaktaydı. Gavril Kalimaki'nin görev süresi boyunca kilise kurumlarının faaliyetlerini sürdürmesine önem verdiği anlaşılmaktadır.

Toplumsal düzenin korunması konusunda kilise ile prenslik yönetimi arasında yakın bir iş birliği bulunmaktaydı. Bu nedenle metropolitlerin faaliyetleri yalnızca dini çevrelerle sınırlı kalmıyor, toplumun farklı kesimlerini de etkiliyordu. Gavril Kalimaki'nin yayımladığı düzenlemeler ve yürüttüğü faaliyetler, onun Moldova toplumunun sosyal yapısına yön vermeye çalışan dini liderlerden biri olduğunu göstermektedir.

Gavril Kalimaki'nin dini ve toplumsal faaliyetleri, Kalimaki ailesinin yalnızca siyasi alanda değil, toplumun kültürel ve ahlaki yapısı üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ailenin diğer üyeleri voyvodalık makamında görev yaparken, Gavril Kalimaki dini otoritesi aracılığıyla farklı bir etki alanı oluşturmuştur. Bu durum, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki nüfuzunun çok yönlü olduğunu göstermektedir (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Bu doğrultuda Gavril Kalimaki, Moldova Metropoliti olarak yürüttüğü faaliyetlerle yalnızca dini hayatı değil, toplumsal düzeni de etkilemiştir. Özellikle 1777 yılında gerçekleştirilen düzenlemeler, onun toplumun ahlaki yapısını koruma konusundaki çabalarını göstermektedir. Bu faaliyetler, Gavril Kalimaki'nin XVIII. yy Moldova'sındaki önemini ortaya koyan başlıca unsurlar arasında yer almaktadır.

4.4.5.4. Gavril Kalimaki'nin Tarihi Önemi

Gavril Kalimaki, Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyıldaki etkisini yalnızca siyasi alanda değil, dini ve toplumsal alanlarda da temsil eden önemli şahsiyetlerden biridir. Ailenin diğer üyeleri daha çok voyvodalık görevleriyle tanınırken, Gavril Kalimaki

Moldova Metropoliti olarak farklı bir alanda etkili olmuştur. Bu durum, Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri'ndeki nüfuzunun yalnızca devlet yönetimiyle sınırlı olmadığını göstermektedir.

Gavril Kalimaki'nin tarihi önemini belirleyen en önemli unsurlardan biri, Moldova Ortodoks Kilisesi'nin en üst makamlarından birine yükselmiş olmasıdır. XVIII. yüzyılda metropolitlik makamı yalnızca dini bir görev olarak görülmemekteydi. Metropolitler aynı zamanda eğitim, sosyal yardım ve toplum düzeni gibi alanlarda da etkili kişilerdi. Bu nedenle Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri, dönemin Moldova toplumunun dini ve sosyal yapısının anlaşılması açısından önem taşımaktadır (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri incelendiğinde, onun toplumun ahlaki yapısını korumaya yönelik girişimlerde bulunduğu görülmektedir. Özellikle 1777 yılında yayımlanan ve aşırı lüks tüketimi sınırlandırmayı amaçlayan düzenlemeler, onun yalnızca dini meselelerle ilgilenmediğini göstermektedir. Bu düzenlemeler, dönemin boyar sınıfının yaşam tarzını etkilemeye yönelik girişimler arasında değerlendirilmektedir. Böylece Gavril Kalimaki'nin toplum hayatı üzerinde doğrudan etkide bulunmaya çalıştığı anlaşılmaktadır (Georgescu, 1973, ss. 33-34).

Gavril Kalimaki'nin tarihi önemi, aynı zamanda Kalimaki ailesinin farklı alanlardaki etkinliğini göstermesi bakımından da dikkat çekicidir. Ioan Teodor, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki gibi aile üyeleri prenslik yönetiminde görev alırken, Gavril Kalimaki dini kurumlar içerisinde yükselmiştir. Bu durum, ailenin XVIII. yüzyılda hem siyasi hem de dini çevrelerde etkili bir konuma sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Fenerli dönemin incelenmesinde genellikle voyvodalar ve siyasi gelişmeler ön plana çıkmaktadır. Ancak Gavril Kalimaki örneği, dönemin anlaşılabilmesi için dini kurumların ve kilise yöneticilerinin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Kilisenin toplum üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri dönemin sosyal tarihine ilişkin önemli bilgiler sunmaktadır.

Gavril Kalimaki'nin Moldova Metropoliti olarak yürüttüğü çalışmalar, Kalimaki ailesinin tarihi mirasının yalnızca siyasi başarılarla sınırlı olmadığını göstermektedir. Onun faaliyetleri sayesinde aile, toplumun dini ve kültürel hayatında

da etkili olmuştur. Bu durum, Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki yerinin daha kapsamlı şekilde değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak Gavril Kalimaki, XVIII. yy Moldova'sının önemli dini liderlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Metropolitlik görevi, toplumsal düzenlemeleri ve dini faaliyetleri sayesinde hem Moldova tarihinin hem de Kalimaki ailesinin tarihi gelişiminin önemli şahsiyetleri arasında yer almaktadır. Bu yönüyle Gavril Kalimaki, ailenin siyasi temsilcileri kadar dikkat çekici bir figür olarak kabul edilebilir.

4.4.6. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Sonraki Kuşakları ve Ailenin Devamlılığı

Kalimaki ailesi, XVIII. yüzyılda Tuna Prenslikleri'nin siyasi hayatında önemli bir yer edinmiş ve Fenerli dönemin önde gelen ailelerinden biri haline gelmiştir. Ioan Teodor, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki gibi aile üyelerinin voyvodalık makamına yükselmeleri, ailenin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını ve bölgesel siyasetteki etkisini göstermektedir. Bununla birlikte Kalimaki ailesinin tarihi önemi yalnızca bu şahsiyetlerle sınırlı değildir. Ailenin sonraki kuşakları da XIX. yy boyunca bölgenin siyasi ve sosyal hayatında varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir.

1821 yılında Fenerli yönetiminin sona ermesi, Tuna Prenslikleri'nin siyasi yapısında önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu gelişme, uzun yıllar boyunca prensliklerin yönetiminde etkili olan Fenerli ailelerin siyasi gücünü sınırlandırmıştır. Ancak Kalimaki ailesi gibi köklü aileler, değişen şartlara uyum sağlayarak bölgenin toplumsal ve kültürel hayatında etkili olmaya devam etmişlerdir (Vitcu, 2022, s. 380).

XIX. yüzyılda Kalimaki ailesinin bazı üyeleri doğrudan voyvodalık makamında bulunmamış olsa da aile, sahip olduğu sosyal statü ve geniş bağlantılar sayesinde bölgenin önde gelen aristokrat ailelerinden biri olmayı sürdürmüştür. Bu durum, Kalimaki ailesinin etkisinin yalnızca devlet görevleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir. Ailenin farklı üyeleri idari, diplomatik ve kültürel alanlarda faaliyet göstermiştir.

Kalimaki ailesinin sonraki kuşakları, Fenerli dönemde elde edilen siyasi ve sosyal mirası korumaya çalışmıştır. Özellikle XIX. yy boyunca Romanya topraklarında yaşanan dönüşümler sırasında aile üyeleri yeni siyasi ve toplumsal

şartlara uyum sağlamışlardır. Böylece Kalimaki adı, yalnızca Fenerli dönemin bir hatırası olarak kalmamış, sonraki dönemlerde de varlığını sürdürmüştür.

Ailenin uzun süre devam eden etkisi, Kalimaki ailesinin yalnızca belirli bir dönemde ortaya çıkan geçici bir güç olmadığını göstermektedir. Ioan Teodor Kalimaki ile başlayan yükseliş, daha sonraki kuşaklarda farklı biçimlerde devam etmiş ve aile bölgesel tarih içerisinde kalıcı bir yer edinmiştir. Bu durum, Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki önemini artıran unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir.

İncelemeler sonucunda Kalimaki ailesinin sonraki kuşakları, Fenerli dönemin sona ermesinden sonra da bölgenin siyasi ve sosyal hayatında etkili olmaya devam etmiştir. Her ne kadar ailenin bazı üyeleri önceki dönemlerdeki kadar görünür siyasi roller üstlenmemiş olsa da Kalimaki ailesi XIX. yy boyunca sahip olduğu tarihi mirası korumayı başarmıştır. Bu durum, ailenin yalnızca Fenerli dönem açısından değil, Romanya tarihinin daha geniş bir dönemi açısından da önem taşıdığını göstermektedir.

4.4.7. Kalimaki Ailesinin XVIII. ve XIX. Yüzyıllardaki Siyasi ve Toplumsal Etkisinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Kalimaki ailesinin XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın ilk yarısındaki siyasi ve toplumsal etkisi incelenmiştir. Ioan Teodor Kalimaki sonrasında ailenin farklı üyelerinin Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde ve dini hayatında önemli roller üstlendiği görülmüştür. Özellikle Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki'nin voyvodalık makamına yükselmeleri, ailenin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını ve bölgesel siyasetteki etkisini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Bölüm içerisinde ele alınan Grigore Kalimaki, Kalimaki ailesinin siyasi etkisinin devamlılığını sağlayan önemli isimlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Moldova voyvodalığı görevini birden fazla kez üstlenmiş olması, Osmanlı Devleti'in kendisine duyduğu güveni göstermektedir. Onun faaliyetleri, Fenerli yönetim sisteminin işleyişini anlamak açısından da önemli bilgiler sunmaktadır (Xenopol, 1897, s. 55).

Alexandru Kalimaki'nin kariyeri ise ailenin yalnızca yerel yönetimlerde değil, Osmanlı bürokrasisi içerisinde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Baştercümanlık görevinde bulunması ve daha sonra Moldova voyvodalığına yükselmesi, Kalimaki

ailesinin Osmanlı idari sistemi içerisindeki konumunu göstermektedir. Alexandru Kalimaki'nin faaliyetleri, Fenerli dönemde diplomatik tecrübenin ve Osmanlı Devleti ile kurulan ilişkilerin önemini ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, ss. 76, 82).

Bölümde üzerinde durulan bir diğer önemli şahsiyet Scarlat Kalimaki'dir. Scarlat Kalimaki'nin hükümdarlık dönemi, Fenerli sisteminin son yıllarına rastlamaktadır. Özellikle Kalimaki Kanunnamesi olarak bilinen hukuk düzenlemesi, onun yalnızca siyasi değil, hukuki alanda da önemli faaliyetlerde bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca 1818 ve 1819 yıllarına ait hrisovlar, Scarlat Kalimaki'nin idari faaliyetleri hakkında doğrudan bilgi veren önemli kaynaklar arasında yer almaktadır (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Kalimaki ailesinin etkisi yalnızca voyvodalarla sınırlı kalmamıştır. Bölümün ilerleyen kısımlarında incelenen Gavril Kalimaki, Moldova Metropoliti olarak dini ve toplumsal hayat üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Özellikle 1777 yılında gerçekleştirilen düzenlemeler, onun toplumun ahlaki yapısını korumaya yönelik girişimlerde bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin nüfuzunun yalnızca siyasi alanda değil, dini kurumlar içerisinde de hissedildiğini ortaya koymaktadır (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Bölüm boyunca incelenen örnekler, Kalimaki ailesinin Fenerli dönemin en etkili ailelerinden biri olduğunu göstermektedir. Ailenin farklı üyelerinin voyvodalık, diplomatik görevler ve dini makamlar aracılığıyla bölgenin yönetiminde söz sahibi oldukları görülmektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Tuna Prenslikleri'nin siyasi ve toplumsal hayatında önemli bir yer edinmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde önemli rol oynayan ailelerden biri olarak değerlendirilebilir. Ailenin farklı kuşaklardan üyeleri, hem devlet yönetiminde hem de dini kurumlarda üstlendikleri görevler sayesinde bölgenin tarihi gelişiminde etkili olmuşlardır. Bu nedenle Kalimaki ailesinin faaliyetleri, yalnızca aile tarihi açısından değil, Fenerli dönem ve Osmanlı-Prenslik ilişkilerinin anlaşılması bakımından da önemli bir araştırma konusu oluşturmaktadır.

4.5. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Devleti ve Tuna Prenslikleri'ndeki Yeri

Önceki bölümlerde Kalimaki ailesinin kökeni, yükselişi ve aileye mensup önemli kişilerin faaliyetleri incelenmiştir. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki, Grigore Kalimaki, Alexandru Kalimaki ve Scarlat Kalimaki'nin Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerde önemli görevler üstlendikleri görülmüştür. Ayrıca Gavril Kalimaki'nin dini faaliyetleri de ailenin yalnızca siyasi alanda değil, toplumsal hayatta da etkili olduğunu göstermiştir.

Kalimaki ailesi, Fenerli dönem boyunca Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde önemli bir yere sahip olmuştur. Aile üyelerinin farklı dönemlerde voyvodalık görevlerine getirilmeleri, Osmanlı Devleti'nin bu aileye duyduğu güveni göstermektedir. Bunun yanında bazı aile üyeleri diplomatik görevlerde bulunmuş, bazıları ise dini kurumlarda önemli makamlara yükselmiştir. Bu durum, Kalimaki ailesinin bölgedeki etkisinin yalnızca siyasi alanla sınırlı olmadığını ortaya koymaktadır.

Osmanlı Devleti'nin Eflak ve Boğdan prensliklerini yönetirken Fenerli ailelerden yararlanması, bu ailelerin zamanla bölgesel siyasette güçlü bir konuma ulaşmasına katkı sağlamıştır. Kalimaki ailesi de bu süreçten en fazla yararlanan ailelerden biri olmuştur. Özellikle XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren ailenin farklı üyelerinin devlet yönetiminde görev almaları, Kalimaki adının bölgede tanınmasını sağlamıştır.

Bu bölümde Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki yeri ele alınacaktır. Ayrıca ailenin diplomatik faaliyetleri, Tuna Prenslikleri'nin yönetimine etkileri ve dini faaliyetleri değerlendirilecektir. Son olarak Rumence kaynaklarda Kalimaki ailesinin nasıl ele alındığı incelenerek ailenin tarihi önemine ilişkin genel bir değerlendirme yapılacaktır.

4.5.1. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Osmanlı Yönetim Sistemi İçindeki Konumu

Osmanlı Devleti, Eflak ve Boğdan prensliklerini doğrudan yönetmek yerine uzun yıllar boyunca yerel yöneticiler ve daha sonra Fenerli aileler aracılığıyla yönetmeyi tercih etmiştir. Özellikle XVIII. yüzyılda Fenerli sisteminin uygulanmaya

başlamasıyla birlikte İstanbul'da yaşayan Rum aileler, prensliklerin yönetiminde daha fazla söz sahibi olmaya başlamıştır. Kalimaki ailesi de bu dönemde öne çıkan ailelerden biri olarak dikkat çekmektedir (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki konumu, aile üyelerinin üstlendikleri görevler aracılığıyla anlaşılabilmektedir. Aileden birçok kişinin voyvodalık makamına yükselmesi, Osmanlı Devleti'nin Kalimaki ailesine duyduğu güvenin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ioan Teodor Kalimaki'nin Moldova voyvodalığına getirilmesiyle başlayan süreç, daha sonra Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki'nin de benzer görevlere atanmasıyla devam etmiştir. Bu durum, ailenin birkaç kuşak boyunca Osmanlı idari sistemi içerisinde etkili olduğunu göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti açısından en önemli özelliklerinden biri, hem İstanbul'daki merkezi yönetimi hem de Tuna Prenslikleri'nin yerel şartlarını iyi bilmeleriydi. Bu aileler sayesinde Osmanlı Devleti, bölgedeki gelişmeleri daha yakından takip edebilmekteydi. Kalimaki ailesi de sahip olduğu idari tecrübe ve siyasi bağlantılar sayesinde bu sistem içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Özellikle aile üyelerinin farklı dönemlerde tekrar görevlendirilmeleri, Osmanlı Devleti'nin onlara duyduğu güvenin devam ettiğini göstermektedir (Vitcu, 2022, s. 380).

Osmanlı Devleti'nin prenslik yöneticilerinden beklentileri arasında vergi gelirlerinin düzenli şekilde toplanması, bölgede istikrarın korunması ve devletin çıkarlarının gözetilmesi yer almaktaydı. Kalimaki ailesine mensup yöneticiler de görev yaptıkları dönemlerde bu sorumlulukları yerine getirmeye çalışmışlardır. Özellikle mali düzenlemeler, idari faaliyetler ve yerel aristokrasi ile kurulan ilişkiler, aile üyelerinin yönetim anlayışının önemli unsurları arasında yer almıştır (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki yeri yalnızca voyvodalık makamıyla sınırlı değildir. Alexandru Kalimaki'nin Baştercüman (Büyük Dragoman) olarak görev yapması, ailenin diplomatik alandaki etkisini de göstermektedir. Baştercümanlık makamı, Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde önemli bir yere sahipti ve bu göreve getirilen kişiler devlet yönetiminde etkili roller üstlenmekteydi. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca yerel yönetimlerde değil, Osmanlı bürokrasisinin farklı kademelerinde de etkin olduğunu ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, s. 76).

Ailenin etkisi dini kurumlarda da görülmektedir. Gavril Kalimaki'nin Moldova Metropoliti olması, Kalimaki ailesinin yalnızca siyasi ve idari alanlarda değil, dini hayatta da önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Böylece aile, hem devlet yönetiminde hem de toplumun dini yapısında etkili olabilmiştir (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki konumu değerlendirildiğinde, ailenin Fenerli dönemin en etkili ailelerinden biri olduğu görülmektedir. Aile üyelerinin farklı görevlerde bulunmaları, Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerde önemli roller üstlenmeleri ve uzun yıllar boyunca etkilerini koruyabilmeleri bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede Kalimaki ailesi, Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri'ni yönetirken yararlandığı en önemli Fenerli ailelerden biri olarak değerlendirilebilir. Ailenin farklı kuşaklardan üyeleri, üstlendikleri idari, diplomatik ve dini görevler sayesinde hem Osmanlı yönetim sisteminde hem de bölgesel siyasette önemli bir yer edinmişlerdir. Bu durum, Kalimaki ailesinin XVIII. ve XIX. yüzyıllardaki tarihi önemini ortaya koyan temel unsurlardan biridir.

4.5.2. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Diplomatik Faaliyetleri ve Baştercümanlık Kurumu

Fenerli ailelerin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişlerinde diplomatik faaliyetler önemli bir rol oynamıştır. Özellikle İstanbul'da yaşayan Rum aileler, yabancı devletlerle yürütülen ilişkilerde tercümanlık ve danışmanlık görevleri üstlenmişlerdir. Bu durum zamanla bazı ailelerin Osmanlı bürokrasisi içerisinde güçlü bir konuma ulaşmasını sağlamıştır. Kalimaki ailesi de bu süreçte öne çıkan ailelerden biri olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde Baştercümanlık makamı, devletin dış ilişkilerinde önemli görevler üstlenen bir kurum olarak bilinmektedir. Baştercüman (Büyük Dragoman)lar, yabancı devlet temsilcileriyle yapılan görüşmelerde tercümanlık yapmakla kalmıyor, aynı zamanda diplomatik süreçlerde danışmanlık görevleri de üstleniyorlardı. Bu nedenle söz konusu makam, yalnızca dil bilen kişilere değil, siyasi ve idari konularda tecrübeli kişilere veriliyordu (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Kalimaki ailesinin diplomatik faaliyetleri incelendiğinde, özellikle Alexandru Kalimaki'nin kariyeri dikkat çekmektedir. Alexandru Kalimaki'nin Baştercüman (Büyük Dragoman) olarak görev yapması, ailenin Osmanlı bürokrasisi içerisindeki konumunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu görev sayesinde aile, yalnızca Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde değil, Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerinde de etkili olmuştur (Xenopol, 1897, s. 76).

Baştercümanlık makamı, Fenerli ailelerin yükselişinde önemli bir basamak olarak görülmekteydi. Bu görevi başarıyla yerine getiren kişiler daha sonra Eflak veya Boğdan voyvodalığına atanabilmekteydi. Alexandru Kalimaki'nin kariyeri de bu duruma örnek oluşturmaktadır. Önce Osmanlı diplomasi çevrelerinde görev almış, daha sonra Moldova voyvodalığına yükselmiştir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin yöneticilerini seçerken diplomatik tecrübeye önem verdiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 76-82).

Kalimaki ailesinin diplomatik faaliyetleri yalnızca belirli kişilerle sınırlı değildir. Ailenin İstanbul'daki çevrelerle kurduğu ilişkiler ve Osmanlı yönetimiyle olan bağlantıları, uzun yıllar boyunca siyasi etkisini korumasına katkı sağlamıştır. Fenerli ailelerin en önemli özelliklerinden biri, hem Osmanlı merkezi yönetimini hem de Tuna Prenslikleri'nin yerel şartlarını bilmeleriydi. Kalimaki ailesi de bu özellik sayesinde iki taraf arasında bir köprü görevi görmüştür (Vitcu, 2022, s. 380).

Diplomatik faaliyetler, Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti nezdindeki itibarını artırmıştır. Osmanlı yönetimi, yabancı devletlerle ilişkilerde güvenilir ve tecrübeli kişilere ihtiyaç duymaktaydı. Bu nedenle diplomasi alanında başarılı olan aile üyeleri daha sonra farklı idari görevlere getirilebilmiştir. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca yerel bir aristokrat aile olmadığını, aynı zamanda Osmanlı bürokrasisinin önemli unsurlarından biri haline geldiğini göstermektedir.

Rumence kaynaklar da Kalimaki ailesinin diplomatik faaliyetlerine dikkat çekmektedir. Özellikle Xenopol ve Iorga'nın eserlerinde aile üyelerinin Osmanlı yönetimiyle kurdukları ilişkiler ve devlet hizmetindeki görevleri üzerinde durulmaktadır. Bu değerlendirmeler, Kalimaki ailesinin yükselişinde diplomatik tecrübenin önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, ss. 76-82; Iorga, 1902, ss. 270-274).

Neticede Kalimaki ailesinin diplomatik faaliyetleri, ailenin Osmanlı Devleti içerisindeki yükselişinin temel unsurlarından biri olmuştur. Özellikle Baştercümanlık makamında görev yapan aile üyeleri, Osmanlı dış politikasında önemli roller üstlenmiş ve bu sayede daha üst idari görevlere ulaşabilmişlerdir. Bu durum, Kalimaki ailesinin hem Osmanlı bürokrasisinde hem de Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde etkili bir konuma yükselmesine katkı sağlamıştır.

4.5.3. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Moldova ve Eflak Yönetimine Etkileri

Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki önemi yalnızca aile üyelerinin üstlendikleri görevlerden kaynaklanmamaktadır. Ailenin farklı kuşaklardan temsilcileri uzun yıllar boyunca Moldova ve Eflak'ın yönetiminde söz sahibi olmuş, bu durum bölgenin idari ve siyasi yapısı üzerinde belirli etkiler bırakmıştır. Özellikle Ioan Teodor, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki'nin voyvodalık görevlerinde bulunmaları, ailenin bölgesel yönetimdeki etkisini ortaya koymaktadır (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Fenerli dönemde voyvodaların temel görevleri arasında vergi gelirlerinin düzenli şekilde toplanması, kamu düzeninin korunması ve Osmanlı Devleti ile prenslikler arasındaki ilişkilerin sürdürülmesi yer almaktaydı. Kalimaki ailesine mensup yöneticiler de görev yaptıkları dönemlerde bu sorumlulukları yerine getirmeye çalışmışlardır. Bu nedenle aile üyelerinin faaliyetleri yalnızca bireysel kariyerler olarak değil, Tuna Prenslikleri'nin idari yapısının bir parçası olarak değerlendirilmelidir (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Ioan Teodor Kalimaki'nin hükümdarlığı, Kalimaki ailesinin bölgedeki yükselişinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Onun voyvodalık görevine getirilmesiyle birlikte aile, Osmanlı Devleti'nin güven duyduğu Fenerli aileler arasında yer almaya başlamıştır. Daha sonraki dönemlerde Grigore ve Alexandru Kalimaki'nin de aynı göreve yükselmesi, bu güven ilişkisinin devam ettiğini göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 21, 55, 76).

Grigore Kalimaki'nin yönetim dönemi, ailenin Moldova'daki siyasi etkisinin güçlendiği yıllara denk gelmektedir. Kaynaklarda Grigore Kalimaki'nin yerel aristokrasi ile ilişkilerini korumaya çalıştığı ve prenslik yönetiminde istikrarı

sağlamaya önem verdiği görülmektedir. Bu durum, Fenerli yöneticilerin yalnızca Osmanlı Devleti'nin temsilcileri olmadığını, aynı zamanda yerel güç dengelerini de dikkate almak zorunda olduklarını göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 55-63).

Alexandru Kalimaki'nin yönetimi ise diplomatik tecrübe ile idari yönetimin bir araya geldiği bir örnek olarak değerlendirilebilir. Baştercümanlık görevinde bulunmuş olması, onun Osmanlı bürokrasisini yakından tanımasına imkan sağlamıştır. Bu tecrübe, daha sonra Moldova voyvodalığı sırasında yürüttüğü faaliyetlere de yansımıştır. Alexandru Kalimaki'nin kariyeri, Fenerli dönemde diplomatik bilgi ve siyasi deneyimin yönetim açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 76-82).

Kalimaki ailesinin Moldova yönetimine etkileri incelenirken Scarlat Kalimaki'nin faaliyetleri de özel bir yere sahiptir. Özellikle Kalimaki Kanunnamesi olarak bilinen hukuk düzenlemesi, ailenin yalnızca siyasi değil, hukuki alanda da etkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışma sayesinde hukuk kurallarının daha sistemli hale getirilmesi amaçlanmış ve Moldova hukuk tarihinde önemli bir adım atılmıştır (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Aile üyelerinin faaliyetleri birlikte değerlendirildiğinde, Kalimaki ailesinin yönetim anlayışında idari istikrarı koruma ve Osmanlı Devleti ile uyumlu hareket etme çabasının öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanında yerel aristokrasi ile ilişkilerin sürdürülmesi ve prensliklerin iç düzeninin korunması da yönetim faaliyetlerinin önemli unsurları arasında yer almıştır. Bu durum, Kalimaki ailesinin uzun yıllar boyunca bölgesel siyasette etkili kalabilmesinin nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir (Vitcu, 2022, s. 380).

Sonuç olarak Kalimaki ailesi, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Moldova ve Eflak'ın yönetiminde önemli rol oynayan ailelerden biri olmuştur. Aile üyelerinin üstlendikleri görevler, gerçekleştirdikleri idari faaliyetler ve hukuk alanındaki çalışmaları, Tuna Prenslikleri'nin tarihi gelişim sürecinde kalıcı izler bırakmıştır. Bu nedenle Kalimaki ailesinin faaliyetleri, yalnızca aile tarihi açısından değil, Moldova ve Eflak'ın idari tarihinin anlaşılması bakımından da önem taşımaktadır.

4.5.4. Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Dini ve Kültürel Faaliyetleri

Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki etkisi yalnızca siyasi ve idari faaliyetlerle sınırlı kalmamıştır. Aile üyeleri dini kurumlar içerisinde de önemli görevler üstlenmiş ve bölgenin kültürel hayatına çeşitli katkılarda bulunmuşlardır. Bu durum, Kalimaki ailesinin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda toplumun farklı alanlarında etkili olduğunu göstermektedir.

Ailenin dini alandaki en önemli temsilcilerinden biri Gavril Kalimaki'dir. Moldova Metropoliti olarak görev yapan Gavril Kalimaki, yalnızca kilise yönetimiyle ilgilenmemiş, aynı zamanda toplumsal düzenin korunmasına yönelik faaliyetlerde de bulunmuştur. XVIII. yüzyılda Ortodoks Kilisesi, toplum hayatında önemli bir yere sahipti ve din adamları halk üzerinde büyük bir etkiye sahipti. Bu nedenle metropolitlik makamı yalnızca dini bir görev olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olarak da değerlendirilmekteydi (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Gavril Kalimaki'nin faaliyetleri incelendiğinde, toplumun ahlaki yapısını korumaya yönelik girişimlerinin dikkat çektiği görülmektedir. Özellikle 1777 yılında yayımlanan düzenlemeler, dönemin boyar sınıfı arasında yaygınlaşan aşırı gösteriş ve lüks tüketimi sınırlandırmayı amaçlamaktaydı. Bu durum, dini otoritenin yalnızca ibadet hayatıyla değil, toplumun günlük yaşamıyla da yakından ilgilendiğini göstermektedir (Georgescu, 1973, ss. 33-34).

Dini kurumlar aynı zamanda eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü merkezler arasında yer almaktaydı. XVIII. yüzyılda Moldova ve Eflak'ta birçok eğitim faaliyeti kiliseler ve manastırlar aracılığıyla gerçekleştiriliyordu. Bu nedenle metropolitlerin ve diğer din adamlarının eğitim hayatı üzerinde de belirli etkileri bulunmaktaydı. Gavril Kalimaki'nin görev yaptığı dönemde kilise kurumlarının faaliyetlerini sürdürmesi ve desteklenmesi, bölgenin kültürel hayatına dolaylı katkılar sağlamıştır.

Kalimaki ailesinin kültürel faaliyetleri yalnızca dini kurumlarla sınırlı değildir. Fenerli ailelerin genel özelliklerinden biri iyi eğitim almaları ve farklı kültürlerle temas halinde bulunmalarıdır. İstanbul'da yetişen ve Osmanlı bürokrasisinde görev yapan aile üyeleri, hem Osmanlı hem de Avrupa kültürleriyle temas kurabilmişlerdir. Bu durum, Kalimaki ailesinin bölgenin kültürel gelişiminde belirli bir rol üstlenmesine katkı sağlamıştır (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Özellikle diplomatik görevlerde bulunan aile üyeleri, farklı toplumlarla kurdukları ilişkiler sayesinde yeni fikirlerin ve idari uygulamaların bölgeye taşınmasında etkili olmuşlardır. Alexandru Kalimaki'nin Baştercümanlık görevinde bulunması ve Scarlat Kalimaki döneminde gerçekleştirilen hukuk düzenlemeleri, bu kültürel etkileşimin örnekleri arasında değerlendirilebilir (Xenopol, 1897, ss. 76-82).

Kalimaki ailesinin faaliyetleri değerlendirildiğinde, dini ve kültürel alanların çoğu zaman birbirinden ayrılmadığı görülmektedir. Kilise, eğitim ve toplumsal hayat arasındaki güçlü ilişki nedeniyle aile üyelerinin dini faaliyetleri aynı zamanda kültürel sonuçlar da doğurmuştur. Bu durum, Kalimaki ailesinin bölgedeki etkisinin yalnızca siyasi başarılarla açıklanamayacağını göstermektedir.

Bu çerçevede Kalimaki ailesi, dini ve kültürel faaliyetleri aracılığıyla Tuna Prenslikleri'nin toplumsal hayatında önemli bir yer edinmiştir. Özellikle Gavril Kalimaki'nin metropolitlik dönemi ve aile üyelerinin eğitimli Fenerli çevreleriyle olan ilişkileri, bu etkinin anlaşılmasında önemli örnekler sunmaktadır. Bu yönüyle Kalimaki ailesi, yalnızca devlet yönetiminde değil, bölgenin dini ve kültürel gelişiminde de etkili olan ailelerden biri olarak değerlendirilebilir.

4.5.5. Rumence Kaynaklarda Kalimaki (Callimachi) Ailesi'nin Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın temel dayanaklarından biri Rumence kaynaklardır. Kalimaki ailesi hakkında bilgi veren kaynaklar incelendiğinde, aile üyelerinin faaliyetlerinin farklı tarihçiler tarafından çeşitli yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Özellikle Alexandru D. Xenopol, Nicolae Iorga ve daha yakın dönemde yayımlanan çalışmalar, Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki yerini anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır.

Rumence kaynaklarda Kalimaki ailesi genellikle Fenerli dönemin önde gelen ailelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ailenin farklı kuşaklardan üyelerinin Moldova voyvodalığına yükselmesi, tarihçiler tarafından ailenin bölgesel siyasetteki etkisinin göstergesi olarak kabul edilmektedir. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki ile başlayan yükselişin daha sonraki kuşaklarda da devam ettiği vurgulanmaktadır (Xenopol, 1897, ss. 21-22).

Xenopol'un eserinde Kalimaki ailesi daha çok siyasi faaliyetleri ve voyvodaları üzerinden ele alınmaktadır. Yazar, aile üyelerinin görev sürelerini, Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerini ve Moldova yönetimindeki faaliyetlerini ayrıntılı şekilde incelemiştir. Özellikle Ioan Teodor, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki hakkında verilen bilgiler, ailenin XVIII. ve XIX. yüzyıllardaki siyasi etkisini ortaya koymaktadır. Xenopol'un yaklaşımında aile, Moldova tarihinin önemli yönetici ailelerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Nicolae Iorga'nın çalışmaları ise Kalimaki ailesini daha geniş bir tarihi çerçeve içerisinde ele almaktadır. Iorga, Fenerli dönemi yalnızca prenslik yöneticileri üzerinden değerlendirmemekte, aynı zamanda Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkileri de dikkate almaktadır. Bu nedenle Kalimaki ailesi, Iorga'nın eserlerinde bölgesel siyasetin ve Osmanlı etkisinin bir parçası olarak incelenmektedir (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Daha yakın tarihlerde yayımlanan araştırmalarda ise Kalimaki ailesinin yalnızca siyasi faaliyetleri üzerinde durulmadığı görülmektedir. Özellikle Scarlat Kalimaki döneminde hazırlanan Kalimaki Kanunnamesi ve Gavril Kalimaki'nin dini faaliyetleri gibi konular da araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin tarihi öneminin yalnızca voyvodalık görevleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir (Romițan, 2023, ss. 22-23; Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Rumence kaynaklar birlikte değerlendirildiğinde, Kalimaki ailesinin genel olarak olumlu bir şekilde ele alındığı söylenebilir. Kaynaklarda aile üyelerinin idari tecrübeleri, diplomatik faaliyetleri ve devlet yönetimindeki rolleri ön plana çıkarılmaktadır. Bununla birlikte bazı çalışmalarda Fenerli sistemine yönelik eleştiriler yer almakta ve bu sistem içerisinde görev yapan ailelerin faaliyetleri daha eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Ancak buna rağmen Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki öneminin araştırmacılar tarafından genel olarak kabul edildiği görülmektedir.

Rumence kaynakların bir diğer önemli özelliği, aileye ilişkin ayrıntılı biyografik bilgiler sunmalarıdır. Özellikle Xenopol'un çalışmaları, Kalimaki ailesinin farklı üyelerinin kariyerlerini takip etmeye imkan vermektedir. Bu durum, ailenin birkaç kuşak boyunca devam eden siyasi etkisinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

İncelemeler sonucunda Rumence kaynaklar, Kalimaki ailesinin tarihi gelişimini ve bölgesel siyasetteki etkisini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Xenopol ve Iorga gibi tarihçilerin çalışmaları aile üyelerinin faaliyetlerini ayrıntılı biçimde ortaya koyarken, daha yakın tarihli araştırmalar Kalimaki ailesinin hukuk, din ve kültür alanlarındaki etkilerini de değerlendirmektedir. Bu nedenle Rumence kaynaklar, Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti ve Tuna Prenslikleri tarihindeki yerinin anlaşılmasında temel başvuru kaynakları arasında yer almaktadır.

4.5.6. Kalimaki Ailesinin Tarihsel Rolünün Genel Değerlendirilmesi

Bu bölümde Kalimaki ailesinin Osmanlı Devleti ve Tuna Prenslikleri içerisindeki yeri genel bir çerçevede değerlendirilmiştir. Önceki bölümlerde aile üyelerinin hayatları ve faaliyetleri ele alınırken, bu bölümde aileyi bir bütün olarak incelemek amaçlanmıştır. Bu sayede Kalimaki ailesinin yalnızca belirli kişilerin başarılarıyla değil, uzun yıllara yayılan faaliyetleriyle bölgesel siyasette etkili olduğu görülmüştür.

Bölümün ilk kısmında Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki konumu incelenmiştir. Aile üyelerinin farklı dönemlerde voyvodalık makamına yükselmeleri, Osmanlı Devleti'nin Kalimaki ailesine duyduğu güveni göstermektedir. Özellikle Ioan Teodor Kalimaki ile başlayan süreç, Grigore, Alexandru ve Scarlat Kalimaki dönemlerinde de devam etmiş ve aile uzun süre Tuna Prenslikleri'nin yönetiminde etkili olmuştur (Xenopol, 1897, ss. 54-107).

Bölüm içerisinde ayrıca Kalimaki ailesinin diplomatik faaliyetleri değerlendirilmiştir. Özellikle Baştercümanlık makamı aracılığıyla Osmanlı bürokrasisinde görev alan aile üyelerinin, devletin dış ilişkilerinde önemli roller üstlendikleri görülmektedir. Bu durum, Kalimaki ailesinin yalnızca yerel yönetimlerde değil, Osmanlı merkezi yönetimi içerisinde de etkili olduğunu göstermektedir (Xenopol, 1897, ss. 76-82).

Kalimaki ailesinin Moldova ve Eflak yönetimine etkileri incelendiğinde, aile üyelerinin idari istikrarın sağlanmasına ve bölgesel yönetimin sürdürülmesine katkıda bulundukları anlaşılmaktadır. Özellikle Scarlat Kalimaki döneminde gerçekleştirilen hukuk düzenlemeleri, ailenin yalnızca siyasi değil, hukuki alanda da etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Romițan, 2023, ss. 22-23).

Bölümde ele alınan bir diğer konu ise Kalimaki ailesinin dini ve kültürel faaliyetleridir. Gavril Kalimaki'nin Moldova Metropoliti olarak yürüttüğü faaliyetler, ailenin toplum üzerindeki etkisinin yalnızca devlet yönetimiyle sınırlı olmadığını göstermektedir. Dini kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetler, Kalimaki ailesinin bölgenin sosyal ve kültürel hayatında da önemli bir yer edinmesine katkı sağlamıştır (Georgescu, 1973, ss. 32-34).

Rumence kaynakların değerlendirilmesi sonucunda ise Kalimaki ailesinin tarihçiler tarafından genel olarak Tuna Prenslikleri'nin önemli ailelerinden biri olarak kabul edildiği görülmüştür. Xenopol, Iorga ve diğer araştırmacılar, aile üyelerinin siyasi faaliyetleri yanında idari ve diplomatik rollerine de dikkat çekmişlerdir. Bu durum, Kalimaki ailesinin bölgesel tarih içerisindeki yerinin farklı araştırmacılar tarafından da kabul edildiğini göstermektedir (Iorga, 1902, ss. 270-274).

Genel olarak değerlendirildiğinde Kalimaki ailesi, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti ile Tuna Prenslikleri arasındaki ilişkilerde önemli rol oynayan ailelerden biri olmuştur. Ailenin farklı kuşaklardan üyeleri, üstlendikleri idari, diplomatik ve dini görevler sayesinde bölgesel siyasetin şekillenmesinde etkili olmuşlardır. Bu nedenle Kalimaki ailesi, yalnızca bir voyvoda ailesi olarak değil, aynı zamanda Osmanlı-Prenslik ilişkilerinin önemli aktörlerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak bu bölümde yapılan incelemeler, Kalimaki ailesinin Osmanlı yönetim sistemi içerisindeki yerini, diplomatik faaliyetlerini, idari etkilerini ve dini-kültürel rollerini ortaya koymuştur. Böylece ailenin Tuna Prenslikleri tarihindeki öneminin yalnızca bireysel yöneticiler üzerinden değil, bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi mümkün olmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular genel bir değerlendirmeye tabi tutulmuş ve çalışmanın ulaştığı temel sonuçlar ortaya konulmuştur. Böylece çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak araştırma tamamlanmıştır.

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmada, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin Tuna Prenslikleri (Eflak ve Boğdan) üzerindeki egemenlik mimarisini şekillendiren en önemli Fenerli Rum (Fenerli) hanedanlarından biri olan Kalimaki ailesi bütüncül bir yaklaşımla incelenmiştir. Tezin temel çıkış noktasını oluşturan "bireysel biyografilerin ötesine geçerek nesiller arası bir aile stratejisini görünür kılma" hedefi, incelenen tüm siyasi, diplomatik, hukuki ve ruhani verilerle doğrulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Kalimaki ailesinin sıradan ya da geçici bir voyvoda ailesi olmadığını, aksine Osmanlı-Doğu Avrupa ilişkilerinin kurumsal mimarlarından biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın ilk önemli bulgusu, ailenin Osmanlı idari sistemi içerisindeki yükseliş grafiklerinin tesadüfi değil, taammüden kurgulanmış bir bürokratik sadakat ve başarı zincirine dayandığıdır. Aileyi Moldova topraklarındaki yerel konumundan çıkarıp İstanbul payitahtının en mahrem diplomasi koridorlarına sokan ilk isim Ioan Teodor Kalimaki olmuştur. Ioan Teodor'un Divan-ı Hümayun Baş tercümanlığı (Baştercümanlık) makamında gösterdiği başarı, hem kendisine hem de sonraki nesillere Moldova voyvodalığının kapılarını açmıştır. Bu diplomatik ve idari miras, oğlu Alexandru Kalimaki tarafından da başarıyla sürdürülmüş; önce Baştercümanlık ardından voyvodalık unvanlarının babadan oğula geçmesi, aile içi bir kurumsal

geleneğe dönüşmüştür. Osmanlı devlet aklının bu aileye mükerrer defalar en üst düzey görevleri tevdi etmesi, merkezi yönetimin Kalimaki şeceresine duyduğu sistemik güvenin en somut göstergesidir.

İkinci olarak, Kalimaki ailesinin Tuna Prensliklerindeki egemenlik tarzı incelendiğinde, yerel dengeleri gözetme ve idari istikrarı koruma becerileri ön plana çıkmaktadır. Fenerli yöneticiler tarih yazımında genellikle merkezden gelen emirleri uygulayan ya da sadece vergi tahsilatına odaklanan figürler olarak resmedilse de, Kalimaki ailesinin pratikleri bu genel geçer kabulü esnetmektedir. Başta Grigore Kalimaki olmak üzere aile üyeleri, bir yandan Babıâli'nin mali ve siyasi beklentilerini karşılarken, diğer yandan yerel boyar aristokrasisiyle esnek ve dengeli ittifaklar kurmayı başarmışlardır.

Bu idari esnekliğin ve yapısal dönüşümün en zirve noktası ise Scarlat Kalimaki döneminde hayata geçirilen *Codul Calimach* (Kalimaki Kanunnamesi) olmuştur. Bizans hukuk mirasını, yerel örfi kuralları ve dönemin modern Fransız Medeni Kanunu'nu (Code Napoléon) bir araya getiren bu kodifikasyon çalışması, bölge hukuk tarihinin ilk modern metni kabul edilmektedir. Bu reform, ailenin Prensliklerdeki etkisinin sadece dönemsel bir siyasi yönetimle sınırlı kalmadığını, bölgenin hukuki ve kurumsal altyapısında kalıcı ve silinmez izler bıraktığını kanıtlamaktadır.

Çalışmanın ortaya koyduğu bir diğer kritik sonuç ise, Kalimaki hanedanının siyasi ve idari gücünü, dini ve kültürel bir hamilik (patronaj) mekanizmasıyla perçinlemiş olmasıdır. Gavril Kalimaki'nin uzun yıllara yayılan Moldova Metropolitliği dönemi, ailenin ruhani dünyayı da kontrolü altına almasını sağlamıştır. Gavril Kalimaki'nin 1777 yılında yayımladığı ve lüks tüketim ile israfı sınırlandırmayı amaçlayan toplumsal düzenlemeleri, kilisenin dünyevi ve ahlaki gücünü toplumun günlük yaşantısına kadar yansıttığının somut bir örneğidir. Ayrıca manastır matbaalarının, kilise okullarının desteklenmesi ve aile üyelerinin İstanbul'da aldıkları kozmopolit, çok dilli eğitim, Kalimaki adını bölgedeki entelektüel ve kültürel modernleşmenin de öncü hamilerinden biri haline getirmiştir.

Son olarak, Alexandru D. Xenopol ve Nicolae Iorga gibi kurucu isimlerin başı çektiği Romen tarih yazımı (historiografyası) incelendiğinde, kaynakların Kalimaki ailesine karşı analitik ama saygın bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. XIX. yüzyıl milliyetçi tarih tezlerinin Fenerli sistemine getirdiği yapısal eleştirilere rağmen,

Kalimaki ailesinin idari yetkinliği, diplomasi dehası ve kurumsal mirası yerel literatürde de ittifakla kabul görmektedir.

Nihayetinde bu tez; Kalimaki ailesinin mülki, diplomatik, hukuki ve ruhani yetkileri eş zamanlı olarak ellerinde tutarak, XVIII. ve XIX. yüzyıl Doğu Avrupa ve Osmanlı idari tarihinde ne denli özgün, dönüştürücü ve kesintisiz bir süreklilik çizgisi yakaladığını bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyarak tamamlanmıştır.

5.2. Öneriler

Kalimaki ailesinin Tuna Prenslikleri tarihindeki rolüne odaklanan bu çalışma, esasında Fenerli Rum hanedanları ve Osmanlı-Doğu Avrupa ilişkileri üzerine çalışan araştırmacılara yeni kapılar aralamaktadır. Konuyla ilgili bundan sonra atılacak en somut adım, mevcut literatürün tekrarlanmasından ziyade arşiv odaklı ve karşılaştırmalı çalışmalara yönelmek olmalıdır. Bu noktada, T.C. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA) bünyesindeki Hatt-ı Hümayunlar, Nâme-i Hümayunlar ya da Muhafaza Defterleri tek başına yeterli kalmayabilir. Merkezi devlet evrakının, Romanya Ulusal Arşivleri (ANR) içinde yer alan yerel boyar kayıtları ve aile içi mektuplaşmalarla birlikte okunması, kurumsal ve ticari ilişkilerin karanlıkta kalmış noktalarına çok daha net bir ışık tutabilir.

Kalimaki ailesinin sadece Babıâli ile olan resmi bürokratik trafiğine sıkışıp kalmamak gerekir. Hanedan üyelerinin İstanbul'daki Fenerli çevrelerle, diğer nüfuzlu Fenerli aileleriyle veya payitahtta görev yapan Avrupalı diplomatlarla kurdukları evlilik bağları, ortaklıklar ve şahsi ticari ilişkiler mikro tarihçilik perspektifiyle ele alınmalıdır. Böyle bir yaklaşım geliştirildiğinde, dönemin perde arkasında dönen gayri resmi diplomasi ağlarının ve gerçek güç odaklarının nasıl şekillendiği çok daha şeffaf bir biçimde anlaşılacaktır.

Ailenin bölgedeki kalıcı etkisini tam anlamıyla çözebilmek ise ancak disiplinler arası bir ortaklıkla mümkündür. Örneğin, Scarlat Kalimaki döneminde hazırlanan ünlü *Codul Calimach* (Kalimaki Kanunnamesi), sadece hukuk tarihçilerinin tekeline bırakılmamalıdır. Bu anıtsal metnin Osmanlı örfi hukuku ve fıkıh pratikleriyle olan teması, İslam hukuku ile Roma-Bizans hukuku uzmanlarının birlikte yürüteceği mukayeseli çalışmalarla incelenmeye muhtaçtır. Benzer şekilde, Moldova Metropoliti Gavril Kalimaki başta olmak üzere, aile fertlerinin bölgede inşa ettirdiği ya da onardığı

manastır, kilise ve kütüphane gibi yapılar somut bir "kültürel hamilik envanteri" olarak haritalandırılmalıdır. Böylece hanedanın toplumsal hafızada bıraktığı ruhani ve kültürel izler, soyut iddialardan kurtulup somut verilerle tescil edilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

Aydın, B. (2007). Divan-ı Hümayun tercümanları ve Osmanlı kültür ve diplomasisindeki yerleri. *Osmanlı Araştırmaları*, 29, 41–86.

Balcı, S. (2018). Osmanlı Devleti'nde tercümanlık. M. A. Yalçınkaya & U. Kurtaran (Ed.ler), *Osmanlı diplomasi tarihi: Kurumları ve tatbiki* (s. 39–94). Grafiker Yayınları.

Clit, C. (2023). Biserica din Tomești – locul de înmormântare a doamnei Ana Bantăș (Cantemir). *Academia Bârlădeană,* 28(3/92), 3–5.

Colectivul pentru Vechiul Drept Romînesc. (1958). *Codul Calimach: Ediție critică*. Editura Academiei Republicii Populare Romîne.

Florescu, R. (1968). The Fanariot regime in the Danubian principalities. *Balkan Studies,* 9(2), 301–318.

Georgescu, V. (1973). The Romanian boyars in the 18th century: Their political ideology. *East European Quarterly,* 7(1), 51–68.

Gökbilgin, M. T. (1977). *Osmanlı müesseseleri teşkilatı ve medeniyeti tarihine genel bakış*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Iftimi, S. (2017). Colecția de portrete a familiei Callimachi (secolele XVIII–XIX). *Cercetări Istorice (Serie Nouă),* 36, 225–262.

Iorga, N. (1902). *Documente privitoare la familia Callimachi (Vol. I)*. București: Institutul de Arte Grafice și Editura Minerva.

Iorga, N. (1903). *Documente privitoare la familia Callimachi (Vol. II).* București: Institutul de Arte Grafice și Editura Minerva.

Iorga, N. (1904). *Viața lui Alexandru Vodă Callimachi, domn al Moldovei: Cu prilejul descoperirii testamentului său.* București: Academia Română.

Iorga, N. (1928). *Istoria românilor prin călători (Vol. II).* București: Editura Casei Școalelor.

Iorga, N. (1929). *Istoria românilor prin călători (Vol. IV, ed. a II-a).* București: Editura Casei Școalelor.

Iorga, N. (1935). Formularul fanariot. București: Academia Română.

İnalcık, H. (2009). *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Karpat, K. H. (1994). Eflak. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 10, ss. 466–469). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. https://islamansiklopedisi.org.tr/eflak

Maxim, M. (2007). Romanya. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 35, ss. 168–172). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. https://islamansiklopedisi.org.tr/romanya

Maxim, M. (2012). Voyvoda. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 43, ss. 127–129). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. https://islamansiklopedisi.org.tr/voyvoda

Mehmet, M. A. (Ed.). (1986). *Documente turcești privind istoria României (Vol. III: 1791–1812).* București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Mischevca, V. (2022). Domnii fanarioți din Moldova și Țara Românească (1711–1821). *În oglinda istoriei: de la medieval la contemporan. In honorem profesor Valentin Tomuleț,* 203–223.

Özcan, A. (1992). Boğdan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 6, ss. 269–271). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. https://islamansiklopedisi.org.tr/bogdan

Poștarencu, D. (2013). *Neamul de nobili Demi din Basarabia. Studii de arheologie și genealogie,* 1, 112–118.

Romițan, C. R. (2023). *Dreptul familiei. Partea I. Căsătoria*. București: Editura Hamangiu.

Sözen, Z. (2002). Osmanlı kültürünün Eflak ve Boğdan'ın yaşamına etkisi. İçinde H. C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca (Ed.), *Türkler* (Cilt 12, ss. 15–22). Yeni Türkiye Yayınları.

Şimşir, N. (2021). *Osmanlı Devleti'nin Yönetim Sistemi*. Post Yayın.

Vitcu, D. (2022). Profil de diplomat în vremea unirii Principatelor Române: Teodor Callimachi. *În oglinda istoriei: de la medieval la contemporan. In honorem profesor Valentin Tomuleț,* 379–395.

Xenopol, A. D. (1897). *Istoria și genealogia Casei Callimachi*. București: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii.

EKLER

Ek 1: Kalimaki (Callimachi) Ailesi Soy Ağacı

Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria şi genealogia Casei Kalimaki*, București, 1897.

Ek 2: Ioan Teodor Kalimaki Portresi

Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria şi genealogia Casei Kalimaki*, Bucureşti, 1897.

Ek 3: Grigore Kalimaki'nin Portresi

Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria și genealogia Casei Kalimaki,* București, 1897.

Ek 4: Alexandru Kalimaki'nin Portresi

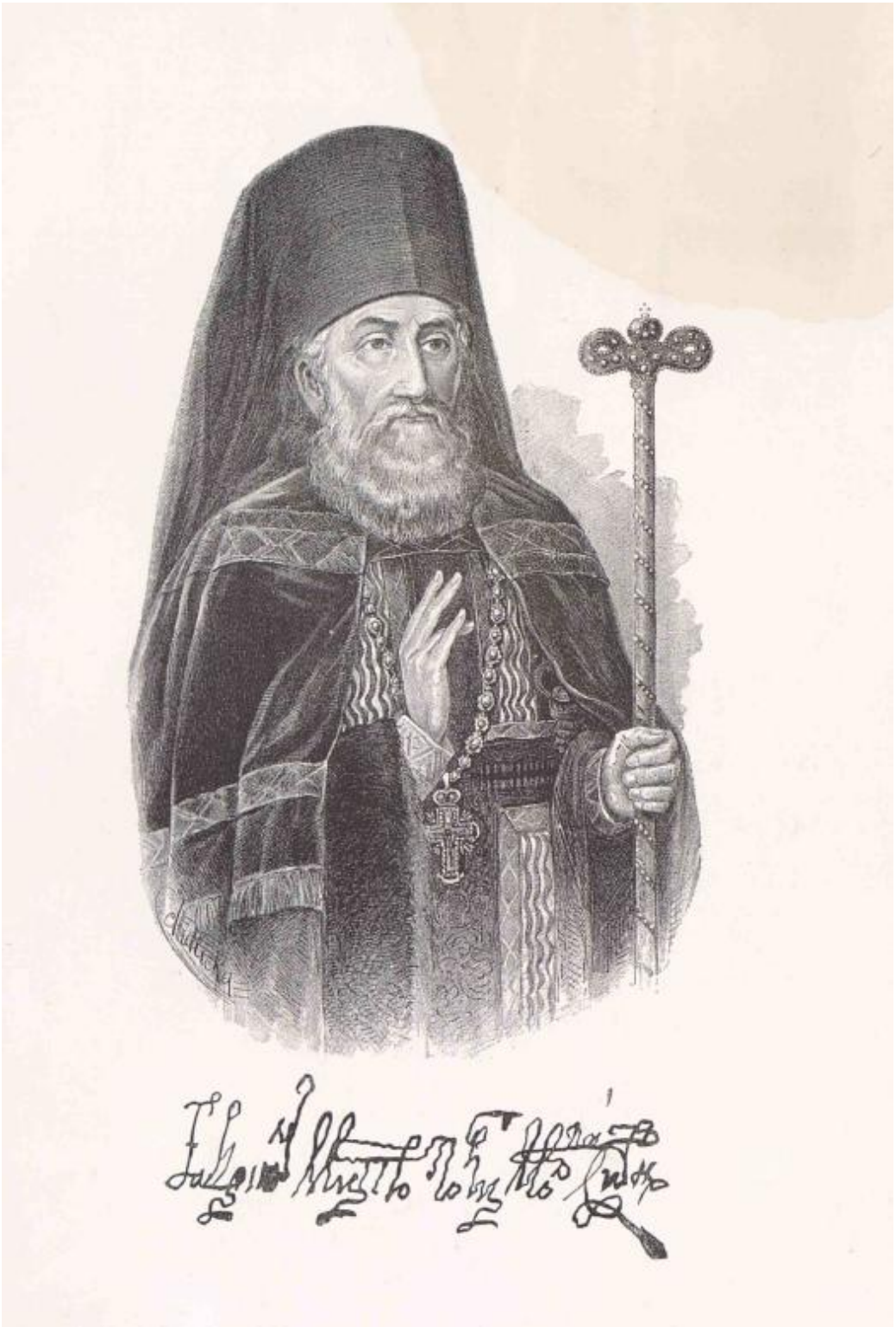
Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria și genealogia Casei Kalimaki,* București, 1897.

Ek 5: Scarlat Kalimaki'nin Portresi

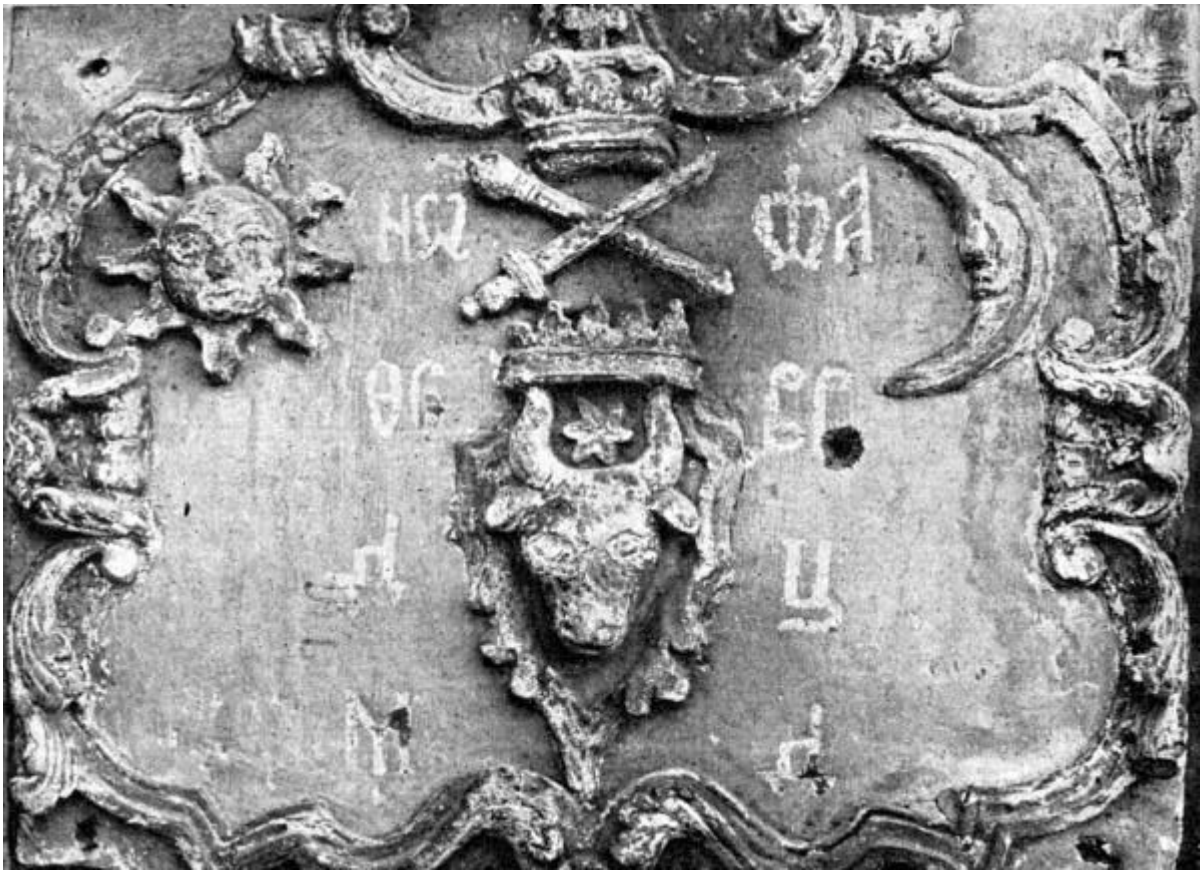
Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria și genealogia Casei Kalimaki,* București, 1897.

Ek 6: Gavriil Kalimaki'nin Portresi

Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria și genealogia Casei Kalimaki,* București, 1897.

Ek 7: Ioan Teodor Kalimaki Dönemine Ait Câmpulung Ahşap Kilisesi Kitabesi ve Arması (1758–1761)

Kaynak: Alexandru D. Xenopol, *Istoria şi genealogia Casei Kalimaki,* Bucureşti, 1897.